

Lapsen oikeuksien kansallinen viestintästrategia

Oikeuksista on vähän käyttöä ihmisille, jos he eivät tiedä niistä

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:14

Lapsen oikeuksien kansallinen viestintästrategia

Oikeuksista on vähän käyttöä ihmisille, jos he eivät tiedä niistä

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:14

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto / Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen
PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/OPM/julkaisut>

Taitto / Ombrytning: Yliopistopaino / Universitetstryckeriet, 2010

ISBN: 978-952-485-876-2 (PDF)

ISSN: 1797-951X (PDF)

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä /

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2010:14

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
14.4.2010

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Kansallisen viestintä ja vaikuttamiskampanjan johtoryhmä puheenjohtaja Georg Henrik Wrede, sihteeri Auli Paavola		Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
		Toimeksiantaja Opetusministeriö	
		Toimielimen asettamispv 23.2.2009	Dnro 3/040/2009
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Lapsen oikeuksien kansallinen viestintästrategia (Nationell kommunikationsstrategi för barnets rättigheter)			
Julkaisun osat muistio			
Tiivistelmä Suomessa ratifioitu YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus velvoittaa sopimusvaltioita tiedottamaan sopimuksen sisällöstä. Tähän mennessä Suomen valtion tiedottaminen lapsen oikeuksista on ollut puutteellista, ja järjestöt ovat huolehtineet tiedottamisesta lähestulkoon yksin. Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin perusti 23.2.2009 kansallisen viestintä- ja vaikuttamiskampanjan johtoryhmän, jonka tavoitteena on ollut vahvistaa valtiovallan osuutta lapsen oikeuksista tiedottamisessa ja hakea kokemusta pysyvien tiedotusvastuiden luomiseksi. Työryhmä työskenteli 31.3.2010 saakka. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman koordinoiman kansallisen viestintä- ja vaikuttamiskampanjan johtoryhmän tehtävänä on ollut mm. 1. toimia yhteistyöelimenä kampanjan eri tahojen välillä tiedonkulun varmistamiseksi kampanjavuoden 2009 aikana ja 2. kerätä kokemukset tiedotuskampanjasta ja niiden pohjalta esittää ehdotukset <ul style="list-style-type: none"> • lapsen oikeuksien kansalliseksi viestintästrategiaksi • valtiovallan vastuunjaosta ministeriöiden kesken YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tiedottamisesta. Työryhmän ehdotukset: 1. Valtiovalta luo rakenteet ja jatkuvuuden lapsen oikeuksien sopimusta koskevalle viestinnälle, koulutukselle sekä niiden rahoitukselle 2. Mediaviestintää tehostetaan 3. Lapsen oikeuksien sopimuksen päivä määrätään liputuspäiväksi 4. Lapsen oikeuksien sopimuksen tunnettuutta seurataan säännöllisesti 5. Laaditaan lapsiystävällinen toimija -kriteeristö 6. Lasten ja nuorten osallisuutta lasten oikeuksien viestinnässä lisätään 7. Lapsen oikeuksien sopimus sisällytetään koulujen opetukseen 8. Ammatti- ja täydennyskoulutukseen kehitetään suunnitelmallisesti opetusta lapsen oikeuksien sopimuksesta 9. YK:n lapsen oikeuksien komitealle annettavaa määräaikaikaisraportointia kehitetään Työryhmä katsoo että viestintätyölle on luotava pysyvä yhteistyörakenne eri toimijoiden kesken ja viestintää koordinoimaan on nimettävä pääasiallinen vastuutaho valtionhallintoon. Viestinnän on perustuttava laajaan yhteistyöhön valtion, järjestöjen ja kirkon toimijoiden kesken. Viestinnälle on varattava valtion budjetissa riittävät resurssit ja jatkuvuus on varmistettava			
Avainsanat (asiasanat) lapsipolitiikka, nuorisopolitiikka, hyvinvointipolitiikka, lasten ja nuorten hyvinvointi, lapsen oikeudet			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:14		ISSN 1797-951X (PDF)	ISBN 978-952-485-876-2 (PDF)
Kokonaissivumäärä 117	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja		Kustantaja Opetusministeriö	

Presentationsblad

Utgivare

Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum

14.4.2010

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Ledningsgrupp för den nationella kommunikations- och påverkanskampanjen Ordförande: Georg Henrik Wrede Sekreterare: Auli Paavola	Typ av publikation Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar		
	Uppdragsgivare Undervisningsministeriet		
	Datum för tillsättandet av 23.2.2009	Dnro 3/040/2009	
Publikation (även den finska titeln)			
Publikationens delar promemoria			
Sammandrag FN:s konvention om barnets rättigheter, som har ratificerats av Finland, förpliktar konventionsstaterna att informera om innehållet i konventionen. Hittills har finska statens information om barnets rättigheter varit bristfällig, och organisationerna har skött informationen nästan helt på egen hand. Den 23 februari 2009 tillsatte kultur- och idrottsminister Stefan Wallin en ledningsgrupp för den nationella kommunikations- och påverkanskampanjen, vars syfte har varit att öka statsmaktens andel av informationen om barnets rättigheter och skaffa erfarenhet för att skapa en permanent fördelning av informationsansvaret. Arbetsgruppen arbetade fram till den 31 mars 2010. Ledningsgruppen för den nationella kommunikations- och påverkanskampanjen samordnade politikprogrammet för barns, ungdomars och familjers välfärd och har bl.a. haft i uppgift att <ol style="list-style-type: none">1. fungera som samarbetsorgan för att säkerställa informationsutbytet mellan de olika aktörerna i kampanjen under kampanjåret 2009 och2. samla erfarenheter av informationskampanjen och utifrån dessa lägga fram förslag till<ul style="list-style-type: none">• en nationell kommunikationsstrategi för barnets rättigheter• fördelning av statsmaktens ansvar för information om FN:s konvention om barnets rättigheter mellan ministerierna. Arbetsgruppens viktigaste förslag: <ol style="list-style-type: none">1. Statsmakten ska skapa strukturer och kontinuitet för den kommunikation och utbildning som gäller konventionen om barnets rättigheter samt för finansieringen av dessa2. Mediakommunikationen ska effektiveras3. Datumet för konventionen om barnets rättigheter ska bli flaggdag4. Kännedomen om konventionen om barnets rättigheter ska regelbundet följas upp5. Kriterier för en barnvänlig aktör ska utarbetas6. Barnens och ungdomarnas delaktighet i kommunikationen om barnets rättigheter ska ökas7. Konventionen om barnets rättigheter ska inkluderas i skolornas undervisning8. Undervisningen om konventionen om barnets rättigheter ska utvecklas systematiskt inom yrkesutbildningen och fortbildningen9. Den regelbundna rapporteringen till FN:s kommitté för barnets rättigheter ska utvecklas. Arbetsgruppen anser att en permanent struktur för samarbetet mellan de olika aktörerna ska skapas för kommunikationsarbetet och att en aktör som har huvudansvaret för samordnandet av kommunikationen ska utses inom statsförvaltningen. Kommunikationen ska bygga på ett omfattande samarbete mellan statens, organisationernas och kyrkans aktörer. Tillräckliga resurser ska reserveras för kommunikationen i statsbudgeten och kontinuiteten ska säkerställas.			
Nyckelord barnpolitik, ungdomspolitik, välfärdspolitik, barns och ungdomars välfärd, barnets ställning, barnets rättigheter, barnskydd, kommunikation			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2010:14		ISSN 1797-951X (PDF)	ISBN 978-952-485-876-2 (PDF)
Sidoantal 117	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution		Förlag Undervisningsministeriet	

Sisältö

1	<u>Työryhmän tehtävät</u>	10
2	<u>Valtiovallan velvollisuudet YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tiedottamisessa, artikkelit 4, 29, 42 ja 44</u>	11
3	<u>Lapsen oikeuksien sopimuksen toimeenpanon seuranta</u>	12
4	<u>Lapsen oikeuksien sopimuksen viestinnän nykytilanne</u>	16
5	<u>Työryhmän ehdotukset</u>	26
	<u>Liitteet</u>	36

Opetusministeriölle

Kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin asetti 23.2.2009 YK:n lapsen oikeuksien yleis-sopimuksen juhluvuoden kansallisen viestintä ja vaikuttamiskampanjan johtoryhmän, jonka tehtävänä oli toimia yhteistyöelimenä kampanjan eri tahojen välillä (ministeriöiden, muiden toimijoiden sekä politiikkaohjelman) tiedonkulun varmistamiseksi, sekä kerätä kokemukset tiedotuskampanjasta ja niiden pohjalta esittää ehdotukset:

- Lapsen oikeuksien kansalliseksi viestintästrategiaksi
- Valtiovallan vastuunjaosta ministeriöiden kesken YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tiedottamisesta.

Työryhmän puheenjohtajana toimi ohjelmajohtaja Georg Henrik Wrede lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmasta. Johtoryhmään nimettiin lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula, erityisasiantuntija Kurt Torsell ja varajäsenekseen erityisasiantuntija Anna-Maija Haliseva-Lahtinen Kuntaliitosta, ohjelmajohtaja Inka Hetemäki ja varajäsenekseen suunnittelija Nina Pronin, sittemmin Eija Oksanen Suomen Unicefistä, johtaja Jorma Kauppinen ja varajäsenekseen erityisasiantuntija Ritva Järvinen opetushallituksesta, ohjelmajohtajan sihteeri Johanna Klemettinen, Nuorisosiain neuvottelukunnan pääsihteeri Tuomas Kurttila, sittemmin pääsihteeri Liisa Sahi ja Eva Roos, tiedottaja Camilla Lehtinen, viestintäpäällikkö Antti Lilja ja varajäsenekseen osastopäällikkö Leena Ruotsalainen Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksesta, hallitusneuvos Outi Luoma-aho sekä viestintäjohtaja Marjo Merivirta opetusministeriöstä, viestintäpäällikkö Reija Salovaara ja varajäsenekseen tiedottaja Teemu Hanhineva Suomen nuorisotyö Allianssi ry:stä, ohjelmapäällikkö Seppo Sauro ja varalle viestintäpäällikkö Hanna-Mari Savolainen Lastensuojelun Keskusliitosta, pääsihteeri Kalevi Virtanen ja varajäsenekseen hankekoordinaattori Kaisa Rantala Seurakuntien Lapsityön Keskuksesta, erikoissuunnittelija Niklas Wilhelmsson ja varajäsenekseen Sari Aalto-Matturi oikeusministeriöstä sekä tiedottaja Leena Vuorenmaa sosiaali- ja terveysministeriöstä, sittemmin tiedottaja Tiina Tikander. Lisäksi työryhmään nimettiin ulkoasiainministeriöstä lainsäädäntösihteeri Satu Kaskinen, sittemmin Päivi Rottola-Pukkila ja ulkoasiainsihteeri Janne Jokinen. Johtoryhmän sihteerinä toimi kampanjan pääsihteeri Auli Paavola Lastensuojelun Keskusliitosta.

Juhluvuoden kansallisen viestintä ja vaikuttamiskampanjan johtoryhmä käsitteli viestintästrategiaa kolmessa kokouksessa vuonna 2009 ja kolmessa kokouksessa vuonna 2010.

Johtoryhmän työtä tuki viestintästrategiatyöryhmä, jonka puheenjohtajana toimi ohjelmajohtaja Georg Henrik Wrede lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmasta. Jäsenenä lainsäädäntösihteeri Satu Kaskinen ulkoasiainministeriöstä, ohjelmajohtajan sihteeri Johanna Klemettinen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjel-

masta, Nuorisoasiain neuvottelukunnan pääsihteeri Tuomas Kurttila, hallitusneuvos Outi Luoma-aho opetusministeriöstä, viestintäjohtaja Marjo Merivirta opetusministeriöstä, erikoissuunnittelija Niklas Wilhelmsson oikeusministeriöstä, tiedottaja Leena Vuorenmaa sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Elina Nivala lapsiasiavaltuutetun toimistosta ja työryhmän sihteerinä toimi Auli Paavola, kampanjan pääsihteeri, Lastensuojelun Keskusliitosta.

Viestintä- ja vaikuttamiskampanjan strategiatyöryhmä kuului toukokuussa 2009 valtiovarainministeriön, ulkoasiainministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä sisäasiainministeriön edustajia lapsen oikeuksien sopimukseen liittyvän viestinnän järjestämisestä valtionhallinnossa. Viestintästrategiatyöryhmä kokoontui kolme kertaa vuonna 2009.

Työryhmä on työssään ottanut huomioon muun muassa pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman sekä asiakirjat ”Hallituksen strategia-asiakirja 2007”, ”Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma” sekä ”Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007–2011”,

Työryhmä on hyödyntänyt työssään myös seuraavia lähteitä:

- ulkoasiainministeriön ihmisoikeustuomioistuin- ja sopimusasioiden yksikön laatimat Suomen määräaikaisselvitykset lapsen oikeuksien sopimuksesta vuosilta 1993, 1998, 2003 ja 2008 sekä komitean päätösraportit vuosilta 1996, 2000 ja 2005.
- Lapsijärjestöjen vuonna 2004 ulkoasiainministeriön ihmisoikeusasiain neuvottelukunnan aloitteesta laatima selvitys ”YK:n lapsen oikeuksien yleis- sopimusta (LOS) koskevasta tiedotuksesta Suomessa 2004”,
- valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittisen selonteon (VNS 7/2009) käsittelyn yhteydessä eduskunnan kannanotto ihmisoikeuskoulutukseen yleensä sekä lapsen oikeuksien koulutukseen erityisesti,
- sivistysvaliokunnan viittaukset opetusministeriön asettamaan työryhmään, jossa valmistellaan parhaillaan ehdotuksia perusopetuksen yleisiksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi ja perusopetuksen tuntijaoksi, myös ulkoasiainvaliokunta pitää sivistysvaliokunnan tavoin välttämättömänä, että perus- ja ihmisoikeudet ovat keskeinen osa perusopetuksen arvopohjaa.

Kansallisen viestintä- ja vaikuttamiskampanjan johtoryhmän määräaika oli 31.1.2010. Työryhmä sai työlleen jatkoaikaa 31.3.2010 saakka.

Työryhmä luovuttaa tehtävää koskevan esityksensä kunnioittaen opetusministeriölle.

Helsingissä 14. päivänä huhtikuuta 2010

Georg Henrik Wrede	Auli Paavola
Maria Kaisa Aula	Kurt Torsell
Anna-Maija Haliseva-Lahtinen	Inka Hetemäki
Jorma Kauppinen	Päivi Rotola-Pukkila
Ritva Järvinen	Johanna Klemettinen
Liisa Sahi	Eva Roos
Camilla Lehtinen	Antti Lilja
Leena Ruotsalainen	Outi Luoma-aho
Marjo Merivirta	Reija Salovaara
Teemu Hanhineva	Seppo Sauro
Hanna-Mari Savolainen	Kalevi Virtanen
Kaisa Rantala	Niklas Wilhelmsson
Sari Aalto-Matturi	Janne Jokinen
Tiina Tikander	

Yhteenvedo

Suomessa ratifioitu YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus velvoittaa sopimusvaltioita tiedottamaan sopimuksen sisällöstä koko väestölle.

Nykyisellään Suomen valtion tiedottaminen sopimuksesta ja sen sisällöstä on puutteellista. Tiedottaminen on jäänyt järjestöjen harteille. Viime vuosina lapsiasiavaltuutetun toimisto on osallistunut tiedottamiseen. Opetusministeriön lasten, nuorten ja perheiden politiikkaohjelma toteutti lapsen oikeuksien juhluvuoden kampanjan yhdessä järjestöjen, kirkon, ministeriöiden ja lapsiasiavaltuutetun kanssa vuonna 2009.

Tämän strategian tavoitteena on vahvistaa pysyvällä tavalla valtiovallan osuutta viestinnän vastuunkantajana ja vakiinnuttaa eri tahojen verkostomaista yhteistyötä tiedottamisessa – sopimuksen velvoitteiden sekä YK:n lapsen oikeuksien komitean suositusten mukaisesti. Strategia vakiinnuttaisi politiikkaohjelman aikana luotuja hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja.

Sopimuksen viestinnän velvoitteiden toteuttamista on selvittänyt politiikkaohjelman vetämä kansallisen viestintä- ja vaikuttamiskampanjan johtoryhmä. Työnsä pohjalta johtoryhmä on tehnyt tämän ehdotuksen lapsen oikeuksien kansalliseksi viestintä- ja toimintastrategiaksi. Ehdotus sisältää paitsi suoraan viestintään myös opetukseen, koulutukseen ja toiminnalliseen yhteistyön rakenteeseen liittyviä suosituksia.

Keskeiset suositukset sopimuksen edellyttämän ja tuloksellisen viestinnän varmistamiseksi ovat:

1. viestintätyölle on luotava pysyvä yhteistyörakenne eri toimijoiden kesken
2. viestintää koordinoimaan on nimettävä pääasiallinen vastuutaho valtionhallintoon
3. viestinnän on perustuttava laajaan yhteistyöhön valtion, järjestöjen ja kirkon toimijoiden kesken
4. viestinnälle on varattava valtion budjetissa riittävät resurssit
5. viestinnän jatkuvuus on varmistettava

Strategiassa ehdotetaan, että viestinnän suunnittelun ja toimeenpanon tueksi luodaan pysyvä kansallinen yhteistyörakenne ja toimintamalli. Viestinnän toimintarakennetta ja jatkotyökentelyä vetämään ehdotetaan opetusministeriötä. Toiminnan tulee kuitenkin perustua yhteistyöhön muiden ministeriöiden, lapsiasiavaltuutetun, kansalaisjärjestöjen ja kirkon kanssa.

Perusteluna viestinnän yhteistyön vetovastuun osoittamiseksi opetusministeriölle on, että sen hallinnonalalle kuuluvat laajasti lasten ja nuorten kasvatus, oppiminen, osallistuminen ja kulttuuri, joihin liittyvillä oikeuksilla on keskeinen asema myös YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa.

Lapsen oikeuksien viestinnän kohentamiseksi työryhmä esittää:

- 1) eri tahojen yhteisen mediaviestinnän tehostamista,
- 2) lapsen oikeuksien sopimuksen päivän 20.11. määrittelemistä liputuspäiväksi,
- 3) sopimuksen tunnettuuden säännöllistä seuranta,
- 4) lapsiystävällinen toimija -kriteeristön luomista,
- 5) lasten ja nuorten oman osallistumisen varmistamista viestinnässä,
- 6) lapsen oikeuksien liittämistä peruskoulun ja toisen asteen opetukseen sekä
- 7) lapsen oikeuksien sisällyttämistä lasten kanssa työskentelevien ammatti- ja täydennyskoulutukseen.

Johtoryhmä esittää, että lapsen oikeuksien sopimuksen viestintää koordinoivalle ministeriölle osoitetaan resurssina 0,5 henkilötyövuotta, mikä valtion tuottavuusohjelman näkökulmasta kuuluu kaikkien ministeriöiden yhteiseen tehtävään.

Johtoryhmä on suosituksissaan ottanut huomioon lapsen oikeuksien sopimuksen juhlavuoden 2009 laajan viestintä- ja vaikuttamiskampanjan tuomat kokemukset. Tärkeäksi myönteiseksi kokemukseksi osoittautui valtiovallan, kansalaisjärjestöjen ja kirkon yhteistyön kehittyminen koordinoituksi toimijaverkostoksi. Verkoston suunnitelmallisella viestintäyhteistyöllä lisättiin lapsen oikeuksien sopimuksen yleistä tunnettuutta ja lasten osallistumisen merkitystä. Verkostoon osallistuneet toimijat ovat kokeneet tarpeelliseksi jatkaa yhteistyötä.

1 Työryhmän tehtävät

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa ja strategia-asiakirjassa on sitouduttu tiedottamaan lapsen oikeuksista. Valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma (2007–2011) sisältää konkreettisia tavoitteita YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (LOS) tiedottamisesta sekä sitoutumisen kampanjaan vuonna 2009. Tätä varten kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin perusti 23.2.2009 kansallisen viestintä ja vaikuttamiskampanjan johtoryhmän, jonka toimikauden tuli päättyä 31.1.2010. Työryhmä sai työlleen jatkoaikaa 31.3.2010 saakka.

Järjestöt ovat huolehtineet lapsen oikeuksien sopimuksesta tiedottamisesta lähestulkoon yksin. Tavoitteena on nyt vahvistaa valtiovallan osuutta ja hakea kokemusta pysyvien tiedotusväestöjen luomiseksi. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman kansallisen viestintä ja vaikuttamiskampanjan johtoryhmän tehtävänä on ollut mm.

1. Toimia yhteistyöelimenä kampanjan eri tahojen välillä (ministeriöiden, muiden toimijoiden sekä politiikkaohjelman) tiedonkulun varmistamiseksi kampanjavuoden 2009 aikana.
2. Kerätä kokemukset tiedotuskampanjasta ja niiden pohjalta esittää ehdotukset:
 - lapsen oikeuksien kansalliseksi viestintästrategiaksi
 - valtiovallan vastuunjaosta ministeriöiden kesken YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tiedottamisesta

2 Valtiovallan velvollisuudet YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tiedottamisessa, artikkelit 4, 29, 42 ja 44

Lapsen oikeuksien sopimuksen artikla 42 velvoittaa valtiota saattamaan yleissopimuksen periaatteet ja määräykset aikuisten ja lasten tietoon laajalti, tarkoituksenmukaisesti ja aktiivisesti. Vastaavanlaista tiedottamisvelvoitetta ei sisälly muihin ihmisoikeussopimuksiin.

Artikla 4 velvoittaa sopimusvaltioita ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi.

Valtio antaa YK:n lapsen oikeuksien komitealle viiden vuoden välein määräaikastraportin sopimuksen toimeenpanosta. Komitea on laatinut myös artiklaa 42 koskevat soveltamishjeet. Niissä painotetaan velvoitetta tehdä sopimuksen periaatteet tunnetuiksi koko väestölle. Kattavaan tiedottamiseen tarvitaan laaja-alainen kansallinen viestintästrategia, joka takaa jatkuvan, pysyvän ja systemaattisen tiedonlevityksen. Tiedon tulee olla saatavilla myös sellaisessa muodossa, jota lapset ymmärtävät sekä tärkeimmillä vähemmistökielillä. Erityisesti komitea korostaa, että sopimus tulee sisällyttää koulujen opetussuunnitelmiin ja lasten parissa työskentelevien ammattilaisten koulutukseen.

Artikla 29 velvoittaa sopimusvaltiot huolehtimaan siitä, että niiden koulutus pyrkii ”ihmisoikeuksien ja perusvapauksien sekä Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteiden kunnioittamisen kehittämiseen”. (Art 29, b)

Lisäksi sopimuksen artikla 44, kohta 6 edellyttää, että sopimusvaltiot julkistavat omat raporttinsa laajalti yleisölle omassa maassaan. Myös vuonna 2002 voimaantulleet sopimuksen lisäpöytäkirjat (lisäpöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin konflikteihin ja lisäpöytäkirja lapsikaupasta, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta) sisältävät tiedottamista koskevat määräykset.

3 Lapsen oikeuksien sopimuksen toimeenpanon seuranta

Seurantaprosessi ja toimijat

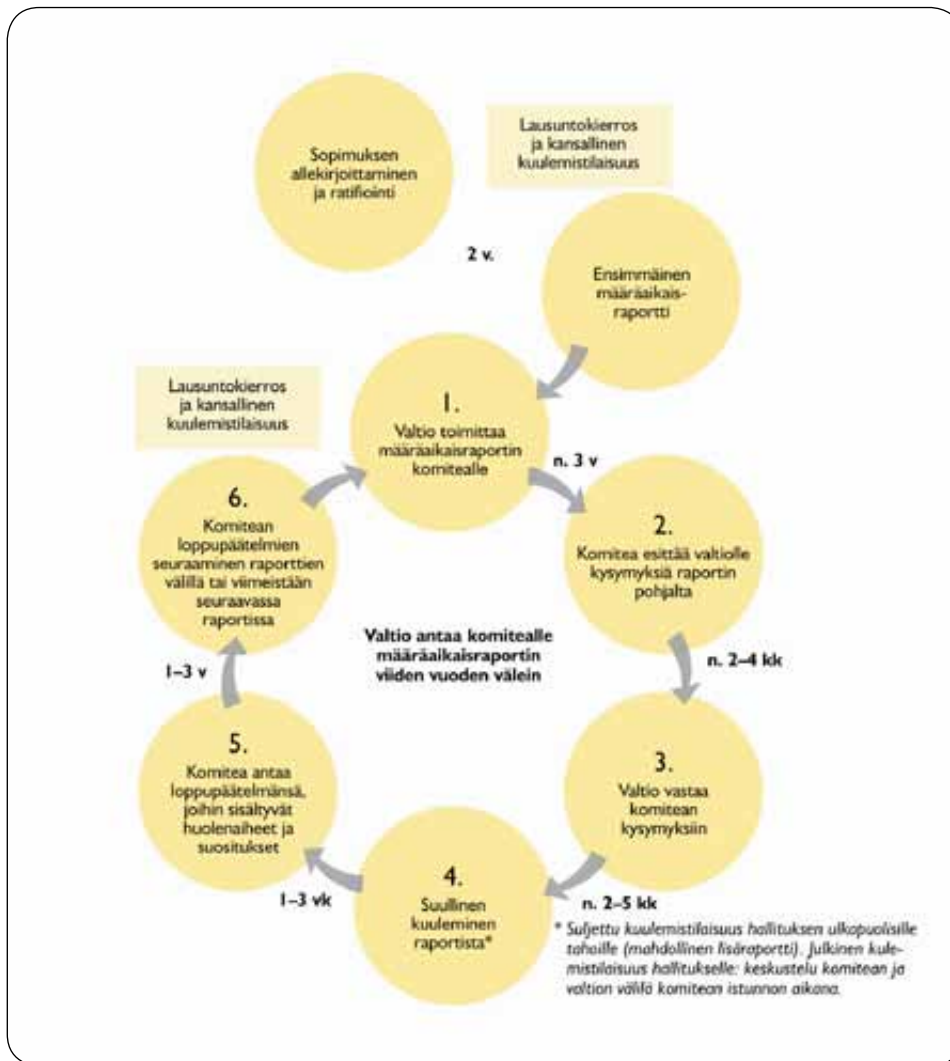
Yleissopimuksen 44 artikla edellyttää, että sopimusvaltiot antavat komitealle määräaikaisraportin viiden vuoden välein. Komitean on saatava mahdollisimman kattava käsitys sopimuksen toteutumisesta ja mahdollisista vaikeuksista velvoitteiden täyttämiseksi. Lisäksi raportointiin tulee liittää ajankohtaisia tilastotietoja.

Ulkoasiainministeriön ihmisoikeustuomioistuin- ja sopimusasioiden yksikkö laatii Suomen määräaikaisraportin lapsen oikeuksien sopimuksesta. Se valmistellaan kuulemalla muita ministeriöitä, UNICEFia ja kansalaisyhteiskuntaa. Kaikki lausunnon antajat voivat osallistua myös raporttia koskeviin keskustelutilaisuuksiin. Suomi on antanut määräaikaisraporttinsa vuosina 1993, 1998, 2003 ja 2008, ja ne löytyvät ulkoasiainministeriön www.formin.fi-sivuilta.

Järjestöt ja lapsiasiavaltuutettu antavat myös omat lisäraporttinsa, ja niille järjestetään suullinen kuulemistilaisuus kuten valtiovallekin. Kuulemisen jälkeen komitea antaa valtiolle loppupäätelmänsä, joihin valtion on vastattava seuraavassa raportissa.

Sopimuksen artikla 44 edellyttää, että sopimusvaltiot julkistavat omat määräaikaisraporttinsa laajalti yleisölle omassa maassaan. Tätä julkistamista valtiolta voi käyttää myös mahdollisuutena tiedottaa sopimuksesta medialle ja päätöksentekijöille sekä järjestää avoimia keskustelutilaisuuksia.

Ihmisoikeustuomioistuin- ja -sopimusasioiden yksikkö laatii lehdistötiedotteen, kun YK:n lapsen oikeuksien komitea käsittelee Suomen määräaikaisraportin ja antaa raportista loppupäätelmänsä. Myös nämä loppupäätelmät löytyvät www.formin.fi-verkkosivuilta suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja saameksi.

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen määräaikaisraportointi

Sopimuksesta tiedottamisen arviointia määräaikaisraporttien pohjalta

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus tuli Suomessa voimaan talouden kannalta hankalaan aikaan, vuonna 1991. Tämä vaikutti konkreettisesti yleissopimuksen kokonaisvaltaisen viestintästrategian ja informaatiokampanjan jäämiseen valtiohallinnon sen hetkisten prioriteettien ulkopuolelle. Valtion rooli kattavan viestintästrategian luomisessa jäi taka-alalle, vaikka tiedotusveloitteeseen vastattiin tukemalla kansalaisjärjestöjen hankkeita taloudellisesti.

Ensimmäisessä määräaikaisraportissa vuodelta 1993 tiedotusvelvollisuuden toteutumisen arvioinnissa pääosan saivat löyhästi koordinoitujen tiedotusmateriaalien julkaiseminen. Tiedotus jäi satunnaiseksi eikä yhtenäistä viestintästrategiaa pystytty luomaan. Komitea kiinnitti tähän ongelmaan huomiota jo ensimmäisessä päätösraportissaan, jonka se julkaisi helmikuussa 1996. Ottaen huomioon sopimusvaltion taloudellisen tilan, se kehotti Suomea osoittamaan varoja yleissopimuksen tunnettuuskampanjaan mahdollisuuksiensa mukaan sekä luomaan systemaattisen tiedotuskampanjan. Lisäksi suositeltiin yleissopimuksen kääntämistä kaikille vähemmistökielille.

Komitea oli myös huolissaan ministeriöiden, valtion ja kuntien viranomaisten riittämättömästä yhteistyöstä koskien lapsen oikeuksien edistämistä. Toimenpiteiksi ehdotettiin

tiivimpää yhteistyötä toimijoiden sekä kansalaisjärjestöjen kesken. Päätösraportin mukaan myös lasten kanssa ja hyväksi työskentelevien ammattilaisten, kuten opettajien, lainvalvojien ja tuomarien, koulutus oli riittämätöntä sopimuksen tunnettuuden osalta.

Yleissopimukseen liittyvät ammatillisille suunnatut informatiiviset julkaisut ja sopimuksen sisällyttäminen Suomen Laki -kokoelmaan olivat pääosassa toisessa määräaikaissäraportissa vuonna 1998. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi Lapsen oikeudet -esitteen vuonna 1997 ja käännätti yleissopimuksen seuraavana vuonna pohjoissaameksi.

Komitea muistutti Suomea viestintästrategian puuttumisesta myös vuoden 2000 päätösraportissaan. Se kehotti sopimusvaltiota kehittämään lisää luovia keinoja tehdä yleissopimus tunnetuksi kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Ehdotettiin, että lapsille tehdään kuvakirjoja ja käytetään muita visuaalisia keinoja. Yleissopimuksen tuntemus tulisi myös liittää osaksi opetussuunnitelmaa ja ammattilaisten koulutusta tulisi edelleen systematisoida. Yleissopimus olisi lisäksi käännettävä suurimmille maahanmuuttajakielille ja erityisesti komitea kiinnitti huomiota romanikäännöksen puuttumiseen.

Suomen kolmannessa määräaikaissäraportissa vuonna 2003 informaation levittäminen sai merkittävämmän roolin kuin aikaisemmin. YK:n lasten ja poliittisten vaikuttajien yleiskokouksen erityisistunto New Yorkissa toukokuussa 2002 vaikutti osaltaan siihen, että Suomessa eri tahot alkoivat keskittää voimavarojaan lapsen oikeuksien tunnetuksi tekemiseen. Suomalaisessa lasten erityisistunnossa lapset äänestivät artiklan 42 sopimuksen tärkeimmäksi kohdaksi. Erityisistunto ehdotti, että tiedottamista lisättäisiin etenkin kouluissa ja mediassa. Määräaikaissäraportissa mainitaan, että lapsen oikeuksien yleissopimuksen sisältö integroitiin valtakunnalliseen peruskoulujen opetussuunnitelmaan ja että se toteutuisi kattavasti koko maassa vuoteen 2006 mennessä. Lisäksi lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten koulutuksesta mainittiin etenkin tuomareille järjestettävä vuosittainen perheoikeudellinen täydennyskoulutus ja kuntien viranhaltijoille jaettava tieto Kuntaliiton lapsipoliittisen ohjelman välityksellä.

Kolmannessa päätösraportissaan vuonna 2005 komitea näki yhä suurimpana ongelmana sen, että valtiovallan yhtenäinen tiedotusstrategia edelleen puuttui. Sen mukaan kansalaisjärjestöt olivat yhä liiaksi vastuussa kattavasta tiedon jakamisesta, vaikka eri valtiotahot olivatkin aktiivisesti olleet mukana tukemassa tiedotushankkeita. Myös ammattilaisten täydennyskoulutus ja tiedon jakaminen vähemmistökielillä oli puutteellisesti toteutettu.

Neljännessä määräaikaissäraportissa näkyy selvä käänne pyrkimyksessä yhdensuuntaistaa viestintästrategiaa ja luoda kattava informaatiokampanja. New Yorkin erityisistunnon päätteeksi hyväksytty loppuasiakirja A World Fit for Children toimi sosiaali- ja terveysministeriön keväällä 2003 asettaman Suomen lapsiasiaintoimikunnan laatiman kansallisen toimintasuunnitelman, Lapsille sopiva Suomi, pohjana. Toimikunnan mukaan maahan tarvittiin laaja ja yhteisesti hyväksytty valtakunnallinen lapsi- ja perhepoliittinen ohjelma lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin kehittämiseksi sekä strategia lapsen oikeuksien tunnettuuden lisäämiseksi.

Vuonna 2005 perustettiin lapsiasiavaltuutetun virka ja toimisto. Lapsiasiavaltuutetun tehtäviin kuuluu lain mukaan edistää YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tunnettuutta ja toteutumista yhteistyössä muiden viranomaisten ja alan järjestöjen kanssa. Lapsiasiavaltuutetun toimisto toimii itsenäisenä viranomaisena sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä. Viranomais- ja muuta yhteistyötä tukemaan perustettiin lapsiasianeuvottelukunta, joka aloitti toimintansa vuonna 2007. Se ryhtyi jaoston puitteissa kehittämään lapsen oikeuksien tiedotuksen yhteistyötä lapsiasiavaltuutetun, eri järjestöjen ja kirkon kesken. Yhteistyön puitteissa aloitettiin lapsen oikeuksien sopimuksen erikielisten esitteiden laatiminen.

Kokonaisvaltaiseen kansalliseen viestintästrategian rakentamiseen ja valtion roolin vah-

vistamiseen oli riittävästi voimavaroja kuitenkin vasta vuonna 2007, kun pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmaan sisällytettiin lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma. Politiikkaohjelman tavoitteeksi tuli lapsen oikeuksien tiedotuksen edistäminen. *(Liite 1 YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen tunnettuus Suomessa; Yleissopimuksen tunnettuuden ja tunnetuksi tekemisen arviointia.)*

4 Lapsen oikeuksien sopimuksen viestinnän nykytilanne

Ministeriöiden viestintä

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma toteutti ulkoasiainministeriön aloitteesta Webropol-kyselyn, jossa artiklakohtaisesti tiedusteltiin ministeriöiltä, lapsiasiavaltuutetulta, järjestöiltä ja kirkolta niiden lapsen oikeuksien sopimukseen liittyvistä toimenpiteistä. Kysely osoitti, että ministeriöt eivät tuoneet esiin artiklaan 42 liittyviä toimenpiteitä, eli ministeriöissä ei tiedoteta sopimuksesta. Poikkeuksena on ulkoasiainministeriö, joka on viitenä vuotena järjestänyt yhteistyössä Lastensuojelun Keskusliiton kanssa sopimukseen liittyvän seminaarin.

Kansalaisjärjestöt ovat sopimuksen voimassa olon aikana pääasiassa huolehtineet sopimukseen liittyvästä tiedottamisesta, koulutuksesta ja materiaalituotannosta, ja se näkyi myös kyselyn vastauksissa. Viime vuosina lapsiasiavaltuutettu ja kirkko ovat myös tehneet työtä sopimuksen tunnettuuden hyväksi.

Viestintä- ja vaikuttamiskampanjan strategiatyöryhmä kuuli toukokuussa 2009 valtiovarainministeriön, ulkoasiainministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä sisäasiainministeriön edustajia lapsen oikeuksien sopimukseen liittyvän viestinnän järjestämisestä valtionhallinnossa.

Ulkoasiainministeriö huolehtii sopimuksen määräaikaisraportoinnista ja siihen liittyvästä tiedottamisesta ja katsoo, että sopimukseen liittyvä yleinen tiedotus ei kuulu sen tehtäviin. Sopimuksesta liittyy pieni osio Liikenne- ja viestintäministeriön toimialaan, mutta ministeriön mielestä yleinen tiedottaminen kuuluu jollekin toiselle hallinnonalalle. Valtiovarainministeriö voi katsoa osallistuvansa sopimuksen viestintään, jos voidaan selkeästi osoittaa, mille tahoille kuuluu vastuu lapsen oikeuksien toteuttamisesta. Sisäasiainministeriö on vastannut sisäisen turvallisuuden ohjelmasta, johon kuuluvat mm. maahanmuuttoasiat, turvallisuuskasvatus, liikenneturvallisuus ja pelastustoimi. Ohjelma kohdentuu pääasiassa syrjäytymishan alla oleviin väestöryhmiin. Näissä kysymyksissä viestintä liittyy lapsen oikeuksiin.

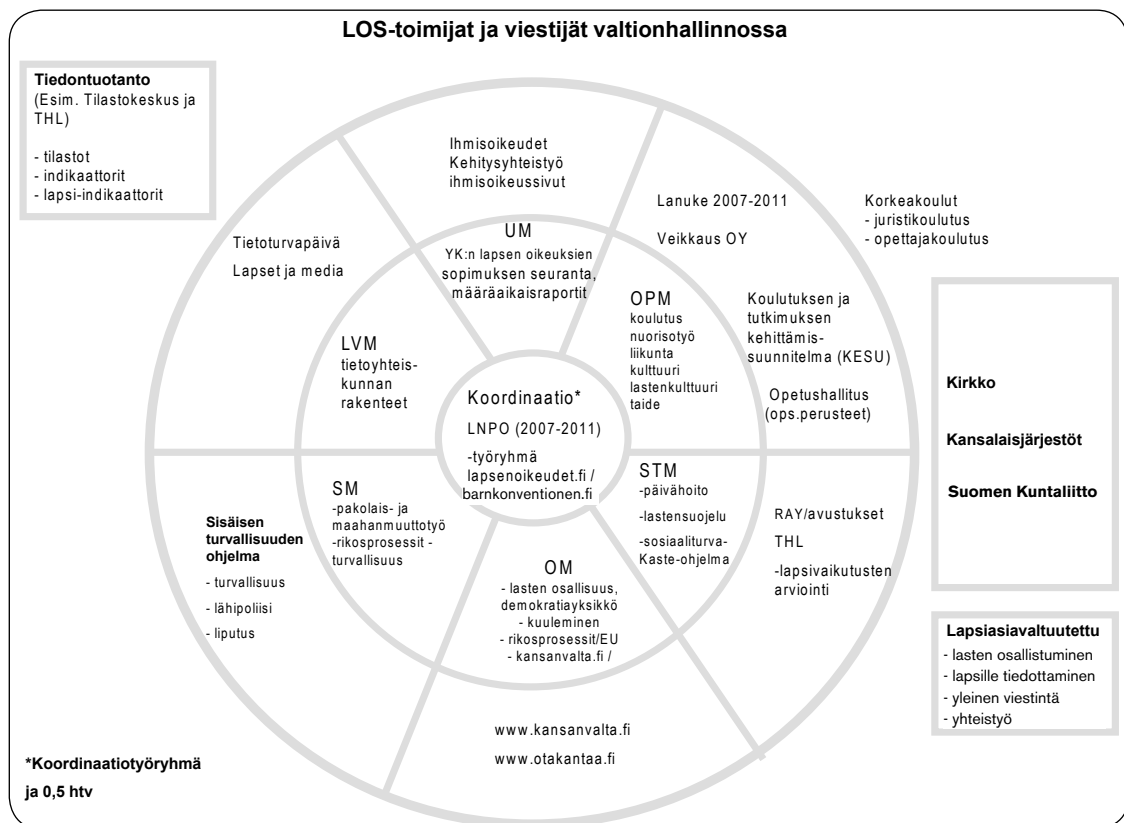
Opetusministeriön edustaja strategiatyöryhmässä pitää lapsen oikeuksien viestinnän periaatteessa ministeriön toimialaan kuuluvana, mutta resursseja pitäisi olla nykyistä enemmän.

Oikeusministeriön toimialaan kuuluvat osallisuus - ja demokratia-asiat, ja ne vain osittain liittyvät lapsen oikeuksien sopimukseen. Ministeriön demokratiayksikkö vastaa kansalaisvaikuttamisen edistämisestä koko väestön kannalta, mikä sille jäi kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman päätyttyä. Oikeusministeriössä on ollut koulutusta eri ammattiryhmille

sisältäen opetusta yhteistyöstä lapsen edun näkökulmasta. Nyt ministeriössä on valmisteilla ehdotus asiantuntija-avustajan käytön kokeilemisesta lapsen huolto-oikeudenkäynneissä. Tarkoituksena on kokeilla Lapsiystävällinen oikeus - ns. Follo-mallia käräjäoikeuksissa.

Lapsen oikeuksien sopimus ei ole riittävällä tavalla sosiaali- ja terveysministeriön tehtäväkokonaisuutena, mutta ministeriö voisi ottaa nykyistä vahvemman vastuun YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tiedottamisesta ja toimeenpanosta.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että viestintästrategian lisäksi tai siihen yhdistettynä tarvitaan lapsen oikeuksien toimeenpanostrategia. Sen keskeisenä kohteena tulisi olla käytännön toteutus, jolloin se suuntautuisi lasten, nuorten ja perheiden parissa työtä tekeviin. Viestintä- ja toimeenpanostrategia toimisi välineenä sopimuksen valtavirtaistamiseksi. Sopimuksen toimeenpano ja konkreettinen edistäminen palveluissa on ongelmallista, koska vastuutahoa ei ole nimetty. Toimeenpanostrategian sisällyttämistä sosiaali- ja terveysministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tulossopimukseen ja mahdollisesti myös KASTE-ohjelmaan tulee harkita.

Lapsiasiavaltuutetun viestintä

Lapsiasiavaltuutettua koskevan lain mukaan valtuutetun yksi keskeinen tehtävä on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen edistäminen. Tässä tehtävässään lapsiasiavaltuutettu välittää monin tavoin (yleiset verkkosivut www.lapsiasia.fi, vuosikirja, lausunnot, kannanotot, koulutustilaisuudet, yhteistyöfoorumit, julkaisut) tietoa sopimuksesta. Lapsiasiavaltuutettu tekee viestintäyhteistyötä myös useiden järjestöjen ja kirkon kanssa. Vaikuttamistoimintaa on viime vuosina suunnattu myös kuntiin. Lapsiasiavaltuutettu on mm. vuosikirjassaan välittänyt päättäjille tietoa Suomen YK-komitealta saamista suosituksista.

Lapsiasiavaltuutetun erityisiä toimia lapsen oikeuksien sopimuksen tunnettuuden parantamiseksi ovat alakouluikäisille lapsille suunnattujen nettisivujen (www.lastensivut.fi) kehittäminen ja ylläpitäminen sekä erikielisten lapsen oikeuksien esitteiden tuottaminen ja jakelu. Lasten sivuihin liittyy toimintamuotoja, jotka edistävät lapsen oikeuksien tunnettuutta koulujen kautta, esimerkiksi kummiryhmätoiminta ja Sisu-kissan koulukiertue.

Lisäksi lapsiasiavaltuutetun toimisto tekee kouluvierailuja ja ihmisoikeuskasvatuksen hankkeita eri yhteistyötahojen kanssa. Toiminnassa painopisteenä on lapsen yleinen oikeus osallistua, vaikuttaa ja tulla kuulluksi. Selvityksissä ovat painottuneet kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien lasten äänen vahvistaminen (saamelaiset, romanit). Lapsiasiavaltuutetulla on myös pohjoissaamenkielinen verkkopalvelu, jossa on julkaistu YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen käännös. Lapsiasiavaltuutettu on kääntänyt viime vuosina keskeiset julkaisut myös ruotsin kielelle.

Tärkein käytännön väline lapsen oikeuksien tunnettuuden lisäämiseksi on Lapsen oikeuksien esite, joka sisältää lyhennelmän lapsen oikeuksien sopimuksen artikloista, ja se on toistaiseksi tuotettu suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi, pohjoissaamen kielellä, inarinsaamen ja koltansaamen kielellä, romanikielellä ja viittomakielellä (www.lapsiasia.fi/julkaisut/lapsen_oikeuksien_esitteet)

YK:n Suomen lapsiasiaintoimikunta ehdotti raportissaan Lapsille sopiva Suomi vuonna 2005, että lapsiasiavaltuutettu laatisi viestintästrategian sopimuksen tunnettuuden parantamiseksi. Lapsiasiavaltuutettu ei itsenäisenä ihmisoikeusviranomaisena kuitenkaan voi vastata valtion viestintästrategiasta tai huolehtia sen resursoinnista. Lapsiasiavaltuutetun toimiston yhteydessä toimiva lapsiasianeuvottelukunta voisi periaatteessa olla mahdollinen taho toimintaa koordinoimaan, mutta sillä ei ole tähän henkilöstöresursseja eikä toimintamäärärahoja. Lapsiasiavaltuutettu ja neuvottelukunta ovat riippuvaisia sosiaali- ja terveystieteiden toimintamenojen kautta tulevasta rahoituksesta. Lapsiasiavaltuutetun toimistossa on valtuutetun lisäksi neljä virkaa ja toteutuneet toimintamenot ovat olleet viime vuosina noin 200 000 euroa.

Lapsiasiavaltuutettu on valtionhallinnossa tärkeä toimija ja asiantuntija lapsen oikeuksien tiedotuksen kehittämisessä ja käytännön edistämisessä. Siksi jatkossakin sen on tärkeä olla mukana kansallisen viestintästrategian johtoryhmässä yhdessä muiden valtionhallinnon toimijoiden kanssa. Lapsiasianeuvottelukunta tarjoaa myös hyödyllisen foorumin lapsen oikeuksien tiedottamisesta ja viestinnästä keskustelemiseen eri toimijatahojen kesken. Lapsiasiavaltuutetun toimistossa on erityisesti asiantuntemusta lasten osallistumisen ja vaikuttamisen alueelta, jossa se voi tukea myös muuta valtionhallintoa.

Järjestöjen viestintä

Lapsen oikeuksien komitean mukaan valtiolla on vastuu lapsen oikeuksien toteuttamisesta silloinkin, kun osavastuu on siirretty toiselle toimijalle kuten kunnalle tai kansalaisyhteiskunnalle. Täten valtiolla on suuri vastuu siitä, että sopimuksesta tiedotetaan koko yhteiskunnassa. Valtiovalta on toistaiseksi vastannut tiedotusvelvoitteeseen pääasiassa antamalla taloudellista tukea moniin järjestöjen hankkeisiin.

Taloudellista tukea lapsen oikeuksien viestintään on pääosin antanut ulkoasiainministeriö kehityspoliittinen viestintä, mikä on koettu ongelmalliseksi, sillä vain osa oikeuksien viestinnästä liittyy suoranaisesti kehitysmaihin, ja vain pieni osa lapsityötä tekevästä järjestöistä tekee ylipäättään kehitysyhteistyötä. Ihmisoikeustiedotuksen ja -kasvatuksen rahoitukselta puuttuu oma vastuutahonsa valtionhallinnossa. Tämä käytäntö on johtanut siihen,

että tiedotus on ollut satunnaista ja vailla yhtenäistä suunnitelmaa. Järjestöt ovat tehneet sopimusta tunnetuksi muun muassa järjestämällä koulutusta, tuottamalla materiaalia ja järjestämällä tapahtumia.

Lapsijärjestöt tekivät vuonna 2004 ulkoasiainministeriön ihmisoikeusasiain neuvottelukunnan aloitteesta lapsen oikeuksien sopimuksen tiedotuksesta selvityksen, jossa koottiin eri toimijoiden tiedotusaineistoja ja arvioitiin niiden kohdentumista ja kattavuutta. Tulosten pohjalta laadittiin suosituksina valtiovallalle muun muassa:

- lapsiasiainvaltuutetun toimistolle tulisi kohdentaa merkittävästi (aiottua) enemmän voimavaroja tiedotukseen,
- opetushallituksen tulisi taata, että lapsen oikeudet sisällytetään opetussuunnitelmiin sekä vaikuttaa opettajakuntaan ja kustantajiin sopimuksen sisällyttämiseksi oppimateriaaliin,
- yleisradion tulisi suunnata nykyistä enemmän voimavaroja sopimusta koskevaan tiedotustyöhön,
- valtion tuki opimuksesta tiedottamiseen tulee suunnata suuriin, järjestöjen yhteisiin hankkeisiin.

Kirkon ja seurakuntien viestintä

Vuoden 2009 aikana Suomen evankelis-luterilainen kirkko työskenteli aktiivisesti lasten oikeuksien yleisen tunnettuuden lisäämiseksi verkostoyhteistyössä muiden lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistävien toimijoiden kanssa. Osa yhteistyöstä oli ekumeenista ja eri uskontojen välistä. Lapsen oikeuksista huolehtiminen ja perheen hyvinvoinnin tukeminen ovat keskeisessä roolissa kristillisen uskon ytimessä.

Evankelis-luterilainen kirkko huolehtii jatkossakin siitä, että lapsen oikeudet toteutuvat ja lapsille luodaan mahdollisuuksia vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lisäksi kirkossa otetaan huomioon lapsen etu erilaisissa toiminnoissa ja päätöksenteossa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokous teki marraskuussa 2009 päätöksen, että sen hallinnossa ja toiminnassa käynnistetään lapsivaikutusten arviointi sekä kehitetään nuorten osallisuutta tukevia malleja. Näitä teemoja kirkossa vie vuosina 2009–2011 eteenpäin seurakunnallisten palvelujärjestöjen ja Kirkkohallituksen yhteinen hanke, Tyttöjen ja poikien oikeudet kirkossa.

Kirkko on aloitteellinen kansallisen ja paikallisen verkostoyhteistyön tukemisessa ja kehittämässä lasten oikeuksien toteutumiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa.

Viestintä lapsen oikeuksien sopimuksen juhlavuonna 2009

Lapsen oikeuksien sopimuksen juhlavuonna 2009 eri toimijat panostivat normaalia enemmän sopimuksen viestintään. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma koordinoi valtakunnallista viestintä- ja vaikuttamiskampanjaa. Se toteutettiin järjestöjen, kirkon ja valtiovallan yhteistyössä.

Kampanjalla haluttiin vahvistaa lapsen oikeuksien yleistä tunnettuutta ja sitoutumista lapsen hyvään niin, että mahdollisimman moni aikuinen kokisi lapsen oikeudet omaksi velvollisuudekseen. Erityisesti tavoitteena oli lisätä lapsen oman äänen kuulemistä, osallistumista ja vaikuttamista. Kohderyhmänä olivat alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret, lasten kanssa työskentelevät sekä lasten vanhemmat.

Kampanjan toimista ja tuloksista on erilliset liitteet:

- Liite 2 YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 20-vuotisjuhlavuosi; Lapsen oikeuksien sopimuksen juhlavuoden 2009 tapahtumakooste
- Liite 3 Tiedotuksen yhteenveto 2008–2009, politiikkaohjelman toteuttama tiedotus yhteistyö
- Liite 4 Kansallisen viestintä- ja vaikuttamiskampanjan toteutuminen

Tässä yhteydessä kampanjan toimista tiivistäen muutama pääkohta.

Politiikkaohjelma käynnisti mediaviestinnän jo vuoden 2008 syksyllä ja se jatkui läpi koko juhlavuoden 2009. Kansallisen yhteistyön vahvistamiseksi politiikkaohjelma kutsui 2008 syksyllä eri toimijoiden edustajia (100 toimijaa) yhteiseen viestintäfoorumiin.

Kampanjaan sisältyi muun muassa oma logo ja verkkosivusto www.lapsenoikeudet.fi/ www.barnkonventionen.fi, lapsen oikeuksien sopimuksen tunnettuuden seuranta, media- viestintää, lapsen oikeuksien päivän vietto, Kättä päälle-sopimus kampanja, materiaalin tuottamista ja koulutusta.

Suomen Kuntaliitto ja lapsiasiavaltuutettu lähettivät 12.1.2009 kuntiin kirjeen, jossa ohjeistettiin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien laadinnasta ja kerrottiin lapsen oikeuksien juhlavuodesta ja sen paikallisesta viettämisestä.

Koulujen aktivointi lapsen oikeuksien juhlavuoden ja juhlapäivän viettämisessä oli myös kampanjan tärkeä tavoite. Koulujen rehtoreille lähetettiin kirjeet toukokuussa ja elokuussa 2009. Politiikkaohjelma ja lapsiasiavaltuutettu toimittivat yhteistyönä juhlavuoden julkaisuja jokaiseen kuntaan ja jokaiselle oppilaitokselle (peruskoulut, lukiot, toisen asteen oppilaitokset) sekä suomen että ruotsin kielellä.

Kulttuuri- ja urheiluministeri tiedotti juhlavuodesta kirjeellä 1000:lle avustusta saaneelle kansalaisjärjestölle, yhdistykselle ja säätiölle.

Järjestöt ja Seurakuntien Lapsityön Keskus sekä lapsiasiavaltuutettu informoivat mediaa vuoden 2009 aikana ja juhlapäivänä. Lastensuojelun Keskusliitto koordinoi järjestöverkoston viestintää ja julkaisi sähköistä uutiskirjettä. Lapsen oikeuksien päivä 20.11. oli kampanjan yksi keskeisimmistä yhteistoiminnan ja viestinnän tilanteista.

Media raportoi juhlapäivänä ja koko syksyn aikana lapsen oikeuksista monipuolisesti. Mediaseurannan perusteella oli vuonna 2009 lapsen oikeuksien sopimuksen juhlapäivään liittyviä mainintoja eri medioissa kaikkiaan n. 800 ja juhlavuodesta kertovia juttuja vuoden aikana yli 300. Aiheelle oli erityisesti juhlapäivänä annettu paljon tilaa, jutut olivat isoja. Aihe oli huomioitu myös pääkirjoituksissa. Merkille pantavaa oli myös lasten ja nuorten omien puheenvuorojen lisääntyminen mediassa.

Lapsen oikeuksien sopimuksesta kerrottiin joukkotiedotusvälineissä kattavasti myös maantieteellisesti ja oikeuksista kerrottiin koko maan mediassa. Aihetta käsiteltiin laajalti erityyppisissä medioissa, niin sähköisissä kuin painetuissa, niin valtakunnallisissa kuin paikallisissa. Lasten oikeuksien käsittely mediassa oli asiallista ja oikeuksia edistävää.

Lapsen oikeuksien sopimuksen tunnettuus

Politiikkaohjelma teetti Taloustutkimus Oy:llä kolme kyselyä (15–79-vuotiaat, 1000 hengen otos) lapsen oikeuksien sopimuksen tunnettuudesta kampanjan viestinnän vaikutus-

ten arvioimiseksi. Seuranta osoitti, että sopimus tunnetaan meillä nyt paremmin kuin reilu vuosi sitten: lokakuussa 2008 sopimuksesta oli kuullut 54 prosenttia vastaajista, lokakuussa 2009 56 prosenttia ja tammikuussa 2010 luku oli 72 prosenttia. Voidaan siis todeta sopimuksen tunnettuuden lisääntyneen selvästi kampanjavuoden aikana. Sopimuksen tunnettuus on ollut heikointa, 48 prosenttia, nuorimmassa (15–24-vuotiaat) ikäryhmässä, mutta tunnettuus on kampanjavuoden aikana lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä ja erot ovat vähentyneet. Aiempia väestötason vertailutietoja sopimuksen tunnettuudesta ei ole käytettävissä.

Kysely osoitti, että ihmisten tietoisuus siitä, että sopimus parantaa lasten osallistumisoikeuksia, lisääntyi myös kampanjan aikana (76 %–89 %). Kampanjan yksi keskeisimmistä tavoitteista oli lisätä lapsen oman äänen kuulemistä, osallistumista ja vaikuttamista, ja siksi kyselyn osallistumista koskeva tulos on myönteinen; lasten osallistuminen näkyi mediassa monipuolisesti.

Suomen UNICEF on tutkinut yläasteikäisten tietämystä lapsen oikeuksien sopimuksesta. Vuonna 2006 yläasteikäisistä 57 prosenttia koki tietävänsä sopimuksesta joko jonkin verran (53%) tai paljon (4%). Vuodenvaihteessa 2009-2010 tehdyssä tutkimuksessa tietämys oli noussut 69 prosenttiin; jonkin verran sopimuksesta tiesi 58 prosenttia ja paljon 11 prosenttia.

Koulujen opetussuunnitelmat

YK:n lapsen oikeuksien komitea kannustaa sopimusvaltiota edelleen jakamaan tietoa yleissopimuksesta, myös koulujen opetussuunnitelmien kautta ja kiinnittämään erityistä huomiota tiedon jakamiseen haavoittuvimpien ryhmien, kuten maahanmuuttajien ja alkupeäräiskansojen sekä etnisten tai kielellisten vähemmistöjen keskuudessa.

Lasten tulee saada tietoa heitä koskevista oikeuksista heille sopivilla tavoilla. Sopimusvaltiot ovat sitoutuneet saattamaan yleissopimuksen periaatteet ja määräykset yleisesti niin aikuisten kuin lastenkin tietoon tarkoituksenmukaisesti ja aktiivisesti. Tiedon tulee olla saatavilla lapsille ymmärrettävässä muodossa sekä tärkeimmillä vähemmistökielillä. Tiedottaminen ei saa olla yksisuuntaista, vaan kansalaisia ja lapsia osallistuttavaa ja vuorovaikutteista. Myös lasten tulisi voida osallistua tiedon levittämiseen omista oikeuksistaan. Lapsen oikeuksien komitea on suositellut, että Suomen tulisi kehittää luovempia menettelytapoja yleissopimuksen tunnettuuden edistämiseksi sekä liittää yleissopimus koulujen opetusohjelmaan.

Nykytilanne

Järjestöjen selvityksessä vuodelta 2004 osoitetaan yleissopimuksen näkyvyys opetussuunnitelmien perusteissa riittämättömäksi. Lapsen oikeudet mainitaan suunnitelmissa vain kerran 1-5 luokkalaisia koskevan elämäntiedon kohdalla. Elämäntiedon opiskelee Suomessa vain pieni joukko, joten yleissopimuksen sisällyttäminen opetukseen jää epävarmaksi ja koulukohtaiseksi.

Perusopetuslaissa (628/1998), lukiolaissa (629/1998) ja laissa ammatillisesta koulutuksesta (630/1998) asetetaan koulutukselle yleiset sivistykselliset ja eettiset tavoitteet.

Perusopetuslaissa asetetaan tavoitteeksi tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Tavoitteeksi määritetään lisäksi sivistyksen ja tasa-arvon edistäminen yhteiskunnassa. Lukiolaissa määritetään tavoitteeksi tukea opiskelijoiden kasvamista hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi. Laissa ammatillisesta koulutuksesta

tavoite määritellään hieman suppeammin: koulutuksen tavoitteena on lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi.

Tavoitteita tarkennetaan valtioneuvoston asetuksessa perusopetuslaissa tarkoitettun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (1435/2001). Siinä asetetaan määrätietoisemmin tavoitteet ihmisoikeuksien kunnioittamiselle, maailmankuvan syventämiselle ja tasa-arvolle. Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta määrittää lukiokoulutuksen tavoitteet tältä osin lähes identtisesti (955/2002, 3§). Asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta ei ole lainkaan määritetty yleisiä valtakunnallisia tavoitteita, ja eettiset tavoitteet puuttuvat.

Opetushallituksen laatimissa opetussuunnitelman perusteissa määritellään opetuksen sisältö tarkemmin. Perusopetusta ja lukiokoulutusta koskevassa laissa sekä asetuksessa on vahva eettinen arvopohja. Arvopohja näyttäytyy samannäköisenä opetussuunnitelman perusteissa. Haasteena on se, että ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia ja monikulttuurisuuden hyväksyminen ovat kirjattu ainoastaan perusopetuksen arvopohjaan, ja ihmisenä kasvamisen aihekokonaisuuteen.

Aihekokonaisuudet kuvataan erikseen ja niiden kerrotaan ”toteutuvan eri oppiaineissa niille luonteenomaisella ja oppilaan kehitysvaiheeseen sopivalla tavalla.” Näitä oppiaineita, joiden kuuluu kyseinen aihekokonaisuus ottaa haltuunsa, ei ole kuitenkaan tarkkaan määritetty, eikä kyseistä aihekokonaisuutta purettu oppisisältöihin (elämäkatsomustietoa lukuun ottamatta), jolloin arvopohja ei jalkaudu varsinaiseen opetukseen vastuuopettajien ja opetusaineiden puuttuessa.

Ammatillisen opetuksen opintosuunnitelmien perusteissa yhteinen ydinosaaminen sisältää kokonaisuuden ”etiikka ja estetiikka”. Näiden kahden asian niputtaminen samaan kokonaisuuteen on hämärtävää, ja sisällön määrittely puutteellista. Yhteisten opintojen opintokokonaisuudet ovat tältä osin kovin suppeat ja pääosin aineet ovat vapaaehtoisia. Pakollista on ainoastaan yksi opintoviikko yhteiskunta-, yritys- ja työelämä tietoa, sen laajempi osuus (0–4ov) on vapaaehtoista, etiikka (0–4ov) ja kulttuurien tuntemus (0–4ov) ovat täysin vapaaehtoisia.

Opetussuunnitelmien uudistaminen

Perusopetuksen tuntijako uudistetaan parhaillaan opetusministeriön asettamassa työryhmässä. Työryhmän tehtävänä on valmistella perusopetuslaissa tarkoitettun opetuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden sekä perusopetuksen tuntijaon uudistamista. Työryhmän määräaika päättyy 1.5. 2010. Valtioneuvoston asetus valmistellaan työryhmän työn valmistuttua niin, että se olisi valmis alkuvuodesta 2011. Tuntijaon on toteutettava opetussuunnitelman yleisiä tavoitteita. Se tarjoaa pedagogisen lähestymistavan ja vaikuttaa myös paikalliseen työhön. Koulujen tulee tuntea asetuksessa annatut tavoitteet. Asetuksella on suora vaikutus opetuksen järjestämiseen ja paikallisen työn järjestämiseen, opettajien työhön.

Opetuksen valtakunnallisten tavoitteiden ja perusopetuksen tuntijaon uudistamisen jälkeen Opetushallitus aloittaa nyt voimassa olevien perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden uudistamistyön.

Tämän vuoksi on tärkeää varmistaa, että perusopetuksen opetussuunnitelman valtakunnallisiin perusteisiin sekä sen jatkona laadittaviin eri oppiaineiden opetussuunnitelmien perusteisiin lapsen oikeudet ja yleinen ihmisoikeuskasvatus sisältyvät riittävän painokkaasti. Tähänastiset kirjaukset eivät ole varmistaneet ihmisoikeuskasvatuksen käytännön toteuttamista kouluissa.

Lasten parissa työskentelevien yliopisto, ammatti- ja täydennyskoulutus

YK:n lapsen oikeuksien komitea kannustaa sopimusvaltiota jatkamaan pyrkimyksiään antaa lasten kanssa ja hyväksi työskenteleville ammattilaisille riittävää ja järjestelmällistä lasten oikeuksia koskevaa koulutusta sekä perehdytystä.

Käytettävissä on vain sirpaleista tietoa siitä, missä ja miten lasten parissa työskentelevät saavat koulutusta lapsen oikeuksista. Varhaiskasvatuksessa lapsen oikeuksien sopimus on ollut varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutuspäivien teemana viime vuosina. Varhaiskasvatuksen henkilöstölle suunnattu Varttua-internetsivusto antaa tietoa yleissopimuksesta ja varhaiskasvatuksen kehittämistä henkilöstölle ja asiasta kiinnostuneille.

Tuomareille on järjestetty koulutusta lapsioikeudellisista kysymyksistä ja lapsia erityisesti koskevien kysymysten, kuten lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevien riitojen ratkaisemisesta. Näissä koulutustilaisuuksissa kiinnitetään huomiota myös lapsenoikeuksien sopimuksen merkitykseen.

Helsingin avoimessa yliopistossa on vuonna 2007 käynnistynyt poikkitieteellinen Lapsen oikeudet -opintokokonaisuus, joka on suunnattu niin opiskelijoille kuin eri ammateissa jo työskenteleville. Tämä opetus on ensimmäinen suunnitelmallinen opintokokonaisuus lapsen oikeuksista. Lapsen oikeudet -opinnot on monitieteinen perusopintotasoinen opintopaketti, josta ei toistaiseksi anneta yleisarvosanaa. Opinnoissa on yhdistetty eri tieteenalojen (mm. oikeustiede, sosiaalityö, kasvatustiede, kehitysmaatutkimus) tutkimustraditiot ja näkökulmat lapsen oikeuksien monialaiseen kenttään. Käytännönläheisenä taustatiedon lähteenä opinnot tarjoavat teoreettisen viitekehyksen sekä välineitä lapsen oikeuksien arkipäivän sovelluksiin. Lapsijärjestöt, yhteiskuntapolitiikan laitos ja eri alojen asiantuntijat ovat osallistuneet opintojen suunnitteluun.

Opinnot ovat kolmessa vuodessa laajentuneet 15 opintopisteestä 25 opintopisteen laajuisiksi. Opintojen tukena on verkko-oppimisympäristö. Vuosina 2007–2009 opintojen aloittaneita on ollut n. 120 opiskelijaa, heistä 16 on suorittanut 25 opintopisteen opinnot. Osa opiskelijoista on valinnut vain tiettyjä kursseja.

Eduskunnan valiokuntien kannanotot ihmisoikeuskasvatuksen ja koulutuksen vahvistamiseen

Valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittisen selonteon (VNS 7/2009) käsittelyn yhteydessä eduskunta otti mietinnöissään kantaa myös ihmisoikeuskoulutukseen yleensä sekä lapsen oikeuksien koulutukseen erityisesti. Mietinnöt puoltavat lapsen oikeuksien ja yleisesti ihmisoikeuskasvatuksen vahvistamista eri kouluasteilla sekä lapsen oikeuksien tuntemuksen ja opintojen sisällyttämistä lasten kanssa työskentelevien opintoihin.

Sivistysvaliokunta viittaa opetusministeriön asettamaan työryhmään, jossa valmistellaan parhaillaan ehdotuksia perusopetuksen yleisiksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi ja perusopetuksen tuntijaoksi. Sivistysvaliokunta pitää välttämättömänä, että perus- ja ihmisoikeudet ovat opetussuunnitelman perusteissa keskeinen osa opetuksen arvopohjaa. Lisäksi ihmisoikeuskasvatus näkyy opetussuunnitelman perusteiden oppiainerajat ylittävissä aihekokonaisuuksissa. Valiokunta pitää lisäksi valitettavana, että ihmisoikeusselonteossa ei todeta mitään ammattioppilaitoksissa opiskelevien nuorten mahdollisuuksista ihmisoikeuskasvatukseen. Asiaa kuvaillaan selonteossa toisen asteen osalta vain lukio-opiskelijoiden kannalta.

Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että perus- ja ihmisoikeuskasvatusta lisätään kaikilla

koulutusasteilla. Yhdenvertaisuuskasvatuksen tulee olla osa kasvatusta ja opetusta jo päivähoidosta lähtien. Perusopetuksen opetussuunnitelman valtakunnallisiin perusteisiin tulee valiokunnan mielestä jatkossa sisällyttää lapsen oikeuksien opetus. Myös ammatillisessa ja lukiokoulutuksessa, ammattikorkeakoulutuksessa ja yliopisto-opinnoissa lasten ja nuorten kanssa työskentelevien opintoihin tulee sisällyttää lapsen oikeuksien tuntemusta ja opintoja. Tämä tarkoittaa myös käytännön taitoja ja osaamista lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämisessä ja heidän osallistumisensa tukemisessa.

Ulkoasiainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan käytännön ihmisoikeuskoulutus on edelleen pitkälti kansalaisjärjestöjen vastuulla ja ihmisoikeuskasvatus kouluissa jää käytännössä liiaksi yksittäisen opettajan kiinnostuksen kohteista riippuvaiseksi. Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää sivistysvaliokunnan tavoin huomiota siihen, että YK:n lapsen oikeuksien toimeenpanon kannalta Suomessa on puutteena ihmisoikeuskasvatuksen heikko toteutuminen perusopetuksessa ja lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten koulutuksessa.

Ulkoasiainvaliokunta pitää sivistysvaliokunnan tavoin välttämättömänä, että perus- ja ihmisoikeudet ovat keskeinen osa perusopetuksen arvopohjaa. Perus- ja ihmisoikeuskasvatusta tulisi lisätä kaikilla koulutusasteilla. Tämän tulisi toteutua kokonaisvaltaisesti myös keskiasteen oppilaitoksissa.

Lapsen oikeuksien päivä liputuspäivänä

Lastenpäivää vietettiin Suomessa kymmenen vuoden ajan lokakuun ensimmäisenä maanantaina, mutta vuodesta 2002 alkaen käytäntö muuttui ja lapsille omistettu päivä on nykyään marraskuun kahdeskymmenes. Aikaisempi lastenpäivän paikka perustui Suomen UNICEF:n aloitteeseen vuodelta 1991. Tällöin yhdistys esitti, että kalenteriin merkittäisiin kansainvälinen lastenpäivä. Jo joulukuussa 1954 YK:n yleiskokouksen julkilausuma kehotti kaikkia jäsenvaltioita viettämään lokakuun ensimmäistä maanantaita kansainvälisenä lastenpäivänä. Kansainvälinen käytäntö muuttui hieman 1990-luvulla, ja tärkeämmäksi lastenpäiväksi kohosi lapsen oikeuksien päivä 20.11.

Lapsen oikeuksien päivä, 20. marraskuuta, on sekä Lapsen oikeuksien julistuksen (v. 1959) että sopimuksen (v. 1989) syntymäpäivä. Mannerheimin Lastensuojeluliitto ehdotti 1980-luvulla lapsen oikeuksien päivän 20.11. merkitsemistä almanakkaan ja syksyllä 1999 myös Suomen UNICEF teki saman esityksen. Helsingin yliopistossa todettiin, että almanakkaan voidaan merkitä vain yksi lapsille omistettu päivä, ja niin sovittiin lastenpäivän siirto lokakuulta marraskuulle.

Vuonna 2007 järjestöt tekivät Pelastakaa Lapset -järjestön johdolla aloitteen päivän saamisesta liputuspäiväksi. Lasten, nuorten ja perheiden politiikkaohjelman ministeriryhmä kannatti 13.8.2008 järjestöjen tekemää hakemusta viettää lapsen oikeuksien päivää yleisenä liputuspäivänä.

Juhlapäivän johdosta sisäasiainministeriö määräsi valtion virastoissa ja laitoksissa liputettavaksi perjantaina 20.11.2009 ja suositti vastaavaa yleistä liputusta tuona päivänä. Laissa määrätyn, viralliseksi liputuspäiväksi sisäasiainministeriö ei kuitenkaan määräystä antanut.

On tavallista, että ehdotuksen toteutuminen uuden virallisen liputuspäivän saamiseksi kestää useita vuosia. Lapsen päivän viettämisen ajankohta on vuosien aikana muuttunut, ja siten liputuksen saamiselle ei ole ollut riittäviä perusteita. Nyt lapsen oikeuksien päivän vietto on vakiintunut YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen hyväksymisen viralliseen päivämäärään. Näin ollen kaikkien lasten olemassaolon tunnustava merkkipäivä tulisi saada liputuspäiväksi. Liputuspäivä on aina erityinen päivä. Liputus nostaa kulloinkin juhlistavan aiheen median otsikoihin ja aktivoi kansalaisia järjestämään erilaisia tapahtumia.

Webropol-kysely viestinnän ja sopimuksen seurannan kehittämiseksi

Määräaikaisraportointiin tarvittava tieto sopimuksen toimeenpanosta ja kehittämistoimista on monien eri toimijoiden hallussa ja tiedon kerääminen on työlästä. Ulkoasiainministeriöllä ei itsellään ole kovin vankkaa tietämystä kansallisen sosiaali-, terveys- ja opetustoimen lainsäädännön uudistuksista ja eri hallinnonalojen kehittämistoimista.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma on ulkoasiainministeriön aloitteesta luonut vuoden 2009 aikana tiedonkeruun mallin, jolla voidaan koota artikkelitain tietoa eri toimijoiden työstä, mitä ne ovat lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumiseksi tehneet. Tiedonkeruu pohjautuu Webropolilla tehtyyn kyselyyn ja vastaajina ovat olleet eri ministeriöt, lapsiasiavaltuutettu, kansalaisjärjestöt ja kirkko. Tiedonkeruun avulla on luotu uusi tietopohja eri hallinnonalojen lainsäädännöstä ja eri toimijoiden kehittämishankkeista. Sen toivotaan helpottavan ulkoasiainministeriön työtä sopimuksen toimeenpanon seurannassa ja ministeriöiden välisessä yhteistyössä. *(Liite 5 YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toimeenpano Suomessa; Kansallinen lainsäädäntö, ministeriöiden ohjelmatyö sekä hankkeet artiklakohtaisesti)*

Lasten ja nuorten osallistuminen viestintään ja sopimuksen toimeenpanon seurantaan

Lapsille ja nuorille on viime vuosina tarjottu erilaisia mahdollisuuksia osallistua omiin oikeuksiinsa ja niiden toteuttamiseen liittyvään keskusteluun. Suomen Lasten Parlamenttiyhdistys tarjoaa toimintaansa alakoululaisille, parlamentti toimii 21 kunnassa. Opetushallitus on järjestänyt lasten ja nuorten foorumitoiminnan peruskoulujen, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten oppilaille lähes kolmessa kymmenessä kunnassa. Nuorisovaltuustojen liitolla on lähes 200 nuorten vaikuttajaryhmää ympäri maata. Lisäksi kunnissa on erityisesti nettiin kehitetty nuorten keskustelufoorumeita.

Lapset ja nuoret osallistuivat politiikkaohjelman mediaviestintään sekä lehtiartikkelien tekijöinä että haastateltavina. He osallistuivat myös juhlapäivän 20.11.2009 toteutukseen niin Helsingissä kuin eri puolilla maata järjestetyissä paikallistapahtumissa.

5 Työryhmän ehdotukset

1. Valtiovalta luo rakenteet ja jatkuvuuden lapsen oikeuksien sopimusta koskevalle viestinnälle, koulutukselle sekä niiden rahoitukselle.

Valtiovallan on huolehdittava lapsen oikeuksista tiedottamisesta ja koulutuksesta sopimuksen edellyttämällä tavalla. Tiedottamisessa ja koulutuksessa on otettava huomioon koko väestö. Työlle on luotava politiikkaohjelman päättymisen jälkeen vakituiset rakenteet niin eri tahojen yhteistyön, rahoituksen kuin toiminnankin osalta.

Eri ministeriöiden vastuut lapsen oikeuksista tiedottamisessa, viestinnän rahoituksessa sekä koulutuksessa on määriteltävä jatkuvuuden ja suunnitelmallisuuden turvaamiseksi. Viestinnän ja koulutuksen osalta on määriteltävä vastuut ministeriöiden toimialojen mukaan sekä vastaanottajien kohderyhmät huomioiden.

Viestinnän ensisijainen vastuutaho ja resursointi

Lapsen oikeuksien sopimuksen viestinnästä vastaavaksi valtiovallan edustajaksi ehdotetaan opetusministeriötä. Viestintävastuun osoittaminen opetusministeriölle on perusteltua, koska sen hallinnonalaan kuuluvat laajasti lasten kasvatukseen, oppimiseen, osallistumiseen ja kulttuuriin liittyvät lasten oikeudet. Näillä osa-alueilla on keskeinen asema myös lapsen oikeuksien sopimuksessa.

Lisäksi opetusministeriö tukee jo merkittävästi kansalaisjärjestöjen ja muiden opetusministeriön hallinnonallalla toimivien esim. yhdistysten ja säätiöiden toimintaa. Se ohjaa toimijoita informaatio-ohjauksen, strategisen ohjauksen sekä säädösohjauksen keinoin. Evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon lisäksi rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat, joissa on vähintään 200 jäsentä, voivat hakea opetusministeriöltä valtionavustusta toimintaansa. Tukea myönnetään myös ministeriön alaisten virastojen ja laitosten kautta.

Osaan valtionavustuksista tulisi lisätä myöntöperusteisiin lapsen oikeuksien sopimuksen toteuttaminen. Tuki tulisi kohdentaa erityisesti järjestöjen yhteistyöprojekteihin. Näin turvataan sekä edistetään myös kentän mahdollisuuksia osallistua lapsen oikeuksien sopimuksen tunnettuuden lisäämiseksi.

Laajaa kirjastoverkkoa tulisi myös hyödyntää ja kehittää viestinnän kumppanina. Nykyisen hallitusohjelman mukaan yleisten kirjastojen roolia lähipalveluina sekä kansalaisten oppimisen, tietohuollon ja kulttuurin monipalvelujärjestelmänä tulisi vahvistaa.

Lapsen oikeuksien sopimuksen viestinnästä ensisijaisesti vastaavalle ministeriölle tulee osoittaa resurssina 0,5 henkilötyövuotta. Koska viestinnän tehtäviä sisältyy useiden ministeriöiden toimintaan, rahoituksessa tulee pyrkiä ministeriöiden yhteistyöhön. Valtion tuottavuusohjelman näkökulmasta ehdotettu 0,5 henkilötyövuotta liittyy kaikkien ministeriöiden yhteiseen tehtävään, eikä lisäyksen tulisi näin ollen kohdistua säästöpaineen ainoastaan opetusministeriöön.

Viestinnän toteuttamisen rakenne

Pysyvää viestinnän koordinaatiota varten perustetaan opetusministeriön johtama laaja-alainen työryhmä, joka vuosittain suunnittelee ja arvioi viestintää. Eri ministeriöt toteuttavat lapsen oikeuksien tiedon jakamista ja kouluttamista osana oman alan lainsäädäntöä ja kehittämistoimia. Ministeriöt lisäävät osion lapsenoikeuksien sopimuksen tiedottamisesta uusien virkamiesten koulutukseen ja virkamiesten henkilöstökoulutukseen sekä henkilöstöpäivien aiheeksi.

Työryhmään kuuluvat edustajat mm. seuraavista tahoista: opetusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, opetushallitus, lapsiasiavaltuutetun toimisto, Suomen UNICEF, Lastensuojelun Keskusliitto, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallitus, Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry.

Työryhmän toiminta perustuu vahvalle yhteistyölle ja yhteisvastuulle, vaikka vetovastuussa on opetusministeriö.

Työryhmän työlle tulee antaa myös riittävät resurssit. Yhteistyön jatkuvuuden turvaamiseksi sen puheenjohtajuutta voidaan vaihdella.

Työryhmän tehtävät

Viestinnän työryhmä vastaa viestinnästä ja toiminnan suunnittelusta strategisella tasolla. Työryhmä

- määrittelee viestinnän tavoitteet
- määrittelee viestinnän ydinviestit
- määrittelee kriittiset kohderyhmät
- arvioi viestinnän uhkia ja mahdollisuuksia
- määrittelee käytettävät toimintatavat ja keskeiset viestinnän keinot
- tekee ehdotuksia viestinnän ajankohtaisiksi teemoiksi
- varmistaa viestinnän resursoinnin
- arvioi säännöllisesti viestinnän tilan
- kehittää määräaikaisraportointia
- varmistaa ministeriöiden ja yhteistyökumppaneiden välisen tiedonkulun.

Työryhmän tulee ajoittaa esityksensä siten, että ne voidaan ottaa huomioon suunniteltaessa valtion talousarviota opetusministeriön hallinnonalaa koskevissa asioissa.

Ehdotus työnjaon pohjaksi

Viestinnän ja koulutuksen osalta voidaan suosittaa työnjaon pohjaksi:

Kohderyhmä	Vastuu	Toiminta
Väestö	Koordinaatioryhmä	viestinnän strategia, viestinnän seuranta ja kehittäminen
	Koordinaatioryhmä, kansalaisjärjestöt, kirkko	Lapsen oikeuksien päivän 20.11. vietto
	OPM	www.lapsenoikeudet.fi www.barnkonventionen.fi
	OPM	Osaan valtionavustuksista myöntöperusteisiin ja käyttötarkoitukseen lapsen oikeuksien sopimuksen toteuttaminen. Huomioidaan sopimuksesta tiedottaminen tulos-, informaatio-, strategisessa- sekä säädösohjauksessa.
	OPM	Lapsenpäivä-palkinnot ja Lastenkulttuurin valtionpalkinnot
	SM	liputus 20.11, sisäisen turvallisuuden ohjelma
	OM	www.otakantaa.fi
	UM	Suomen maaraportin julkistaminen, suositusten ja huomautusten julkistaminen
	UM	Lapsen oikeuksien seminaari vuosittain yhteistyössä Lastensuojelun Keskusliiton, Unicefin ja lapsiasiavaltuutetun kanssa
	lapsiasiavaltuutettu	esitteet, www.lapsiasia.fi
0-6-vuotiaat	STM	päivähoito, varhaiskasvatus, perhekeskukset,
	OPM	esiopetus
	lapsiasiavaltuutettu	www.lastensivut.fi
	kansalaisjärjestöt	harrastustoiminta

7-13-vuotiaat	OPM lapsiasiavaltuutettu kansalaisjärjestöt	OPS-perusteet, kirjastot, Internet, harrastukset lastensivut harrastustoiminta, Internet
14-18<vuotiaat	OPM kansalaisjärjestöt	lukiot, II-asteen koulutus, nuorisotyö, kirjastot, Internet, harrastukset harrastukset, internet
Lasten ja nuorten parissa työskentelevät Lasten vanhemmat	OPM, STM lapsiasiavaltuutettu	yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen lapsen oikeuksiin liittyvä opetus, oppisopimuskoulutus, kulttuurihankkeet neuvolan/varhaiskasvatuksen/ esiopetuksen/ koulun ja kodin välinen yhteistyö esitteet, www.lapsiasia.fi

Politiikkaohjelman käynnistämä verkkosivusto www.lapsenoikeudet.fi / www.barnkonventionen.fi tulee säilyttää politiikkaohjelman päätyttyä. Sivuston ylläpitäjän ja sisällöntuotannon vastuutaho tulee määritellä.

Lapsiasiavaltuutetulle tulee turvata riittävät voimavarat etenkin lapsen oikeuksien perusesitteiden tuottamiseen, päivittämiseen ja jakeluun. Esitteitä tulee olla saatavissa maksutta ja kaikilla tarpeellisiksi katsotuilla kielillä.

Perustelu

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen artikla 42 velvoittaa valtiota saattamaan sopimuksen periaatteet ja määräykset aikuisten ja lasten tietoon laajalti, tarkoituksenmukaisesti ja aktiivisesti.

YK:n lapsen oikeuksien komitea on laatinut myös artiklaa koskevat soveltamisohjeet. Niissä painotetaan velvoitetta tehdä sopimuksen periaatteet tunnetuiksi koko väestölle. Tähän tarvitaan laaja-alainen kansallinen viestintästrategia, joka takaa jatkuvan, pysyvän ja systemaattisen tiedonlevityksen.

Tiedon tulee olla saatavilla myös sellaisessa muodossa, jota lapset ymmärtävät sekä tärkeimmillä vähemmistökielillä. Erityisesti komitea korostaa, että sopimus tulee sisällyttää koulujen opetussuunnitelmiin ja lasten parissa työskentelevien ammattilaisten koulutukseen.

Valtiovalta ei ole sopimuksen edellyttämällä tavalla huolehtinut viestinnästä ja koulutuksesta. Tiedottamisesta, sopimusta käsittelevän materiaalin tuottamisesta ja koulutuksesta ovat pääasiassa vastanneet järjestöt ja viime vuosina myös lapsiasiavaltuutettu. Järjestöt ovat saneet tähän toimintaan jonkin verran rahaa ulkoasiainministeriön kehitysavun määrärahoista ja opetusministeriöltä. Rahoitus ja toiminta on kuitenkin ollut koordinoimatonta ja satunnaista.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma on tavoitteensa mukaisesti toteuttanut viestintäkampanjan lapsen oikeuksien sopimuksen 20-vuotisjuhlavuonna 2009 yhteistyössä lapsiasiavaltuutetun, kansalaisjärjestöjen ja kirkon kanssa. Politiikkaohjelma on rahoittanut merkittävästi kampanjan tapahtumia ja materiaalituotantoa, joten juhlavuoden 2009 perusteella mahdollista tehdä karkea arvio tarvittavasta valtiohallan panostuksesta sopimuksesta tiedottamiseen.

Politiikkaohjelma panosti viestintäkampanjaan noin 200 000 euroa. Tämä määräraha kohdentui mm. kampanjan koordinointiin ja tiedotukseen, Täällä lapsi ja nuori – kuuleeko Suomi - koulutuskierrokseen, juhlapäivän järjestämiseen sekä eri materiaalien tuottamiseen.

Lisäksi politiikkaohjelma kustansi viestintäkampanjan koordinaattorin työn (noin kaksi päivää viikossa) Lastensuojelun Keskusliitolta. Mediaviestintä ja tiedottaminen hankittiin ministeriön ulkopuolelta palkkioperusteisesti. Kampanjassa oli mukana korkeakouluharjoittelija kaksi kuukautta. Työtä täydennettiin myös virkamiestyön osuudella, johon käytettiin politiikkaohjelman kahta henkilöresurssia.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalalla merkittävin panostus on lapsiasiavaltuutetun toimisto, jonka kulujen tarkkaa erittelyä lapsen oikeuksien sopimuksesta tiedottamisen ja muun toiminnan välillä on vaikea tehdä. Ministeriön hallinnonalalla kansalaisjärjestöjä tuetaan huomattavalla tavalla RAY:n tuen kautta. RAY jakoi vuoden 2009 aikana lastensuojelu- sekä nuorisokasvatukseen noin 37,5 miljoonaa euroa järjestöille, mikä vastaa noin 13% RAY:n tuesta. Perusteluissa ei ole viitattu lapsen oikeuksien sopimukseen, mutta on arvioitavissa, että osa tuesta kanavoituu tähän teemaan.

Opetusministeriö on rahoittanut lapsen oikeuksien tiedotusta myös nuorisotyön määrärahoista. Ministeriö myöntää vuosittain avustuksia nuoriso- ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen toimintaan lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti (lasten kuuleminen, osallisuus, Aloitekanava-kuulemisjärjestelmä jne). Avustuksia myönnettiin vuonna 2009 myös Lapsi ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2007-2011 toimeenpanon kohtaan 7.10, joka koskee lapsen oikeuksista tiedottamista.

Ulkoasiainministeriö on vuosien varrella tukenut järjestöjen kehitysyhteistyöhankkeita. Osittain näissä on myös tuotu esiin lasten oikeuksien sopimusta. Myös tämän rahoituksen suhteen on vaikeata arvioida, kuinka paljon on kohdentunut nimenomaan sopimuksesta tiedottamiseen kansainvälisesti ja kansallisesti.

Lapsiasiavaltuutettu, järjestöt ja kirkko ovat antaneet oman rahoituspanoksensa yhteiseen kampanjaan.

2. Mediaviestintää tehostetaan

Mediaviestintää on tehtävä suunnitelmallisesti, säännöllisesti ja pitkäkestoisesti. Tehokas ja tuloksellinen viestintä perustuu ennakointiin ja aktiivisuuteen. Reaktiivinen viestintä ei ole yksin riittävää eikä tuloksellista.

Yhtenäisen ja tuloksellisen viestinnän varmistamiseksi ministeriöiden, valtiollisten toimijoiden sekä järjestöjen ja kirkon on tehtävä yhteistyötä. Viestinnässä on otettava huomioon selkeä teemoituksen tarve. Median ja vastaanottajien kiinnostuksen ylläpitäminen edellyttää esimerkiksi vuosittain vaihtuvaa teemaa.

Esimerkiksi lapsen oikeuksien päivä 20.11. on tärkeä yhteistyön foorumi ja viestinnällinen mahdollisuus. Jokavuotinen ja siten ennalta tiedetty ajankohta ohjaa ja avaa median huomion aiheeseen. Jokavuotinen juhlapäivä luo lapsen oikeuksien sopimuksen käsittelemiselle suunnitelmallisuutta myös varhaiskasvatukseen ja kouluihin.

Viestinnän on oltava myös riittävän kattavaa. Erityisesti talouden, tekniikan, teollisuuden ja kunnallisen alan medioihin päin on pidettävä yhteyttä, jotta lasten oikeudet eivät rajaudu vain sosiaalitoimen asiaksi.

Juhlavuonna 2009 luotua viestinnän pohjaa kannattaa hyödyntää mahdollisimman pian.

Perustelu

Media on keskeinen vaikuttaja suomalaisessa yhteiskunnassa. Joukkotiedotusvälineet ovat tehokas tiedonvälityskanava, kun halutaan tavoittaa ns. suuri yleisö. Vastaavasti joukkotiedotusvälineiden kautta pystytään välittämään kohdennetusti erilaisia viestejä erilaisille kohderyhmille.

Lapsen oikeuksiin liittyvä mediaviestintä on tällä hetkellä koordinoimatonta. Viestintää tehdään monella eri taholla itsenäisesti ja sen vuoksi satunnaisesti. Hajanaisuuden ja moniäänisyyden vuoksi median kautta tapahtuva viestintä ei ole niin tehokasta kuin mitä se voisi olla yhteistyössä tehtynä.

Lapsen oikeuksien sopimuksen 20-vuotisjuhlavuoden viestinnällä, erityisesti toimituksellisen aineiston tuottamiseen tähtäävällä tiedotuksella, pyrittiin luomaan pohjaa yhtenäiselle, temaattiselle tiedottamiselle median kautta. Yhteistyönä ja yhteisillä teemoilla tehty viestintä osoittautui tulokselliseksi niin määrällisesti kuin laadullisestikin: lapsen oikeuksista tehtiin selvästi aiempaa enemmän ja laajempia juttuja. Tuloksellisuus näkyy myös sopimuksen tunnettuuden kasvuna vuodesta 2009 vuoteen 2010 tultaessa.

3. Lapsen oikeuksien sopimuksen päivä määrätään liputuspäiväksi

Sisäasiainministeriön tulee määrätä lapsen oikeuksien päivä 20.11. viralliseksi, laissa määrätyksi liputuspäiväksi.

Perustelu

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen vuosipäivä on kaikkien lasten olemassaolon tunnustava merkkipäivä. Lapsijärjestöt ovat toivoneet siitä pitkään virallista liputuspäivää. Liputus lisää lapsen oikeuksien tunnettuutta ja kohottaa sopimuksen yhteiskunnallista merkitystä. Juhlapäivän johdosta sisäasiainministeriö määräsi liputuksesta Suomen lipulla annetun asetuksen (187/96) 3 §:n 1 momentin nojalla valtion virastoissa ja laitoksissa liputettavaksi perjantaina 20.11.2009. Sisäasiainministeriö suositti vastaavaa yleistä liputusta edellä mainittuna päivänä. Aiemmin ei 20.11. ole ollut liputuspäivä. Lapsilla ei ole omaa liputuspäivää, sellainen on kuitenkin äideillä, isillä ja lukuisilla edesmenneillä suurmiehillä.

4. Lapsen oikeuksien sopimuksen tunnettuutta seurataan säännöllisesti

Valtiovallan tulee selvittää säännöllisesti, kuinka hyvin väestö, lasten parissa työskentelevät sekä lapset ja nuoret tuntevat sopimuksen. Selvitys voidaan liittää sopimuksesta annettavaan viiden vuoden välein tehtävään raportointiin YK:n lapsen oikeuksien komitealle.

Perustelut

Sopimuksen tunnettuus vaikuttaa siihen, miten hyvin sen toimeenpanoa osataan toteuttaa ja miten hyvin lapset ja nuoret itse kykenevät vaikuttamaan omien oikeuksiensa toteutumiseen.

Lasten, nuorten ja perheiden politiikkaohjelma seurasi sopimuksen tunnettuutta väestötasolla vuosina 2008 ja 2009. Lapsen oikeuksien sopimuksen 20-vuotisjuhlavuoden laajan yhteistyökampanjan ansiosta sopimuksen tunnettuus lisääntyi 54 prosentista 72:een.

5. Laaditaan lapsiystävällinen toimija - kriteeristö

Laaditaan kansallisesti verkostoyhteistyönä ja lapsen oikeuksien juhlavuoden yhteistyökokeimuksia hyödyntäen ”lapsiystävällinen toimija” -kriteeristö. Lapsiasiavaltuutettu voi toimia yhteistyön vetovastuussa. Konkreettisena lopputuloksena tavoitellaan erilaisia toimijoita palveleva menetelmä, jolla tuetaan lapsen oikeuksien tunnettuutta sekä sitä kautta lasten, nuorten ja perheiden arkista hyvinvointia. Yhteistyöhön tarvitaan niin järjestöjen, kuntien kuin seurakuntien sekä valtion viranomaisten edustus.

Perustelu

Lapsen oikeuksien sopimuksen yleisen tunnettuuden levittämisessä tarvitaan uusia konkreettisia keinoja, joilla lapsen oikeuksien valtavirtaistamista voidaan tehdä käytännöllisesti erilaisten yhteiskunnan toimijoiden omassa työssä. Tällaisia toimijoita voivat olla kunta, seurakunta, järjestö, työpaikka tai yritys. Tavoitteena on että mahdollisimman moni suomalainen voisi ymmärtää, miten lapsen oikeuksia voidaan soveltaa arkiseen elämään ja yhteisöihin.

”Lapsiystävällinen toimija”-kriteeristön luomisella tavoitellaan käytännöllistä toimintamallia, jolla erilaiset yhteiskunnalliset toimijat ja tahot voivat arvioida helposti oman toimintansa lapsinäkökulmaa ja lapsen oikeuksien mukaisuutta. Kriteeristön täyttävät toimijat voisivat saada ”lapsiystävällisen toimijan” palkinnon tai tunnustuksen. Malli tarvitsee vielä paljon kehittämistä ja yhteistä keskustelua.

Lapsen oikeuksien sopimuksen tuntemus on lisääntynyt ja kiinnostus sen käyttämiseen työn perustana kunnissa, kouluissa ja seurakunnissa on lisääntynyt. Kiinnostusta on myös lapsen oikeuksien valtavirtaistamiseen ja päätösten lapsivaikutusten arviointiin. Helppoja käytännössä toteutettavia toimintamalleja tähän on kuitenkin vähän. On riskinä että sopimuksen tuntemus jää teoreettiselle tasolle eikä konkretisoidu lasten elämän erilaisten yhteisöjen käytännöissä. Juhlavuoden aikana syntyneelle kiinnostukselle ja sitoutumiselle tulisi antaa lisävauhtia.

6. Lasten ja nuorten osallisuutta lasten oikeuksien viestinnässä lisätään

Valtiovallan tulee varmistaa se, että lapset itse tuntevat keskeiset lapsen oikeudet. Tämä edellyttää tiedon tuottamista eri-ikäisille lapsille ja nuorille sopivassa muodossa ja niin, että se on lasten ja nuorten saatavilla. Koulun ja oppilaitosten ohella korostuu tällöin myös tiedon saatavuus lasten ja nuorten käyttämällä verkkosivustoilla. Lapsiystävällisen tiedon tuottamisessa on otettava huomioon erityisen haavoittuvaset ryhmät, syrjäytymisvaarassa olevat, maahanmuuttajat, vammaiset ja kielivähemmistöt. Valtiovallan tulee varmistaa järjestöille ja lapsiasiavaltuutetulle riittävät voimavarat lapsille itselleen suunnattuun lapsen oikeuksien tiedottamiseen. Toimijoiden tulee kehittää lasten ja nuorten omaa osallistumista viestinnän suunnitteluun ja kerätä lasten ja nuorten kokemuksia kehittämistyön tueksi.

Perustelu

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tunteminen on keskeinen tekijä vastuun kasvattajana ja edistettäessä lasten osallistumista. Lapsen oikeuksien sopimus ja Suomen perustuslaki takaavat lapselle oikeuden osallistua kehitystasonsa mukaisesti.

Tämän alaikäisen osallistumisen oikeuden pyrkimyksenä on kuulla lasta yhteiskuntansa täytenä jäsenenä ja kasvattaa lasta vastuulliseksi toimijaksi, äänestysoikeuden vielä puuttuessa. Sopimuksen tunteminen lisää lasten valmiuksia osallistua, edistää mahdollisuuksia parantaa omaa hyvinvointia ja vaikuttaa sopimuksen toimeenpanoon. Lapsen oikeuksien komitea on korostanut, että osallistumisen takaava artikla 12 on yleisperiaate ja koskee kaikkia sopimuksen oikeuksia.

Eri-ikäisten lasten ja nuorten mielipiteiden kuulemista ja osallistumismahdollisuuksia on viimeisen kymmenen vuoden aikana kehitetty monissa hankkeissa ja eri hallinnonaloilla. Poliittikaohjelman Taloustutkimuksella teettämä tutkimus osoittaa myös, että kansalaiset suhtautuvat myönteisesti lasten ja nuorten osallistumisen lisäämiseen. Lapset ja nuoret eivät itse kuitenkaan ole täysin tyytyväisiä osallistumismahdollisuuksiensa toteutumiseen. Voidaan sanoa, että lasten ja nuorten osallistuminen on periaatteessa laajasti hyväksytty, mutta menetelmät ja rakenteet mielipiteiden kuulemiselle ja vaikuttamiselle ovat puutteelliset.

7. Lapsen oikeuksien sopimus sisällytetään koulujen opetukseen

Perusopetuslain ja lukiolain, niitä koskevien asetusten sekä opetussuunnitelmien eettisen arvopohjan yhteys YK:n ihmisoikeussopimukseen tulee selkeyttää ja konkretisoida. Käytännössä tämä voidaan toteuttaa sisällyttämällä tieto lapsen oikeuksista perusopetuksen opetussuunnitelman opetussisällöksi. Tämä ei vaadi opetussisällön laajentamista, vaan sisällön uudelleen arvioimista. Opetussuunnitelman perusteiden uudistamistyön yhteydessä tulisi ratkaista, soveltuuko tieto lapsen oikeuksista jonkin tietyn oppiaineen opetussisältöön vai osaksi laajempaa opetuksen kokonaisuutta. Opetussisältöjä tulee kehittää ratkaisukeskeisiksi ja osallistuttavaa pohdintaa edistäviksi.

Asetukseen ammatillisesta koulutuksesta tulee lisätä tavoitteet sivistykselliselle, kulttuuriselle, eettiselle ja moraalille kasvulle. Ammatillisten tutkintojen opetussuunnitelmien yleisiin oppiaineisiin tulee sisällyttää ihmisoikeusopetus, ja se tulee tehdä pakolliseksi.

Opetussuunnitelman perusteiden toteuttaminen edellyttää, että lapsen oikeuksia käsitellään opettajankoulutuksessa ja oppimateriaaleissa.

Perustelu

Sopimusvaltiot ovat sitoutuneet saattamaan lapsen oikeuksien yleissopimuksen periaatteet ja määräykset yleisesti niin aikuisten kuin lastenkin tietoon tarkoituksenmukaisesti ja aktiivisesti. Lapsen oikeuksien komitea on suositellut, että Suomen tulisi liittää yleissopimus koulujen opetusohjelmaan.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa koulutuksen pyrkimykseksi saavuttaa kunniotus Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteisiin. YK:n peruskirja ja YK:n keskeiset ihmisoikeussopimukset ovat maailman yhteinen ymmärrys ja ne luotiin ratkaisuna sotien kauheuksiin. Niiden merkitys universaaleina sopimuksina on vertaansa vailla.

Perusopetuslaissa, lukiolaissa ja laissa ammatillisesta koulutuksesta asetetaan koulutuk-

selle yleiset sivistykselliset ja eettiset tavoitteet. Valtioneuvoston eri kouluasteita koskeissa asetuksissa tavoitteet määritellään yksityiskohtaisemmin.

Opetushallituksen laatimissa opetussuunnitelmissa määritellään opetuksen sisältö tarkemmin. Perusopetus- ja lukiolaissa ja niitä koskeissa asetuksissa on vahva eettinen arvopohja, joka on myös opetussuunnitelmissa. Ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia ja monikulttuurisuuden hyväksyminen on kirjattu ainoastaan perusopetuksen arvopohjaan ja ihmisenä kasvamisen aihekokonaisuuteen. Niitä oppiaineita, joiden tulee kyseistä aihekokonaisuutta käsitellä, ei ole kuitenkaan määritelty, eikä aihekokonaisuutta ole sisällytetty oppisisältöihin elämäkatsomustietoa lukuun ottamatta.

8. Ammatti- ja täydennyskoulutukseen kehitetään suunnitelmallisesti opetusta lapsen oikeuksien sopimuksesta

Valtiovallan tulee selvittää lapsen oikeuksien sopimukseen liittyvän opetuksen tilanne yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Selvityksen pohjalta on määriteltävä, mikä tai mitkä koulutusyksiköt voivat olla valtakunnallisina lapsen oikeuksien koulutuksen kehittämistä vastaavia toimijoita.

On tehtävä päätökset siitä, miten lapsen oikeuksien ja yleisen ihmisoikeuskasvatuksen ammatillisen opetuksen ja täydennyskoulutuksen kehittämistyö koordinoidaan ja rahoitetaan toisen asteen oppilaitoksissa, ammattikorkeakouluissa sekä yliopistoissa.

Valtiovallan tulee aloittaa prosessi lapsen oikeuksien koulutusta ja tutkimusta valtakunnallisesti edistävän ja koordinoivan yksikön (vrt. Ruotsin Barnrättsakademi) perustamisesta jonkin yliopiston ja/tai ammattikorkeakoulun yhteyteen. Valtion tulee resursoida yksikön toimintaa.

Lisäksi on tutkittava lasten ja nuorten parissa toimivien ammattiryhmien tietoisuutta lapsen oikeuksista. Selvityksen ja tutkimuksen pohjalta on luotava suositukset siitä, millaisia ja missä määrin lapsen oikeuksia käsitteleviä opintosisältöjä tulee sisällyttää kasvatusta- ja sosiaalialan sekä muiden lasten kanssa työskentelevien opintoihin eri koulutusasteilla. Lisäksi tutkimuksen pohjalta on kehitettävä ammatillista täydennyskoulutusta lapsen oikeuksista.

Perustelu

Lasten ja nuorten parissa sekä heitä varten työskentelevien on tunnettava kansallinen lapsilainsäädäntö, mukaan lukien lapsen oikeuksien sopimus, jotta he voivat toimia pätevästi työssään. Näin he voivat omalla toiminnallaan edistää tasa-arvoa, suvaitsevaisuutta ja vastuullisuutta, tukea lasten osallistumista ja välittää tietoa lapsille itselleen. Käytännössä on tarpeen lisätä myös lasten ja nuorten parissa työskentelevien vuorovaikutustaitoja lasten ja nuorten kanssa niin että osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet paranisivat.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman tavoitteena on varmistaa lapsen oikeuksien sisältyminen lasten kanssa työskentelevien perus- ja täydennyskoulutukseen. Kansalaisjärjestöt järjestävät projektiluontoisesti koulutusta yhteistyössä eri oppilaitosten kanssa. Tällaisen opetuksen haasteena on lyhytkestoisuus, opetuksen laadun varmistaminen sekä rahoitus. Osa kansalaisjärjestöistä ei saa tällaiseen toimintaan mitään tukea, vaan rahoittaa sen keräysvaroin. Koulutuksen kokonaistilanteesta ei ole käytettävissä ajantasaista tietoa.

9. YK:n lapsenoikeuksien komitealle annettavaa määräaikaisraportointia kehitetään

Valtiovallan tulee edelleen kehittää lapsen oikeuksien sopimuksen toimeenpanon seurantaan osana valtionhallinnon sisäistä sähköistä tiedonvaihtoa.

Valtionhallinnon ulkopuolisten toimijoiden raportin kokoamisesta vastaa koordinoivana tahona Lastensuojelun Keskusliitto. Koordinaattori toimittaa tiedot ulkoasiainministeriölle, joka kokoaa määräaikaisraportin. Tiedonkeruusta ja tarvittaessa myös sen rahoittamisesta on tehtävä sopimus valtiovallan ja koordinaatiotahon kesken.

Toimintatapoja lasten ja nuorten osallistumiseksi määräaikaisraportin laatimiseen ja koko raportointiprosessiin tulee kehittää hyödyntäen toimivia verkostoja kuten Suomen Lasten Parlamenttia, lasten ja nuorten foorumia ja Nuorisovaltuustojen liittoa. Lapsiasiavaltuutetun toimiston erityisenä vastuualueena on kehittää ja varmistaa lasten ja nuorten mielipiteiden kuulemista määräaikaisraportoinnin prosessissa.

Määräaikaisraportista ja YK:n lapsen oikeuksien komitean antamista suosituksista tiedottamista voidaan tehostaa hyödyntäen koordinoivan opetusministeriön työpanosta. Ulkoasiainministeriön ja opetusministeriön yhteistyönä voidaan luoda uusia tiedotuksen paikkoja ja kohderyhmiä. Pelkkä raportin ja suositusten saatavilla olo internetissä ei ole riittävää tiedotusta.

Perustelu

Yleissopimuksen 44 artikla edellyttää, että sopimusvaltiot antavat komitealle määräaikaisraportin viiden vuoden välein. Komitean on saatava mahdollisimman kattava käsitys sopimuksen toteutumisesta ja mahdollisista vaikeuksista velvoitteiden täyttämiseksi. Lisäksi raportointiin tulee liittää ajankohtaisia tilastotietoja. Raportoinnin laajuuden ja kokoamisen työläyden vuoksi raportointiin liittyvää tiedonkeruuta ja yhteistyötä tulee parantaa. Ulkoasiainministeriön ihmisoikeustuomioistuinin- ja sopimusasioiden yksikkö laatii Suomen määräaikaisraportin. Se valmistellaan kuulemalla muita ministeriöitä, UNICEFia ja kansalaisyhteiskuntaa. Kaikki lausunnon antajat voivat osallistua myös raporttia koskeviin keskustelutilaisuuksiin. Ulkoasiainministeriö vastaa myös määräaikaisraportointiin liittyvästä tiedotuksesta.

Raportointiin tarvittava tieto sopimuksen toimeenpanosta ja kehittämistoimista on monien eri toimijoiden hallussa ja tiedon kerääminen on työlästä. Ulkoasiainministeriöllä ei itsellään ole kovin vankkaa tietämystä kansallisen sosiaali-, terveys- ja opetustoimen lainsäädännön uudistuksista ja eri hallinnonalojen kehittämistoimista. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma on ulkoasiainministeriön aloitteesta luonut tiedonkeruun mallin, jossa sopimuksen artikloittain voidaan koota eri toimijoiden työstä tietoa. Tiedonkeruu pohjautuu Webropolilla tehtyyn kyselyyn ja vuoden 2009 aikana on luotu tietopohja eri hallinnonalojen lainsäädännöstä ja eri toimijoiden, myös kansalaisjärjestöjen ja kirkon kehittämishankkeista. Tiedonkeruun kehittämällä helpotetaan ulkoasiainministeriön työtä.

Liitteet

LIITE 1

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen tunnettuus Suomessa

Yleissopimuksen tunnettuuden ja tunnetuksi tekemisen arviointia

Jenni Niemi
27.2.2010

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	3
2. YK:N LAPSEN OIKEUKSIEN YLEISSOPIMUS	4
3. ARTIKLA 42 – VALTION TIEDOTUSVELVOLLISUUS	5
4. YLEISSOPIMUKSEN TUNNETUKSI TEKEMISEN ARVIOINTIA	6
4.1. Ensimmäinen määräaikaisraportti	6
4.2. Toinen määräaikaisraportti	7
4.3. Kolmas määräaikaisraportti	8
4.4. Neljäs määräaikaisraportti	9
5. LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN HYVINVOINNIN POLITIIKKAOHJELMA	9
6. YLEISSOPIMUKSEN TUNNETTUUDEN TOTEUTUMINEN	10
7. PÄÄTELMÄT	12

LÄHEET

LIITTEET

1. JOHDANTO

Tämän raportin tarkoituksena on tarkastella YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen tunnetuksi tekemistä ja tunnettuutta Suomessa. Tunnetuksi tekemistä analysoitaessa aineistona on käytetty Suomen määräaikaisraportteja, jotka auttavat sopimusvaltiota arvioimaan lapsen oikeuksien tilaa ja kehitystä. Sekä määräaikaisraporteissa että YK:n lapsen oikeuksien komitean päätösraporteissa erityishuomion kohteena on ollut kaikki 42. artiklaan liittyvät kohdat.

Lapsen oikeuksien yleissopimuksen tunnettuutta arvioitaessa lähteinä on käytetty ensisijaisesti Taloustutkimus Oy:n haastattelututkimuksissa vuosina 2008, 2009 ja 2010 keräämiä tietoja, joita analysoimalla on pyritty osoittamaan kattavan viestintä- ja informaatiostrategian vaikutukset tunnettuudessa tapahtuneisiin muutoksiin mainittuna kolmena vuotena.

Raportti koostuu seitsemästä pääluvusta, joista toinen esittelee yleisemmin sopimusta sekä sen sisältöä. Kolmannessa luvussa keskitytään yleissopimuksen 42. artiklan lähempään käsittelyyn ja käydään läpi ne velvoitteet, jotka artiklan puitteissa kohdistuvat sopimusvaltioon. Neljännessä luvussa arvioidaan määräaikais- ja päätösraportteja vertaamalla yleissopimuksen tunnetuksi tekemisen prosessia ja tiedotuksen pääongelmia.

Viidennen luvun teemana on hallituksen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmalle asettamat tiedotukseen kohdistuvat toimenpiteet ja tavoitteet sekä niihin kuuluvan lapsen oikeuksien juhluvuoden 2009 kampanjan lyhyt esittely. Kuudennessa luvussa arvioidaan kampanjaa edeltäneiden ja sen jälkeen toteutettujen tutkimushaastattelujen aineiston avulla politiikkaohjelman tavoitteiden toteutumista vuosina 2008–2010.

Tämän raportin on toimeksiantanut opetusministeriön lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma osana strategiaselvitystä, jonka avulla arvioidaan hallituksen politiikkaohjelman antamien tavoitteiden toteutumista.

2. YK:N LAPSEN OIKEUKSIEN YLEISSOPIMUS

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia. Se pyrkii takaamaan lapselle mahdollisimman hyvät edellytykset tasapainoiseen ja turvalliseen elämään syrjimättä ketään syntyperän tai ominaisuuksien perusteella. Oikeuksien sisältö voidaan tiivistää kolmeen teemaan: lapsen oikeus suojeluun, lapsen oikeus riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista sekä oikeus osallistua iän ja kehitystason mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon.

Lapsen edun ja hyvinvoinnin turvaaminen ovat lapsen oikeuksien yleissopimuksen tärkein päämäärä. Perheellä on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista ja kasvatuksesta. Valtion sekä kuntien rooli on tukea vanhempia kasvatustyössä ja varmistaa, että aikuiset tuntevat velvollisuutensa. Viime kädessä valtio ja kunta ovat vastuussa lapsen hyvän elämän turvaamisesta, jos vanhemmat eivät siihen pysty.

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, josta käytetään tästä eteenpäin toiston välttämiseksi nimityksiä yleissopimus tai sopimus, on Geneven sopimusten jälkeen maailman toiseksi laajimmin ratifioitu ihmisoikeussopimus. Ainoastaan kaksi valtiota, Yhdysvallat ja Somalia, ovat toistaiseksi sopimuksen ulkopuolella.

Suomi ratifioi yleissopimuksen vuonna 1991 oltuaan muiden Pohjoismaiden ohella aktiivisesti mukana sopimuksen valmisteluprosessissa. Suomi on myös allekirjoittanut molemmat sopimukseen liitetyt lisäpöytäkirjat lasten osallistumisesta aseellisiin konflikteihin sekä lapsikaupasta, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta. Ensimmäisen lisäpöytäkirjan Suomi ratifioi 2002, jälkimmäisen ratifiointi on tätä raporttia kirjoitettaessa vielä kesken.

Yleissopimus ja sen määräykset ovat sopimusvaltiota oikeudellisesti velvoittava. Sopimuksen toteutumista valvoo YK:n lapsen oikeuksien komitea. Sopimuksen ratifioinut valtio on velvollinen toimittamaan komitealle määräaikaisraportin lapsen oikeuksien tilasta ja toteutumisesta ensimmäisen kerran kahden vuoden kuluttua ratifiointista ja tämän jälkeen joka viides vuosi. Arviointiprosessissa komitea evaluoi kohdemaan lapsen oikeuksien tilaa ja julkaisee suosituksensa maalle suunnatussa päätösraportissa¹.

¹ Suomen määräaikaisraportit komitealle julkaistu vuosina 1995, 1998, 2003 ja 2008. Komitean päätösraportit Suomelle julkaistu vuosina 1996, 2000 ja 2005.

Suomessa ulkoministeriö vastaa raportin laatimisesta. Määräaikaisraportointiprosessi tarjoaa sopimusvaltiolle erinomaisen tilaisuuden arvioida kokonaisvaltaisesti lapsen oikeuksien tilaa ja kehitystä sekä tiedottaa lapsen oikeuksista.

3. ARTIKLA 42 – VALTION TIEDOTUSVELVOLLISUUS

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen on muista ihmisoikeussopimuksista poiketen sisällytetty artikla 42, joka velvoittaa sopimusvaltioita saattamaan sen periaatteet ja määräykset yleisesti niin aikuisten kuin lastenkin tietoon tarkoituksenmukaisesti ja aktiivisesti. Valtiolla on siis ensisijainen vastuu tehdä sopimuksen sisältö tunnetuksi kaikille kansalaisille.

YK:n lapsen oikeuksien komitean soveltamisohjeissa artikla 42. nostetaan erityisen merkittäväksi. Lähtökohtaisena ongelmana on ollut, että perinteisesti lapsia ei ole pidetty oikeuksien haltijoina. Jos siis aikuiset lapsen ympärillä, perheenjäsenet ja lasten parissa työskentelevät, eivät tiedosta lapsen oikeuksien sopimuksen sisältöä tai kohtele lasta tasavertaisena yksilönä, yleissopimuksen ydin ja päämäärä jäävät toteutumatta.²

Myös UNICEFin *Implementation Handbook* eli sopimuksen täytäntöönpanokäsikirja, joka sisältää kattavia tarkistuslistoja sopimuksen toteutumisen arvioimista varten, painottaa komitean antamia neuvoja koskien 42. artiklaa. Lapsen oikeuksien takaamiseksi valtion on suunniteltava kattava viestintästrategia ja systemaattinen informaatiokampanja, joka takaa muun muassa lasten näkyvyyden ja heidän oikeuksiensa tunnustamisen.³

Käytännön tasolla komitea edellyttää soveltamisohjeissaan, että valtio vähimmäistapauksessa käännettää yleissopimuksen kaikille maan virallisille kielille, huomioiden myös vähemmistökielet, maahanmuuttajakielet sekä muut erityisryhmät kuten esimerkiksi näkövammaiset. Lapsen oikeuksista tiedottavat julkaisut tulee puolestaan laatia niin, että ne ovat kohdeyleisölleen ymmärrettävässä muodossa. Julkaisujen tulisi myös olla sekä aikuisia että lapsia osallistavia sekä

² General Comment No.5, General Measures of Implementation of the Convention on the Rights of the Child, Committee on the Rights of the Child, United Nations, s. 15-17, 2003.

³ Implementation Handbook for the Convention of the Rights of the Child, Making the Convention Widely Known, s. 627-35, UNICEF 2007, 3. painos.

vuorovaikutteeseen pyrkiviä, jotta kansalaiset itse osallistuisivat ihmisoikeuskeskusteluun lapsen oikeuksista.

Erityisesti komitea kehottaa valtiota sisällyttämään yleissopimuksen ja ihmisoikeuksien tuntemuksen osaksi koulujen opetussuunnitelmaa. Lasten tulisi oppia jo varhaisvaiheessa yksilön oikeuksista ja vapauksista, mutta myös nähdä niiden käytännössä toteutuvan.

Lasten kanssa ja hyväksi työskentelevien ammattilaisten tulisi perehtyä lapsen oikeuksiin osana koulutusta ja lisäkoulutusta. Komitean mukaan koulutuksen päämääränä on varustaa ammattilaiset niillä taidoilla ja asenteilla, joiden avulla aikuiset pystyvät sekä kohtaamaan lapset tasa-arvoisina yksilöinä että kunnioittamaan heidän oikeuksiaan.

Näiden informaatiolevitysstrategioiden lisäksi komitea suosittelee, että tiedotusvälineet osallistuvat sopimuksen tunnetuksi tekemiseen kansalaisten keskuudessa.⁴

4. YLEISSOPIMUKSEN TUNNETUKSI TEKEMISEN ARVIOINTIA

4.1. Ensimmäinen määräaikaisraportti

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus tuli Suomessa voimaan talouden kannalta hankalaan aikaan. Tämä vaikutti konkreettisesti yleissopimuksen kokonaisvaltaisen viestintästrategian ja informaatiokampanjan jäämiseen valtiohallinnon sen hetkisten prioriteettien ulkopuolelle. Valtion rooli kattavan viestintästrategian luomisessa jäi taka-alalle, vaikka tiedotusveloitteeseen vastattiin tukemalla kansalaisjärjestöjen hankkeita taloudellisesti.

Ensimmäisessä määräaikaisraportissa (1995) tiedotusvelvollisuuden toteutumisen arvioinnissa pääosan saivat löyhästi koordinoitujen tiedotusmateriaalien julkaiseminen. Useimmat toimenpiteet koskien lapsen oikeuksista tiedottamista olivat vielä suunnitteluvaiheessa, kuten esimerkiksi sopimuksen sisällyttäminen Suomen Laki –teokseen. Suurimpana haasteena

⁴ Implementation Handbook for the Convention of the Rights of the Child, Making the Convention Widely Known, s. 627-35, UNICEF 2007, 3. painos.

raporttia valmistellut työryhmä piti sopimuksen tunnetuksi tekemistä lasten ja nuorten keskuudessa.⁵

Tiedotus jäi satunnaiseksi eikä yhtenäistä viestintästrategiaa pystytty luomaan. Komitea kiinnitti tähän ongelmaan huomiota jo ensimmäisessä päätösraportissaan, jonka se julkaisi helmikuussa 1996. Ottaen huomioon sopimusvaltion taloudellisen tilan, se kehotti Suomea osoittamaan varoja yleissopimuksen tunnettuuskampanjaan mahdollisuuksiensa mukaan sekä luomaan systemaattisen tiedotuskampanjan. Lisäksi suositeltiin yleissopimuksen kääntämistä kaikille vähemmistökielille.

Komitea oli myös huolissaan ministeriöiden, valtion ja kuntien viranomaisten riittämättömästä yhteistyöstä koskien lapsen oikeuksien edistämistä. Toimenpiteiksi ehdotettiin tiiviimpää yhteistyötä toimijoiden sekä kansalaisjärjestöjen kesken. Päätösraportin mukaan myös lasten kanssa ja hyväksi työskentelevien ammattilaisten, kuten opettajien, lainvalvojien ja tuomarien, koulutus oli riittämätöntä sopimuksen tunnettuuden osalta.⁶

4.2. Toinen määräaikaisraportti

Yleissopimukseen liittyvät ammattilaisille suunnatut informatiiviset julkaisut ja sopimuksen sisällyttäminen Suomen Laki – kokoelmaan olivat pääosassa vuoden 1998 toisessa määräaikaisraportissa. Muun muassa sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi Lapsen oikeudet – esitteen vuonna 1997 ja käännätti yleissopimuksen seuraavana vuonna pohjoissaameksi.⁷

Jälleen komitea muistutti Suomea kattamattomasta viestintästrategiasta vuoden 2000 päätösraportissaan. Se kehotti sopimusvaltiota kehittämään lisää luovia keinoja tehdä yleissopimus tunnetuksi kaikilla yhteiskunnan tasoilla, kuten lapsille suunnattujen kuvakirjojen laatiminen tai muiden visuaalisten apukeinojen käyttäminen, kuten julisteiden käyttö kampanjamateriaalina. Yleissopimuksen tuntemus tulisi myös liittää osaksi opetussuunnitelmaa ja ammattilaisten koulutusta tulisi edelleen systematisoida. Yleissopimus olisi lisäksi käännettävä

⁵ [http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/CRC.C.8.Add.22.En?OpenDocument](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/CRC.C.8.Add.22.En?OpenDocument)

⁶ Concluding Observations of the Committee on the Rights of the Child: Finland, Committee on the Rights of the Child, United Nations, s.3-4, 1996.

⁷ <http://forin.finland.fi/Public/default.aspx?contentid=68151>

suurimmille maahanmuuttajakielille ja erityisesti komitea kiinnitti huomiota romanikäännöksen puuttumiseen.⁸

4.3. Kolmas määräaikaisraportti

Suomen kolmannessa määräaikaisraportissa (2003) informaation levitys sai merkittävemmän roolin kuin aikaisemmin. YK:n lasten ja poliittisten vaikuttajien yleiskokouksen erityisistunto New Yorkissa toukokuussa 2002 vaikutti osaltaan siihen, että Suomessa eri valtiotahot alkoivat keskittää voimavarojaan lapsen oikeuksien tunnetuksi tekemiseen. Suomalaisessa lasten erityisistunnossa lapset äänestivät artiklan 42 sopimuksen tärkeimmäksi kohdaksi ja New Yorkin erityisistunnon päätteeksi hyväksytty loppuasiakirja *A World Fit for Children* toimi sosiaali- ja terveysministeriön keväällä 2003 asettaman Suomen lapsiasiantoimikunnan laatiman kansallisen toimintasuunnitelman, *Lapsille sopiva Suomi*, pohjana. Toimikunnan mukaan maahan tarvittiin laaja ja yhteisesti hyväksytty valtakunnallinen lapsi- ja perhepoliittinen strategia lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin kehittämiseksi ja seuraamiseksi. Tähän liittyi olennaisena osana myös lapsen oikeuksien tunnettuuden lisääminen.

Suomalaisten lasten erityisistunnossa ilmeni, että yleissopimuksesta ei ole saatavilla tarpeeksi tietoa eikä sitä tunneta riittävästi. Erityisistunto ehdotti, että tiedottamista lisättäisiin etenkin kouluissa ja mediassa. Määräaikaisraportissa mainitaan, että lapsen oikeuksien yleissopimuksen sisältö integroitiin valtakunnalliseen peruskoulujen opetussuunnitelmaan ja se toteutuisi kattavasti koko maassa vuoteen 2006 mennessä. Lisäksi lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten koulutuksesta mainittiin etenkin tuomareille järjestettävä vuosittainen perheoikeudellinen täydennyskoulutus ja kuntien viranhaltijoille jaettava tieto Kuntaliiton lapsipoliittisen ohjelman välityksellä.⁹

Kolmannessa päätösraportissaan (2005) komitea näki edelleen suurimpana ongelmana yleissopimusta koskevan tiedon levittämisstrategian yhtenäisyyden puuttumisen. Sen mukaan kansalaisjärjestöt olivat yhä liiaksi vastuussa kattavasta tiedon jakamisesta, vaikka eri valtiotahot olivatkin aktiivisesti olleet mukana tukemassa tiedotushankkeita. Myös puutteellinen

⁸ [http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/CRC.C.15.Add.132.En?OpenDocument](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/CRC.C.15.Add.132.En?OpenDocument)

⁹ [http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/CRC.C.129.Add.5.En?OpenDocument](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/CRC.C.129.Add.5.En?OpenDocument)

ammattilaisten täydennyskoulutus ja vähäinen yleissopimusten käännosten määrä huolestuttivat komiteaa.¹⁰

4.4. Neljäs määräaikaisraportti

Neljännessä määräaikaisraportissa (2008) näkyy selvä käänne pyrkimyksessä yhdensuuntaistaa viestintästrategiaa ja luoda kattava informaatiokampanja.

Vuonna 2005 perustettiin komitean ehdotuksen ja muiden sopimusvaltioiden positiivisten esimerkkien innoittamana lapsiasiavaltuutetun virka, joka perustuu lapsen oikeuksien sopimukseen. Lapsiasiavaltuutetun tehtäviin kuuluu olennaisena osana sopimuksen tunnettuuden edistäminen yhteistyössä viranomaisten ja median kanssa. Lapsiasiavaltuutetun kotisivujen yhteyteen on muun muassa luotu Lasten sivut, jossa on otettu huomioon sekä aikuis- että lapsilukijakunta tiedon välittämisessä: lapsille on esimerkiksi kehitetty oikeuksista kertova virtuaalipeli *Seikkailu Sisunmaassa*¹¹.

Kokonaisvaltaiseen viestintästrategian rakentamiseen ryhdyttiin kuitenkin vasta vuonna 2007, kun pääministeri Matti Vanhasen toinen hallitus nosti yhdeksi politiikkaohjelmiansa tavoitteeksi lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin.

5. LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN HYVINVOINNIN POLITIIKKAOHJELMA

Yleissopimuksesta tiedottaminen on tärkeä osa pääministeri Matti Vanhasen toisen hallituksen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmaa, joka on yksi kolmesta poikkihallinnollisesta politiikkaohjelmasta. Poliitiikkaohjelman tavoitteena on saavuttaa eri hallinnonalojen ja toimijoiden yhteistyöllä hallituksen priorisoimat tavoitteet. Yhdeksi politiikkaohjelman tärkeimmiksi tavoitteiksi asetettiin hallituksen vuoden 2007 strategia-asiakirjassa lapsen oikeuksista tiedottamisen lisääminen.

¹⁰[http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/18f215ecc51f5e48c125708c004c062d/\\$FILE/G0544356.pdf](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/18f215ecc51f5e48c125708c004c062d/$FILE/G0544356.pdf)

¹¹ <http://www.lastensivut.fi/>

Strategia-asiakirjan mukaan sopimuksen tuntemusta on lisättävä lasten ja lasten vanhempien kanssa työskentelevien keskuudessa. Tiedotusvastuun todetaan jääneen liiaksi järjestöille ja tehtäväjaon jääneen epäselväksi ministeriöiden kesken. Toimintasuunnitelmiksi on asetettu:

- yhteisen viestintästrategian tuottaminen yhteistyössä eri ministeriöiden ja järjestöjen sekä lapsiasiavaltuutetun kanssa
- eri ministeriöiden lapsen oikeuksista tiedottamisen sekä tiedotuksen rahoittamisen vastuun määrittelyminen
- lapsen oikeuksien sisällyttäminen lasten kanssa työskentelevien perus- ja täydennyskoulutukseen
- tiedotuskampanjan toteuttaminen lapsen oikeuksien sopimuksesta lapsiasiavaltuutetun ja kansalaisjärjestöjen kanssa yleissopimuksen 20-vuotisjuhlavuonna 2009

Yleissopimuksen tunnettuuden lisäämiseksi vuonna 2009 vietettiin valtakunnallista lapsen oikeuksien juhlavuotta, joka huipentui lapsen oikeuksien juhlapäivään 20.11.2009. Koko maassa järjestettiin juhlavuonna sekä juhlapäivän aikana ja sen läheisyydessä erilaisia tapahtumia, joissa vuoden päätteeksi oli lapsen oikeus osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin päätöksiin.

Juhlavuoden kampanjasta vastasivat kansalaisjärjestöt, lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma, lapsiasiavaltuutettu sekä evankelisluterilainen kirkko. Helsingissä juhlapäivät avattiin Finlandia-talossa, jossa tapasivat myös yli 200 kunnan lapsiedustajat Lasten parlamentin juhlaistunnossa. Myöhemmin juhlallisuuDET jatkuivat Säätytalolla, jossa presidentti Tarja Halonen keskusteli lapsi- ja nuorisoryhmien kanssa osallistumisen merkityksestä sekä lasten kokemuksista asioiden vaikuttamiseen.

Kampanjaa visuaalisesti edustamaan ja yhteistä näkyvyyttä tuomaan valittiin kuvataideoppilas Unja Nuotion työ *Ei kenenkään varjossa*, johon juhlavuoden logo pohjautui. Kampanjointi oli myös näkyvästi esillä Internetissä sekä erilaisissa nuorille suunnatuissa verkkoyhteisöissä, kuten Habbossa.

6. YLEISSOPIMUKSEN TUNNETTUUDEN TOTEUTUMINEN

Osana lapsen oikeuksien tunnettuuskampanjan onnistumisen arvioimista Taloustutkimuksella teetettiin kolme peräkkäisinä vuosina, 2008, 2009 ja 2010, toteutettua haastattelututkimusta.

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat 15–79 –vuotiaat kansalaiset ja siihen osallistui jokaisena vuotena noin 1000 ihmistä. Tässä raportissa tarkastelen ainoastaan tutkimusaineistoa, joka liittyy suoraan yleissopimuksen tunnettuuden muutoksiin näinä kolmena tarkasteluvuotena.

Jokaisessa haastattelututkimuksessa haastateltavilta kysyttiin lyhyen aiheeseen johdatuksen jälkeen olivatko he kuulleet puhuttavan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta. Ensimmäisessä tutkimuksessa (2008) kaikista vastaajista 54 % eli hieman yli puolet oli kuullut YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta. Naisvastaajien keskuudessa 56 % oli kuullut puhuttavan yleissopimuksesta, miehistä 52 %. Yleissopimuksesta vähiten olivat kuulleet 15–24 –vuotiaat sekä 25–34 –vuotiaat, joista siis osaa sopimus koski. Useimmin sopimuksesta kuullut ikäryhmä oli 35–64 –vuotiaat.¹²

Seuraavana tutkimuskertana (2009) päädyttiin lähes samoihin tuloksiin. Jälleen ainoastaan hieman yli puolet, 56 %, maamme 15–79 –vuotiaista oli kuullut puhuttavan lapsen oikeuksien sopimuksesta. Naisista 62 % ja miehistä 51 % tunsivat sopimuksen. Huonoiten sopimusta tunsivat yhä sen kohderyhmäänkin osaltaan kuuluvat 15–24 –vuotiaat, joista ainoastaan 44 % oli kuullut puhuttavan sopimuksesta. Ikäryhmät 35–79 –vuotta olivat useimmin kuulleet puhuttavan yleissopimuksesta. Kahden ensimmäisen vuoden tuloksista voitiin siis päätellä, että tiedotusta tuli lisätä etenkin nuorten ja miesten keskuudessa.¹³

Viimeisin haastattelututkimus toteutettiin kampanjavuoden jälkeen tammikuussa 2010. Kaikilta satunnaisotannolla valituilta haastateltavilta kysyttiin ovatko he kuulleet puhuttavan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta. Kaikista vastaajista jopa 72 % vastasi kuulleensa puhuttavan lapsen oikeuksien sopimuksesta. Naisista 76 % ja miehistä 67 % tiesi yleissopimuksen nimeltä. Harvemmin sopimuksesta olivat ikäryhmiä tarkasteltaessa kuulleet 15–24 –vuotiaat ja useimmin 35–49 –vuotiaat.¹⁴

Kahden erityisen kohderyhmän, nuorten ja miesten, keskuudessa tunnettuus on kasvanut tasaisesti. Vuonna 2008 ainoastaan 43 % 15–24 –vuotiaista oli kuullut puhuttavan lapsen oikeuksien sopimuksesta, kun taas vuonna 2010 jo 58 % tästä ikäryhmästä oli tietoisia

¹² Ks. Liite 1

¹³ Ks. Liite 2

¹⁴ Ks. Liite 3

sopimuksen olemassaolosta. Myös miehistä 67 % tunsivat yleissopimuksen nimeltä kolmannen haastattelutuloksen mukaan, kun vuonna 2008 ainoastaan vähän yli puolet eli 52 % tiesi yleissopimuksesta. Sopimuksen sisältö näyttäisi olevan myös aiempaa tunnetumpi.

7. PÄÄTELMÄT

Määräaikaisraportteja ja komitean päätösraportteja tarkastelemalla voidaan todeta, että vuosina 1995–2005 eli kolmen ensimmäisen määräaikaisraportin aikana artiklan 42 mukainen tiedotusvelvollisuus ei toteutunut komitean suosittelemalla tavalla.

Toistuvia puutteita tiedotuksessa havaittiin etenkin viranomaisten riittämättömässä yhteistyössä, kattamattomassa viestintä- ja informaatiostrategiassa etenkin vähemmistöryhmille suunnatussa informaatiossa sekä lasten kanssa ja hyväksi työskentelevien ammattiryhmien koulutuksessa.

Vastuu tiedotuksesta jäi liiaksi erilaisten järjestöjen hoidettavaksi, jotka kylläkin saivat ministeriöiltä tukea hankkeisiinsa, mutta eivät kattavat strategian puuttuessa pystyneet kampanjoimaan tehokkaasti koko valtakunnan alueella.

Tähän epäkohtaan puututtiin systemaattisemmin vasta vuonna 2007 keskittämällä eri tahojen voimavarat ylhäältä koordinoitun lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipolitiikan ohjaukseen. Tekemällä yhteistyötä kattavan viestintästrategian puitteissa ja mahdollistamalla valtakunnallisen informaatiokampanjan toteuttamisen lapsen oikeudet saavuttivat juhluvuonna 2009 vakuuttavaa näkyvyyttä.

Yleissopimuksen tunnettuus kasvoi merkittävästi vuoden 2009 kampanjavuoden jälkeen ja kertoo kattavan viestintästrategian sekä eri toimijoiden yhteistyön tärkeydestä. Runsaasti näkyvyyttä ja mediahuomiota saavuttanut kampanja sekä systemaattisesti johdettu politiikkaohjelma ovat edistäneet niitä tavoitteita, joita strategia-asiakirjassa on asetettu. Valtiovallan koordinoitussa yleissopimuksen tunnettuuden edistämistä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa taataan yleissopimuksen näkyvyys ja siten lapsen oikeuksien asteittainen koko yhteiskunnan kattava omaksuminen.

Neljäs komitean määräaikaisraportti julkistettaneen vuoden 2010 aikana. Sen avulla pystytään tarkemmin arvioimaan myös komitean näkökulmasta onko tiedottamisvelvollisuuteen pystytty vastaamaan kattavasti.

Lähteet

Implementation Handbook for the Convention of the Rights of the Child, Making the Convention Widely Known, s. 627-35, UNICEF 2007, 3. painos

Sähköiset lähteet

General Comment No.5, General Measures of Implementation of the Convention on the Rights of the Child, Committee on the Rights of the Child, United Nations, s. 15-17, 2003.

[http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/\(symbol\)/CRC.GC.2003.5.En](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/(symbol)/CRC.GC.2003.5.En)

<http://www.lastensivut.fi/>

Ensimmäinen määräaikaisraportti (1995)

[http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/CRC.C.8.Add.22.En?OpenDocument](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/CRC.C.8.Add.22.En?OpenDocument)

Toinen määräaikaisraportti (1998)

<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?contentid=68151>

Kolmas määräaikaisraportti (2003)

[http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/CRC.C.129.Add.5.En?OpenDocument](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/CRC.C.129.Add.5.En?OpenDocument)

Neljäs määräaikaisraportti (2008)

http://www.minedu.fi/export/sites/default/lapset_nuoret_perheet/lapsenoikeudet/pdf/raportti_fi_final.pdf

Ensimmäinen komitean päätösraportti (1996)

[http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/CRC.C.15.Add.53.En?OpenDocument](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/CRC.C.15.Add.53.En?OpenDocument)

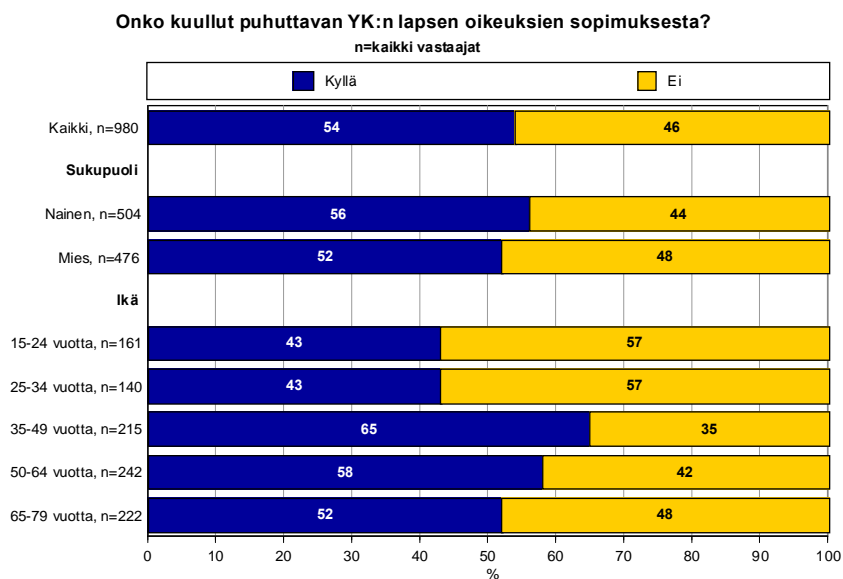
Toinen komitean päätösraportti (2000)

[http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/CRC.C.15.Add.132.En?OpenDocument](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/CRC.C.15.Add.132.En?OpenDocument)

Kolmas komitean päätösraportti (2005)

[http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/18f215ecc51f5e48c125708c004c062d/\\$FILE/Go544356.pdf](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/18f215ecc51f5e48c125708c004c062d/$FILE/Go544356.pdf)

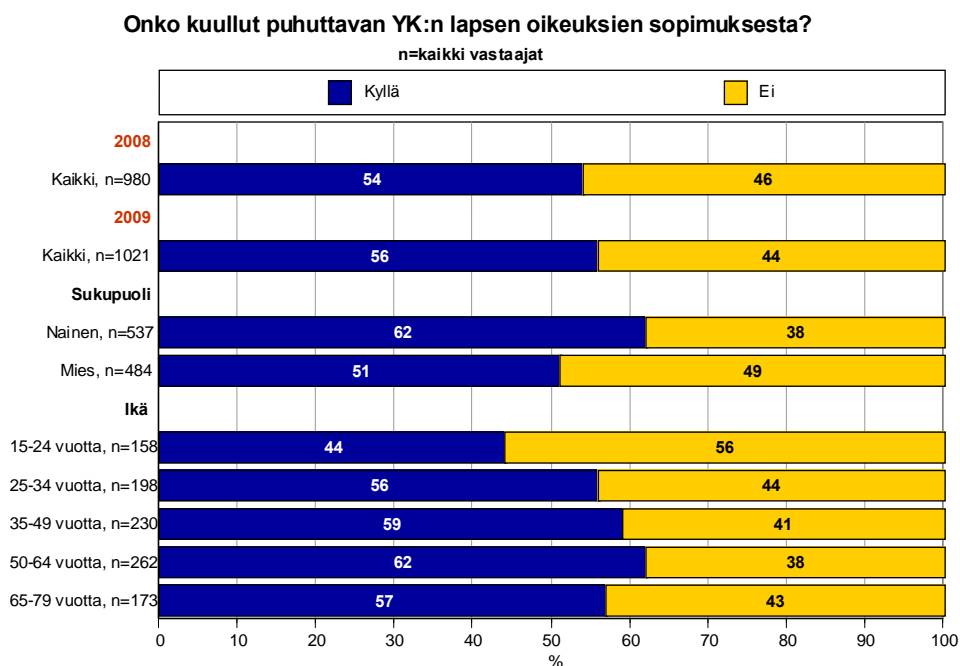
LIITE 1.1 Taloustutkimuksen haastattelutulokset 2008

Marraskuu 2008
9196 RKO/JEL/ca/vpl

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma
Lapsen oikeudet -kampanja

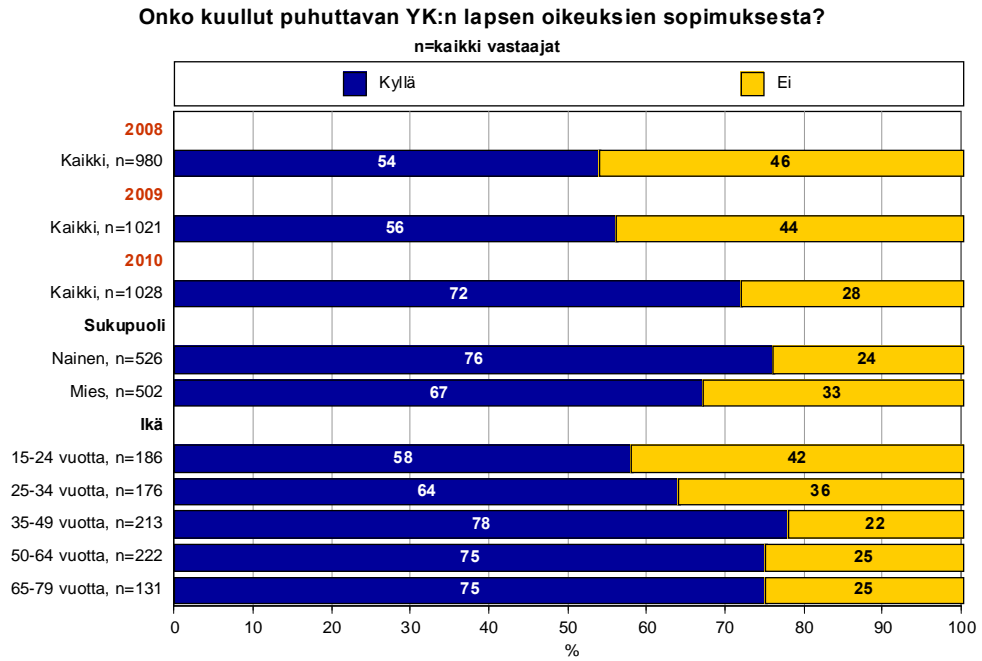
LIITE 1.2. Taloustutkimuksen haastattelutulokset 2009

Omnibus Elo 1/2009
9580 JEL/RN/ku/mpe

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma
Lapsen oikeudet -kampanja

LIITE 1.3. Taloustutkimuksen haastattelutulokset 2010

Omnibus tammikuu 1/2010
9601 JEL/RN/ku/rrl

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma
Lapsen oikeudet -kampanja

LIITE 2

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toimeenpano Suomessa

Taustatietoa sopimuksesta

YK:n lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus (pdf UNICEF:n sivuilta) hyväksyttiin vuonna 1989. Suomi on ollut yleissopimuksen osapuolena vuodesta 1991 (Sops 60/1991). Yleissopimus muodostaa lapsen oikeuksien kansainvälisen standardin ja sen määräykset ovat sopimusosapuolia oikeudellisesti velvoittavia. Suomen kansallinen lapsi-insäädäntö on yleissopimuksen periaatteiden mukainen. Sopimusvaltion on raportoitava määräajoin komitealle niistä lainsäädännöllisistä, oikeudellisista ja hallinnollisista toimenpiteistä, joilla yleissopimuksessa sekä pöytäkirjan täytäntöönpanossa. Raportissa tulee vastata komitean antamiin suosituksiin yleissopimuksen ja pöytäkirjan täytäntöönpanosta. Raportointi suoritetaan viiden vuoden välein. Suomen neljäs määräaikaisraportti annettiin heinäkuussa 2008. Vuonna 2011 keväällä Suomi saa komitealta 4. määräaikaisraportin palautteen.

Ulkoasiainministeriön kokoomaa tiedosto täydennettiin ja politiikkaohjelma laati siitä kaksi Webropol- kyselyä: toinen koski ministeriöitä ja toinen muita toimijoita. Kysely laadittiin siten, että se kokoaa kansallisen lainsäädännön, ministeriöiden ohjelmien ja hankkeiden artikkelikohtaisesti. Kyselyn avulla saatiin kattava kokonaiskuva eri toimijoiden työstä. Nyt luotua taulukkoa ja kyselyä voidaan käyttää jatkossakin ja tavoitteena onkin parantaa sopimuksen YK:n Lapsen oikeuksien komitealle tehtävän määräaikaisraportoinnin toimintakäytäntöjä.

Kyselyyn oli mahdollista lisätä puuttuvat ohjelmat ja hankkeet (myös vireillä olevat), jotka liittyvät YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ko. artiklaan. Ministeriöille lähetetyssä kyselyssä pyydettiin täydentämään myös lait ja asetukset.

Lapsen oikeuksien sopimuksen 42 artikla

"Sopimusvaltiot sitoutuvat saattamaan yleissopimuksen periaatteet ja määräykset yleisesti niin aikuisten kuin lastenkin tietoon tarkoituksenne mukaisesti ja aktiivisesti." Lapsen oikeuksien sopimuksen artikla 42 velvoittaa valtiota saattamaan yleissopimuksen periaatteet ja määräykset aikuisten ja lasten tietoon laajalti, tarkoituksenne mukaisesti ja aktiivisesti. Vastaavanlaisista tiedottamisvelvoitteista ei sisälly muihin ihmisoikeussopimuksiin. Nykyisellään Suomen valtioon tiedottaminen sopimuksesta ja sen sisällöstä on puutteellista. Webropol- kyselyn taulukko 42 artiklan kohdalta ei löydy valtioonhallinnon toimenpiteitä.

- Lait ja asetukset : Laki lapsiasiavaltuutetusta 1221/2004
- Valtiovallan ohjelmat ja hankkeet : LOS:n tunnettuutta edistävä vuosittainen seminaari, UM, Lastensuojelun Keskusliitto, LOS:n määräraikastraportointia koskeva esite. UM, Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma, lapsiasiavaltuutettu Lastensuojelun Keskusliitto
- Muiden tahojen toiminta: Lapsiasiavaltuutetun tuottama kirjallinen materiaali, verkkotiedottaminen aikuisille ja lapsille, www.lapsiasia.fi ja www.lastensivut.fi, Lapsiasiavaltuutetun järjestämä koulutus, esim. kouluvierailut, joissa tiedotetaan lapsen oikeuksista oppilaille ja opettajille lapsiasiavaltuutetun luennot, puheenvuorot ja muut julkiset esiintymiset, Tiedotusmateriaali eri kohderyhmille, Suomen UNICEF Impelementation Handbook For the Convention on the Rights of the Child käännetään ja toimitetaan Suomeksi viranomaiskäyttöön keväät 2010, Suomen UNICEF, STM:n tuella, Järjestöjen LOS -juhluvuoden viestinnän koordinointi, Lastensuojelun Keskusliitto, Kirjasto ja lapsitiedon verkkosivusto, Lapsen Maailma-lehden artikkelisarja vuonna 2009, Lastensuojelun Keskusliitto, Materiaalin tuottaminen lastensuojelusta maahanmuuttajavanhemmille valmistuu 2009, Lastensuojelun Keskusliitto, Ero – opas vanhemmille, jossa kerrotaan lapsen oikeuksista erotilanteissa, Neuvo-projekti, Lastensuojelun Keskusliitto, Tiedotusmateriaali Pelastakaa Lapset ry, nettisivuilla tietoa LOS:sta, MLL Lapsemme-lehden juttusarja

Taulukko, tilanne Webropol- kysely 2009 (artiklat 1–43) Oinonen, Paavola, Klemettinen

44.-54 artiklat ovat päätöksä sopimukseen liittymisestä, muuttamisesta, siitä raportoisesta ja sopimukseen muusta voimassaolosta.

1 artikla	Lait ja asetukset	Valtiovalln ohjelmat ja hankkeet	Muiden tahojen toiminta
Tässä yleissopimuksessa lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiaasta henkilöä, ellei lapsen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta	<ul style="list-style-type: none">– laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta;– laki lapsen elatuksesta;– holhous-toimilaki;	–	<ul style="list-style-type: none">– SCEP-ohjelma (Separated Children in Europe Programme Euroopan tasolla)– Lastensuojelun Keskusliitto yht.työssä

aikaisemmin.	– lastensuojelulaki	– jäsentensä ja pakolaisjärjestöjen kanssa	–
2 artikla			
1. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja takaavat tässä yleissopimuksessa tunnustetut oikeudet kaikille niiden lainkäyttävällän alaisille lapsille ilman minkäänlaista lapsen, hänen vanhempiansa tai muun laillisen huoltajansa rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen, syntyperään tai muuhun seikkaan perustuvaa erottelua.	– yhdenvertaisuuslaki (2004/21) – neuvoston direktiivi 2000/43/EY rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta – neuvoston direktiivi 2000/78/EY yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista	– Vammaispoliittinen selonteko – Kaikki erilaisia - Kaikki samanarvoisia – nuorisokampanja – Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen ihmisoikeuspolitiikasta 2009	– Helsingin sosiaaliviraston rasismiin ja etnisen syrjinnän vastaisen toiminnan ohjelma – Lapsi on osallinen, kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelma – Rasisminvastaisen verkko nuorisotyön hanke (2009-2011) Pelastakaa Lapset ry ja Helsingin nuorisosiain keskus – Suomen Lasten Parlamentin edustajien päätökset ja lasten näkökulma lapsen oikeuksiin, SLP ja SLP kanslia – SCEP-työ, ISKL-jäsenineen ja sidosryhmineen – Nuorisotyötä tekevien järjestöjen ja muiden nuorisotalan toimijoiden tukeminen monikulttuurisuus- ja vähemmistötyössä – sekä yhdenvertaisuutta ja monimuotoisuutta edistävien menetelmien käytön edistäminen, Allianssi
2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin toimiin varmistaakseen, että lasta suojellaan kaikenlaiselta syrjinnältä ja rangaistukselta, jotka perustuvat hänen vanhempiansa, laillisten huoltajansa tai muiden perheenjäsentensä asemaan, toimintaan, mielipiteisiin tai vakaumuksiin.			
3 artikla			
1. Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai	– lastensuojelulaki (2007/417)	– Maahanmuuttopolitiittinen ohjelma – Lasten, nuorten ja perheiden	– Lastensuojelun edunvalvojahanke (2005-2009) Pelastakaa Lapset (muut:

<p>lainsäädäntöelinten toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.</p> <p>2. Sopimusvaltiot sitoutuvat takaamaan lapselle hänen hyvinvoinnilleen välttämättömän suojelun ja huolenpidon ottaen huomioon hänen vanhempiensa, laillisten huoltajiensa tai muiden hänestä oikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet. Tähän pyrkissään sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntö- ja hallintotoimiin.</p> <p>3. Sopimusvaltiot takaavat, että lasten huolenpidosta ja suojelusta vastaavat laitokset ja palvelut noudattavat toimivaltaisten viranomaisten antamia määräyksiä, jotka koskevat erityisesti turvallisuutta, terveystta, henkilökunnan määrää ja soveltuvuutta sekä henkilökunnan riittävää valvontaa.</p>		<p>hyvinvoinnin politiikkaohjelma</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen ihmisoikeuspolitiikasta 2009 	<p>SOS-lapsikyliä, Ensi- ja turvakotien liitto, Nuorten Ystävät, Hgin diakonissalaitos, Folkhälsan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lapsen hyvä elämä 2015 linjaukset ja vakiintunut vaikuttamistyö, LSKL - Hyvinvointiohjelma ja kuntaohjelma 2009–2011, MLL, sisältävät liiton lapsi- ja perhepolitiikan keskeiset linjaukset. - <i>Erossa ja elossa II -hanke, Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry</i> - <i>Yhden Vanhemman Perheen Liiton (YVPL:n) periaateohjelma</i> - Sateenkaariperheet ry:n toiminta perhelainsäädännön uudistamiseksi siten, että sateenkaariperheiden lasten oikeudet turvattaisiin Suomessa ja Euroopassa
<p>4 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi. Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteuttamiseksi sopimusvaltiot ryhtyvät mahdollisimman täysimääräisesti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - perustuslaki (1999/731) - lastensuojelulaki (2007/417) - laki lapsiasiavaltuutetusta (1221/2004) - laki lasten päivähoidosta (36/1973) - asetus lasten päivähoidosta (239/1973) - nuorisolaki (2006/72) - kansanterveyslaki (1972/66) - laki kunta- ja 	<ul style="list-style-type: none"> - Hallituksen politiikkaohjelmat; erityisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma sekä terveyden edistämisen politiikkaohjelma - Hallituksen strategia-asiakirja 2007 - Valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 	<ul style="list-style-type: none"> - Lapsen oikeuksien sopimuksen seuranta yhdessä jäsenyhteisöjen kanssa ja raportointi lapsen oikeuksien komitealle, Lastensuojelun Keskusliitto - Kansainväliset ohjelmat Etelä-Aasiassa, Itä- ja Länsi-Afrikassa, Pelastakaa Lapset ry

<p>tällaisiin toimiin käytettävissä olevien voimavarojensa mukaan ja tarvittaessa kansainvälisen yhteistyön puitteissa.</p>	<p>palvelurakennemuutostuksesta (2007/169)</p> <ul style="list-style-type: none"> - sairausvakuutuslaki (2004/1224) - asetus lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin neuvottelukunnasta (734/2007) - asetus varhaiskasvatuksen neuvottelukunnasta (524/2004) - perusopetuslaki (1998/628) 2 § - Opetuksen tavoitteet - lukiolaki (1998/629) 2 § - Lukiokoulutuksen tavoitteet - laki taiteen perusopetuksesta (1998/633) 1 § - Taiteen perusopetuksen tarkoitus 	<ul style="list-style-type: none"> - Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 1997 – 2012 - Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen ihmisoikeuspolitiikasta 2009 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Erossa ja elossa II -hanke, Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry</i> - <i>Kestävä kehitys lasten oikeuksien toteuttamiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi, Plan Suomi Säätiön Kumppanuusohjelma 2009-2011</i> - YVPL:n periaateohjelma, toimintasuunnitelma 2010 - Sateenkaari-perheet ry kampanja, joka pyrkii siihen, että yhteiskunta ottaisi itse aktiivisen vastuun seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen lapsiperheistä ja heidän lapsistaan esimerkiksi kokonaisvaltaisen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöpolitiikan kautta
<p>5 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhempien tai paikallisen tavan mukaisen suurperheen tai yhteisön, laillisten holhoajien ja huoltajien tai muiden lapsesta oikeudellisesti vastuussa olevien henkilöiden vastuuta, oikeuksia ja velvollisuuksia tarjota lapselle hänen kehittyvien valmiuksiensa mukaisesti asianmukaista ohjausta ja neuvoa tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien käyttämiseksi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - lastensuojelulaki (2007/417) 	<ul style="list-style-type: none"> - Eroneuvo- ja Vanhemman neuvo - palvelut, Lastensuojelun Keskusliitto - <i>Erossa ja elossa II -hanke, Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry</i> - Aikuisten ja lasten eroryhmät sekä vanhempien eron ABC-kurssit, Hyvä ero- ryhmät aikuisille, Eronneiden teemakeskustelut sekä lasten eroryhmät, YVPL - Yksinhuoltajien olohuone- ja paikallisyhdistystoiminta (60 olohuonetta 40 paikallisyhdistystä) YVPL 	<ul style="list-style-type: none"> - Eroneuvo- ja Vanhemman neuvo - palvelut, Lastensuojelun Keskusliitto - <i>Erossa ja elossa II -hanke, Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry</i> - Aikuisten ja lasten eroryhmät sekä vanhempien eron ABC-kurssit, Hyvä ero- ryhmät aikuisille, Eronneiden teemakeskustelut sekä lasten eroryhmät, YVPL - Yksinhuoltajien olohuone- ja paikallisyhdistystoiminta (60 olohuonetta 40 paikallisyhdistystä) YVPL
<p>6 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että jokaisella lapsella on synnynnäinen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Suomen perustuslaki (1999/731) - laki sukusolujen ja alkioiden käytöstä lääketieteellisessä hedelmöityshoidossa 	<ul style="list-style-type: none"> - Työryhmä raskaana olevien päihdeongelmaisten naisten hoidon kehittämiseksi, STM 	<ul style="list-style-type: none"> - Pidä kiinni -hoitojärjestelmä päihdeongelmaisille odottaville äideille ja vauvaperheille. Ensi- ja turvakotien

<p>oikeus elämään.</p> <p>2. Sopimusvaltiot takaavat lapselle henkiinjäämisen ja kehittymisen edellytykset mahdollisimman täysimääräisesti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - isyyslaki (1975/700) - laki hedelmöityshoidoista 1237/2006 - 	<ul style="list-style-type: none"> - Raskaana olevien päihdeongelmaisten naisten hoidon varmistaminen. Työryhmän raportti. STM:n selvityksiä 2009:4. 	<p>liitto</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lastenneuvoloissa jaettava lasten terveysneuvonta-aineisto vanhemmille, Mannerheimin Lastensuojeluliitto -
<p>7 artikla</p> <p>1. Lapsi on rekisteröitävä heti syntymänsä jälkeen, ja hänellä on syntymästään lähtien oikeus nimeen ja kansalaisuuteen sekä mikäli mahdollista, oikeus tuntea vanhempansa ja olla heidän hoidettavanaan.</p> <p>2. Sopimusvaltiot takaavat näiden oikeuksien toteuttamisen kansallisen lainsäädäntönsä ja asiaankuuluuissa kansainvälisissä asiakirjoissa määritelyjen velvoitteidensa mukaisesti etenkin silloin, kun lapsi muuten olisi kansalaisuudeton.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - perustuslaki (1999/713) - lakialoite Eduskunnassa vuoden 1975 isyyslain muuttamiseksi 23.9.2009 (lapsen oikeus tuntea biologinen isänsä) (LOS artikkelat 7,8,9) 		
<p>8 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan lapsen oikeutta säilyttää henkilöllisyytensä, myös kansalaisuutensa, nimensä ja sukulaissuhteensa niin kuin lainsäädännössä niistä määrätään ilman, että niihin puututaan laittomasti.</p> <p>2. Milloin lapselta on laittomasti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kansalaisuuslaki, 3559/2003 - nimilaki, 694/1985 - ulkomaalaislaki, 301/2004 		<ul style="list-style-type: none"> - Adoptiolapselle eheämpi elämä -hanke 2006-09 Pelastakaa Lapset - Sateenkaariperheet ry:n toiminta sen edistämiseksi, että sateenkaariperheiden lasten vanhemmuus tunnustettaisiin myös muissa EU:n jäsenmaissa ja muualla maailmassa. -

<p>riistetty hänen henkilöisyytensä osittain tai kokonaan, sopimusvaltioiden on annettava hänelle asianmukaista apua ja suojelua pyrkimyksensä nopeasti palauttaa lapselle hänen henkilöisyytensä.</p>			
<p>9 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot takaavat, ettei lasta eroteta vanhemmistaan heidän tahtonsa vastaisesti paitsi, kun toimivaltaiset viranomaiset, joiden päätökset voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittaviksi, toteavat soveltuvien lakien ja menettelytapojen mukaisesti sen olevan lapsen edun mukaista.</p> <p>Tällainen päätös saattaa olla tarpeellinen erityistapauksessa, kuten lapsen vanhempien pahoinpidellessä tai laiminlyödessä lasta tai kun vanhemmat asuvat erillään ja on tehtävä päätös lapsen asuinpaikasta.</p> <p>2. Kaikille asianosaisille on annettava mahdollisuus 1 kappaleessa tarkoitetuissa toimissa osallistua asian käsittelyyn ja tuoda siihen julki näkökantansa.</p> <p>3. Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhemmistaan tai vanhemmistaan erossa asuvan lapsen oikeutta ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suorita</p>	<p>– lastensuojelulaki (2007/417)</p> <p>– avioliittolaki (1929/234)</p> <p>– sotaalihuoltolaki (1982/710)</p> <p>– Haagissa 25 päivänä lokakuuta 1980 kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehty yksityisoikeuden alaa koskevan kansainvälinen yleissopimus (SopS 57/1994)</p>	<p>– Asiaa lastensuojelusta nettisivusto, www.asiaalastensuojelusta.fi Ensi- ja turvakotien liitto</p> <p>– Ehkäisevän lastensuojelun toimintaedellytysten parantaminen; valtakunnallisten lastensuojelupäivien teema vuonna 2010, Lastensuojelun Keskusliitto</p> <p>– <i>Erossa ja elossa II-hanke, Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry</i></p> <p>– Puhelinpalvelu ja ryhmätoiminnot, Kaapatut Lapset ry</p> <p>– YVPL:n toiminta (ks. artikla 5)</p>	

<p>yhteyksiä kumpaankin vanhempaansa säännöllisesti, paitsi jos se on lapsen edun vastaista.</p>		
<p>4. Mikäli tällainen ero aiheutuu sopimusvaltion aloittamista toimenpiteistä, kuten lapsen vanhemman tai vanhempien pidätyksestä, vangitsemista, maanpakoon määräämisestä, karkotuksesta tai kuolemasta (mukaan lukien valtion huostassa olevan henkilön mistä tahansa syystä aiheutuva kuolema), tämän sopimusvaltion on annettava pyynnöstä lapselle, hänen vanhemmalleen tai milloin aiheellista, muulle perheenjäsenelle olemaiset tiedot poissaolevan perheenjäsenen olinpaikasta, paitsi jos tiedon antaminen saattaisi vahingoittaa lapsen hyvinvointia. Sopimusvaltioiden on edelleen varmistettava, ettei tällaisen pyynnön esittäminen sinänsä aiheuta epäedullisia seurauksia asianosaisille.</p>		
<p>10 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltioille 9 artiklan 1 kappaleessa asetettujen velvoitteiden mukaisesti on lapsen tai hänen vanhempiensa hakemukset jotka koskevat sopimusvaltioon saapumista tai sieltä lähtemistä perheen jälleenyhdistämiseksi käsiteltävä myönteisesti, humanisti ja</p>	<p>– Haagissa 25 päivänä lokakuuta 1980 kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehtyä yksityisoikeuden alaa koskevan kansainvälinen yleissopimus (Sops 57/1994)</p> <p>– lastensuojelulaki (2007/417)</p> <p>– Ulkomaalaislaki, - Neuvoston direktiivi 2003/86/EY oikeudesta</p>	<p>– Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen ihmisoikeuspolitiikasta 2009</p>
		<p>– Sateenkaariperheet ry:n toiminta varmistaa, että myös Sateenkaariperheitä teet otetaan huomioon Suomen turvapaikkakäytännössä, erityisesti Venäjältä tulevien turvapaikan hakijoiden suhteen.</p> <p>–</p>

<p>kiireellisesti. Sopimusvaltiot takaavat lisäksi, että tällaisen hakemuksen esittämisestä ei ole epäedullisia seurauksia hakijoille eikä heidän perheenjäsenilleen.</p> <p>2. Lapsella, jonka vanhemmat asuvat eri valtioissa, on oikeus säännöllisesti ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä molempiin vanhempiinsa, paitsi poikkeuksellisissa tapauksissa. Tässä tarkoituksessa ja sopimusvaltioille 9 artiklan 1 kappaleessa asetetun velvoitteen mukaisesti sopimusvaltioiden on kunnioitettava lapsen ja hänen vanhempiansa oikeutta lähteä mistä tahansa maasta, myös omasta maastaan, ja saapua omaan maahansa. Oikeudelle lähteä maasta voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen (ordre public), väestön terveyden ja moraalin tai muiden ihmisten oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi ja jotka ovat sopusoinnussa tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien kanssa.</p>	<p>perheenyhdistämiseen 301/2004</p>		
<p>11 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot ryhtyvät toimiin ehkäistäkseen lasten laittomat maastakuljetukset ja ulkomailta</p>	<p>– Ihmiskaupan vastainen työryhmä, SM</p>	<p>– Haagissa 25 päivänä lokakuuta 1980 kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehtyä yksityisoikeuden alaa koskevan</p>	<p>– Eronneuvo- ja Vanhempainneuvo- palvelut erikulttuuristen perheiden auttamiseksi, Lastensuojelun</p>

<p>palauttamatta jättämiset.</p> <p>2. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot edistävät kahden- ja monenvälisten sopimusten tekemistä tai olemassa oleviin sopimuksiin liittymistä.</p>	<p>kansainvälinen yleissopimus (SopS 57/1994)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Neuvoston asetus (EY) N:o 2201/2003 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempanvastausta koskeissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta - rikoslaki (1889/39) - Suomen perustuslaki 731/1999 (9.3§) - laki lapseksiottamisesta (153/1985) - asetus lapseksiottamisesta (508/1997) - asetus Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunnasta (509/1997) 	<p>-</p>	<p>Keskusliitto</p> <ul style="list-style-type: none"> - UNICEF Innocentin tutkimus lapsikaupasta Pohjoismaissa alkuvuosi 2011 - Puhelin- ja ryhmätoiminta, Kaapatut Lapset ry. - Aikuisten eroryhmät, lasten eroryhmät ja vanhempien eron ABC-kurssit sekä Eroinfo –puhelin, YVPL
<p>12 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.</p> <p>2. Tämän toteuttamiseksi lapselle on annettava erityisesti mahdollisuus tulla kuulluksi häntä koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimissa joko suoraan tai edustajan tai asianomaisen toimielimen välityksellä kansallisen lainsäädännön menettelytapojen mukaisesti.</p>	<p>lastensuojelulaki (2007/417)</p> <p>hallintolaki (423/2003)</p> <p>laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (1983/361)</p> <p>kielilaki (423/2003)</p> <p>saamen kielilaki (1086/2003)</p> <p>nuorisolaki (72/2006)</p> <p>laki lapsiasiavaltuutetusta,</p> <p>laki potilaan asemasta ja oikeuksista,</p> <p>laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 1221/2004, 785/1992, 812/2000</p>	<ul style="list-style-type: none"> - www.valtikki.fi, OPM ja Allianssi - nostettu yhdeksi osa-alueeksi Valtioneuvoston selonteossa eduskunnalle Suomen ihmisoikeuspolitiikasta 2009 	<ul style="list-style-type: none"> - Lapsiasiavaltuutetun kyselyt lapsille (esim. ”Asiaa alkuisille”) - Lapsiasiavaltuutetun verkkosivusto lapsille, lapsiasiavaltuutettu, www.lastensivut.fi - vertaileva kyselytutkimus yläkoululaisten osallistumisesta ja vaikuttamismahdollisuuksista kaikissa Pohjoismaissa, UNICEF (myös LOS art. 13) - Kymppiavaali hanke- Kymppiavaalit 2010, Nuorten Keskus ry yhteistyökumppaneineen - Asiaa lastensuojelusta nettisivusto, Ensi- ja turvakotien liitto - Nettiturvakoti sivusto www.turvakoti.net Ensi- ja turvakotien

- liitto ry.
- Katkaise ketju -hanke Ensi- ja turvakotien liitto ry
- Suomen Lasten Parlamentin valtakunnallinen ja paikallinen lasten parlamenttitoiminta, tutor- ja lähettiäskoulutus, lasten valokunnat ja verkkokokoukset verkkoparlamentissa, materiaali alakouluille, Lasten toimituskunta - lasten oma media
- Valto, Suomen Lasten Parlamentti kanslia
- Koulutusilaisuudet ja Lapsen Maailma-lehti, Lastensuojelun Keskusliitto
- Edustajajärjestelmän kehittäminen, LSKL yhteistyössä SKEP:n kanssa (Separated Children in Europe)
- Lastensuojelun edunvalvojahanke (2005-09), Adoptiolapselle eheämpi elämä -hanke (2006-09), selvitykset tukiperheessä käyvien lasten, lastenkotiin ja perhehoitoon sijoitettujen lasten näkemyksistä ja kokemuksista (2008-2010) Pelastakaa Lapset ry
- Kirkko 2015 - nuorten tulevaisuusfoorumi, Kirkko 2015 Nuorten Keskus ry ja Kirkkohallitus / Kasvatus ja nuorisotyö
- Valtikka.fi on nuorten osallistumisen ja yhteiskuntatiedon nettisivusto. Lisäksi Valtikka.fi:ssä on opettajille suunnattu kouluosio, josta löytyy esimerkiksi ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin aiheisiin kuten

<p>–</p>	<p>vaaleihin liittyviä oppituntitehtäviä. Kuntien peruspalveluiden arvioinnin kehittämissanke on jatkoa 8. pykälä - hankkeelle. Hankkeessa hiotaan menetelmää joka mahdollistaa nuorten mukanaolon peruspalveluiden arvioinnissa. Arviointimenetelmän keskeisen osan muodostavat nuorten ja kuntapäättäjien väliset keskustelutilaisuudet, joissa herätellään keskustelua nuorten vaikutusmahdollisuuksista omassa kunnassaan. Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry <i>Erossa ja elossa II -hanke, Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry</i></p>
<p>–</p>	<p>Lasten ja nuorten puhelin ja netti, MLL</p>
<p>–</p>	<p>Lasten eroryhmät, YVPL</p>
<p>–</p>	<p>Yhdistyksessä nuorten toiminnan päämääränä on valtaistaa sateenkaariperheissä elävät nuoret tuomaan esiin omia toiveitaan ja tarpeitaan suhteessa yhdistykseen ja koko yhteiskuntaan, Sateenkaariperheet ry <i>Lasten ja nuorten puhelin ja netti, MLL</i></p>
<p>–</p>	<p>Sateenkaariperheet ry:n nuorten toiminnan päämääränä on valtaistaa sateenkaariperheissä elävät nuoret tuomaan esiin omia toiveitaan ja tarpeitaan suhteessa yhdistykseen ja koko yhteiskuntaan.</p>
<p>–</p>	<p>–</p>

<p>1. Lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä. Tämä oikeus sisältää vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia yli rajojen suullisessa, kirjallisessa, painetussa, taiteen tai missä tahansa muussa lapsen valitsemassa muodossa.</p> <p>2. Tämän oikeuden käytölle voidaan asettaa tiettyjä rajoituksia, mutta vain sellaisia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä:</p> <p>a) muiden oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi; tai</p> <p>b) kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen (ordre public), tai väestön terveyden tai moraalien suojelemiseksi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - laki lapsipornografian levittämisen estotoimista (1068/2006) - laki kuvaohjelmien tarkastamisesta (775/2000) - rikoslaki (1889/39), rangaistavaksi teoksi säädetty kiihottaminen kansanryhmää vastaan - Rikoslaki 17-20 luvut, perustuslaki 12.1 §, Lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja hyväksikäyttöä vastaan koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus (CETS 201) 	<ul style="list-style-type: none"> - Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma - Uusi arjen tietoyhteiskuntastrategia 2007-2011 ja mediafoorumi - Tietoturvapäivä-hanke, Viestintävirasto - Tietoturvakoulu.fi –sivusto, Viestintävirasto - Lapset ja media –ohjelma, OPM 	<ul style="list-style-type: none"> - Lapsiasiavaltuutetun verkkosivusto lapsille, Lapsiasiavaltuutettu, www.lapsensivut.fi - Pelastakaa Lapset ry:n Nettiliije - Mannerheimin Lastensuojeluliiton TUNNE-projekti - Pienten lasten Mediamuffinssi-hanke, Kerkhokeskus - mediakasvatus.fi –portaali, Mediakasvatusseura - Selko-e, Saavutettavia verkkopalveluita kaikille, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry - verkkokyselyt ja edustajan tietomuistitukset – työkalu, SLP kanslia - Nettiturvallisuuustyö, Pelastakaa Lapset ry - <i>Mediakasvatustyö, MLL</i>
<p>14 artikla</p>			
<p>1. Sopimusvaltiot kunnioittavat lapsen oikeutta ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen.</p> <p>2. Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhempien ja laillisten huoltajien oikeuksia ja velvollisuuksia antaa lapselle ohjausta hänen oikeutensa käyttämisessä tavalla, joka on sopusoinnussa lapsen kehitystason kanssa.</p> <p>3. Henkilön vapaudelle tunnustaa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - perustuslaki (1999/713) - perusopetuslaki (1998/628) 13 § - Uskonnon ja elämäntietomustiedon opetus - lukiolaki (1998/629) 9 § Uskonnon ja elämäntietomustiedon opetus - uskonnonvapauslaki (2003/453) 1 § Lain tarkoitus - laki lapsen huollosta ja tapausoikeudesta 361/1983 1-6 § - laki lasten päivähoitosta (36/1973) - asetus lasten päivähoitosta (239/1973) 	<ul style="list-style-type: none"> - Tyttöjen ja poikien oikeudet kirkossa 2009–2011 Seurakunnalliset palvelujärjestöt toteuttamassa lapsi- nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmaa, Seurakuntien Lapsityön Keskus, Poikien ja Tyttöjen Keskus, Nuorten keskus ja Suomen Lähetysseura (Yhteistyössä Kirkkohallitus) 	

<p>uskontoaan tai vakaumustaan voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä yleisen turvallisuuden, järjestyksen, terveyden ja moraalin tai muiden ihmisten perusoikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.</p>	<p>–</p>		
<p>15 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden yhdistymisvapauteen ja rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen.</p> <p>2. Näiden oikeuksien käyttämiselle ei saa asettaa muita rajoituksia kuin sellaisia, jotka ovat säädettyjen lakien mukaisia ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansalliselle ja yleiselle turvallisuudelle, yleiselle järjestykselle (ordre public), väestön terveyden tai moraalin suojelemiselle tai muiden ihmisten vapauksien tai oikeuksien suojelemiselle.</p>	<p>– perustuslaki (1999/713)</p>		<p>– Lasten verkkoyhteisöjen perustaminen, SLP kanslia</p> <p>– Nuorissa on vapaaehtoistoiminnan huominen hanke, Nuorten Palvelu ry</p> <p>– Pelastakaa Lasten nuorisotoiminta, Pelastakaa Lapset</p> <p>– Nuoriso- ja kasvatusjärjestöjen toiminnan ja toimintaedellytysten tukeminen, Alianssi</p> <p>– <i>Plan Suomen Lastenballitus ja sen paikallistoimintaryhmät</i></p> <p>– <i>MLL:n nuorisotyö, MLL</i></p> <p>– <i>Sateenkaaripeheet ry</i> lasten ja nuorten omaehtoisen toiminnan toteuttaminen ja rahoituksen etsiminen tälle toiminnalle</p>
<p>16 artikla</p> <p>1. Lapsen yksityisyyteen, perheeseen, kotiin tai kirjeenvaihtoon ei saa puuttua mielivaltaisesti tai laittomasti eikä hänen kunniaansa tai maineensa</p>	<p>– perustuslaki (1999/713)</p> <p>– laki potilaan asemasta ja oikeuksista, 9 § 2 mom, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista, 11 § 3 mom</p>		

<p>saa laittomasti halventaa.</p> <p>2. Lapsella on oikeus lain suojaan tällaiselta puuttumiselta ja halventamiselta.</p>	<p>785/1992, 812/2000</p>		
<p>17 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot tunnustavat joukkotiedotusvälineiden tärkeän tehtävän ja takaavat, että lapsi saa tietoa monenlaisista kansallisista ja kansainvälisistä lähteistä, erityisesti niistä, joiden toiminta tähtää hänen sosiaalisen, hengellisen ja moraalisen hyvinvointinsa sekä ruumiillisen terveytensä ja mielenterveytensä edistämiseen. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot:</p> <p>a) rohkaisevat tiedotusvälineitä levittämään lapsen sosiaalista ja sivistyksellistä kehitystä edistävää ja 29 artiklan hengen mukaista tietoa ja aineistoa;</p> <p>b) rohkaisevat kansainvälistä yhteistyötä erilaisista sivistyksellisistä, kansallisista tai kansainvälisistä lähteistä olevan tällaisen tiedon ja aineiston tuottamiseksi, vaihtamiseksi ja levittämiseksi;</p> <p>c) rohkaisevat lastenkirjojen</p>	<p>– laki lapsipornografian levittämisen estotoimista (1068/2006)</p> <p>– laki kuvaohjelmien tarkastamisesta (775/2000)</p> <p>– perustuslaki (12 § 1 mom), laki yleisradio oy:stä 713/1999, 1380/1993</p>	<p>– Uusi arjen tietoyhteiskuntastrategia 2007-2011 ja mediafoorumi, VNK</p> <p>– Lapset ja media –ohjelma, OPM</p> <p>– Tietoturvapäivä-hanke, Viestintävirasto</p> <p>– Tietoturvaopas.fi –sivusto, Viestintävirasto</p>	<p>– Lapsiasiavaltuutetun verkkosivusto lapsille, Lapsiasiavaltuutettu, www.lastensivut.fi</p> <p>– Yleisradiolain mukaiset YLE:n lapsille suunnatut ohjelmat (ml. ruotsin ja saamen kielellä), Yleisradio</p> <p>– Pelastakaa Lapset ry:n Nettihije</p> <p>– TUNNE-projekti, Mannerheimin Lastensuojeluliitto</p> <p>– Pelastakaa Lasten nettiturvallisuustyö</p> <p>– Pelastakaa Lapset ry</p> <p>– <i>Mediakasvatustyö, MLL</i></p> <p>– <i>Nuortenetti, MLL</i></p> <p>– Sateenkaariperheet ry:n lastenkirjahanke, jonka tarkoituksena on, että Suomessa julkaistiin ensimmäinen sateenkaariperheteemaa käsittelevä lastenkirja</p>

<p>tuottamista ja levittämistä;</p> <p>d) rohkaisevat tiedotusvälineitä kiinnittämään erityistä huomiota vähemmistöryhmiin kuuluvien tai alkuperäiskansojen lasten kielellisiin tarpeisiin;</p> <p>e) rohkaisevat kehittämään asianmukaisia ohjelmia lasten suojelemiseksi heidän hyvinvoinnilleen vahingolliselta tiedolta ja aineistolta muistaen 13 ja 18 artiklojen määräykset</p>			
<p>18 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot pyrkivät parhaansa mukaan takaamaan sen periaatteen tunnustamisen, että vanhemmat vastaavat yhteisesti lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. Vanhemmilla tai tapauksesta riippuen laillisilla huoltajilla ja holhoajilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. Lapsen edun on määrättävä heidän toimintansa.</p> <p>2. Tässä yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien takaamiseksi ja edistämiseksi sopimusvaltiot antavat vanhemmille ja muille laillisille huoltajille asianmukaista apua heidän hoitaessaan lastenkasvatustehtävänsä sekä huolehtivat lastensuojelulaitosten</p>	<ul style="list-style-type: none"> - lastensuojelulaki (2007/417) - sosiaalihuoltolaki (1982/710) - laki lasten päivähoidosta (1973/36) - sairausvakuutuslaki (2004/1224) - laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983 3, 4, asetus lasten päivähoidosta (239/1973) - laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996) ??? - rikoslaki?? 	<ul style="list-style-type: none"> - Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista (STM 2002:9), saatavana myös ruotsiksi ja englanniksi, - Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Stakes, oppaita 2005:56) - Asetus varhaiskasvatuksen neuvottelukunnasta 524/2004 - 	<ul style="list-style-type: none"> - Enemmän otetta ja osallisuutta, Projekti perheille, jossa vanhemmilla on kehitysvamma tai laaja-alainen oppimisvaikeus sekä heidän läheisilleen ja perheiden kanssa työskenteleville, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry - Älä lyö lasta kampanja, Lastensuojelun Keskusliitto - <i>Erossa ja elossa II -hanke, Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry</i> - Tukea vanhemmille -sivusto, MLL - Vanhempainpuhelin ja netti, MLL - Vanhemmuuden tuen aineisto, MLL - Perhekahvilatoiminta, MLL - YVPL:n toiminta (ks artikla 5) - Neuvolahanke, joka tukee myös

<p>ja -palvelujen kehittämisestä.</p> <p>3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin taatakseen, että työikäisten vanhempien lapsilla on oikeus hyödyntää heille tarkoitettuja lastenhoitopalveluita ja -laitoksia.</p>			<p>sateenkaariperheiden vanhemmuutta ja toteuttaa sateenkaariperheet huomioon ottavaa perhevalmennusta, Sateenkaariperheet ry</p> <p>–</p>
<p>19 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutuksellisiin toimiin suojellakseen lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai välinpitämättömältä tai huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä, mukaan lukien seksuaalinen hyväksikäyttö, silloin kun hän on vanhempansa, muun laillisen huoltajansa tai kenen tahansa muun hoidossa.</p> <p>2. Tällaisten suojelutoimien tulisi tarvittaessa sisältää tehokkaita menetelmiä sosiaalisten ohjelmien perustamiseksi, joiden avulla lasta ja hänestä huolehtivia henkilöitä tuettaisiin, samoin kuin menetelmiä edellä kuvattujen lasten pahoinpitelytapauksen ehkäisemiseksi, tunnistamiseksi, raportoimiseksi, käsiteltäväksi saattamiseksi, tutkimiseksi, hoitamiseksi ja</p>	<p>– lastensuojelulaki (2007/417)</p> <p>– sosiaalihuoltolaki (1982/710)</p> <p>– laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, 1 §, rikoslaki 20 luku 361/1983</p>	<p>– Lasten seksuaalisen hyväksikäytön selvittämisen asiantuntijaryhmä STM. STM014:00/2008</p> <p>– Nostettu yhdeksi teemaksi Valtioneuvoston selonteossa eduskunnalle Suomen ihmisoikeuspolitiikasta 2009</p>	<p>– Nettiturvakoti sivusto, Ensi- ja turvakotien liitto ry.</p> <p>– Poikki - Nuoret ja perheväkivalta Nuorten Keskus ry</p> <p>– Kyselytutkimus yläkoululaisille siitä, kuinka suhtautuvat ruumiilliseen kuritukseen 2006, osin samat kysymykset esitetään kyselytutkimuksessa 2009 (kaikissa Pohjoismaissa)</p> <p>– lapsille itselleen suunnattu ja kouluissa säännöllisesti jaettu Olen lyömätön – esite Suomen UNICEF</p> <p>–</p>

<p>jatkoseurannaksi sekä tarvittaessa oikeuslaitoksen asiaan puuttumiseksi.</p>			
<p>20 artikla</p>			
<p>1. Lapselle, joka on tilapäisesti tai pysyvästi vällä perheen turvaa tai jonka edun mukaista ei ole antaa hänen pysyä perhepiirissä, on oikeus valtion antamaan erityiseen suojeluun ja tukeen.</p> <p>2. Sopimusvaltiot takaavat tällaiselle lapselle vaihtoehtoisen hoidon kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – lastensuojelulaki (2007/417) – sosiaalihuoltolaki (1982/710) – perhehoitajalaki (312/1992) 		<ul style="list-style-type: none"> – Lastenkotien Silta-projekti (2008-2010) Pelastakaa Lapset ry – Perhehoito-, lastenkoti ja adoptiopalvelut, Pelastakaa Lapset ry – Adoptiotutkimushanke (2007-2010) Pelastakaa Lapset ry – Sateenkaariperheet ry:n hanke tukea lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä sateenkaariperheisiin tehtävien sijoitusten yhteydessä – Sateenkaariperheet ry:n lainsäädäntöön kohdistuva vaikuttamistyö, jolla pyritään mahdollistamaan pitkäaikaisesti sateenkaariperheeseen sijoitetun lapsen adoptioiminen kyseiseen perheeseen tarvittaessa.
<p>3. Tämä hoito voi muun muassa olla sijaisperhehoito, islamin lain mukainen kafala, lapseksiotto tai tarvittaessa sijoitus sopivaan lastensuojelulaitokseen. Ratkaisua harkittaessa on asianmukaista huomiota kiinnitettävä jatkuvuuden toivottavuuteen lapsen kasvatuksessa ja lapsen etniseen, uskonnolliseen, sivistykselliseen ja kielelliseen taustaan.</p>			
<p>21 artikla</p>			
<p>Sopimusvaltiot, jotka tunnustavat tai sallivat lapseksiottamisen, takaavat että kaikessa ensisijainen huomio</p>	<ul style="list-style-type: none"> – lastensuojelulaki (2007/417) – sosiaalihuoltolaki (1982/710) – Laki lapseksiottamisesta (153/1985) – asetus lapseksiottamisesta (508/1997) 		

<p>kiinnitetään lapsen etuun ja ne:</p> <p>a) takaavat, että lapseksiottamisen voivat vahvistaa vain toimivaltaiset viranomaiset, jotka soveltuvan lainsäädännön ja menettelytapojensa mukaisesti sekä kaikkien asiaan liittyvien ja luotettavien tietojen perusteella toteavat, että lapseksiottaminen voidaan sallia ottaen huomioon lapsen asema ja hänen suhteensa vanhempiinsa, sukulaisiinsa ja laillisiin hoitajiinsa ja että tarvittaessa asianosaiset ovat antaneet tietoisien suostumuksensa lapseksiottamiseen saatuaan asianmukaista ottolapsineuvontaa;</p> <p>b) tunnustavat, että kansainvälistä lapseksiottamista voidaan harkita vaihtoehtoisena hoitomuotona, jos lasta ei voida sijoittaa sijaisperheeseen tai ottaa lapseksi tai millään muulla sopivalla tavalla hoitaa lapsen omassa maassa;</p> <p>c) takaavat, että toiseen maahan lapseksi otettava lapsi nauttii vastaavista turvatoimista ja -tasosta kuin kansallisessa lapseksiottamisessa;</p> <p>d) ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin varmistaakseen, ettei kansainvälinen lapseksiottaminen asiattomasti hyödytä asianosaisia taloudellisesti;</p> <p>e) edistävät tämän artikkelin päämääriä</p>	<p>– asetus Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunnasta (509/1997)</p>	
--	---	--

<p>tekemällä tarvittaessa kahden- tai monenvälisiä sopimusjärjestelyjä tai sopimuksia ja pyrkivät sinä yhteydessä takaamaan, että toimivaltaiset viranomaiset ja toimielimet hoitavat lapsen sijoittamisen toiseen maahan.</p>			
<p>22 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot ryhtyvät tarpeellisiin toimiin taatakseen, että lapsi joka yksin tai yhdessä vanhempiensa tai kenen tahansa muun henkilön kanssa anoo pakolaisen asemaa tai jota pidetään pakolaisena soveltuvien kansainvälisen tai kansallisen oikeuden ja menettelytapojen mukaan, saa asianmukaista suojelua ja humanitaarista apua voidakseen nauttia tässä yleissopimuksessa ja muissa sellaisissa kansainvälisissä ihmisoikeuksia ja humanitaarista oikeutta koskevissa asiakirjoissa tunnustettuja oikeuksia, joiden osapuolia kyseiset valtiot ovat.</p> <p>2. Tämän toteuttamiseksi sopimusvaltiot osallistuvat, siten kuin katsovat tarpeelliseksi, Yhdistyneiden Kansakuntien ja muiden toimivaltaisten, hallitustenvälisten tai Yhdistyneiden Kansakuntien kanssa yhteistyössä olevien kansalaisjärjestöjen ponnisteluihin tällaisen lapsen suojelemiseksi ja avustamiseksi sekä pakolaislapsen</p>	<ul style="list-style-type: none"> – perustuslaki (1999/713) – ulkomaalaislaki (2004/301) – lastensuojelulaki (2007/417) – säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköistä annettu laki (116/2002) – kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelyä pakolaisiksi tai muuta kansainvälistä suojelua tarvitseviksi henkilöiksi koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä myönnetyn suojelun sisällöstä annettu neuvoston direktiivi (2004/83/EY; määritelmädirektiivi) – maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annettu laki (493/1999) 	<ul style="list-style-type: none"> – Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma – Valtioneuvoston kehityspoliittinen ohjelma – Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen ihmisoikeuspolitiikasta 2009 	<ul style="list-style-type: none"> – SCEP (Separated Children in Europe Programme) esim. SCEP: Statement of Good Practice, Lastensuojelun Keskusliitto yhdessä jäsentensä ja pakolaisjärjestöjen kanssa

<p>vanhempien tai muiden perheenjäsenten jäljittämiseksi, jotta saataisiin lapsen ja hänen perheensä jälleenyhdistämisen kannalta välttämättömiä tietoja. Silloin kun vanhempia tai muita perheenjäseniä ei löydetä, lapsen on saatava sellaista suojelua kuin syyssä tai toisesta perheen turvaa pysyvästi tai tilapäisesti vailla olevalle lapselle tämän yleissopimuksen mukaisesti annetaan.</p>			
<p>23 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että henkisesti tai ruumiillisesti vammaisen lapsen tulisi saada nauttia täysipainoisesta ja hyvästä elämästä oloissa, jotka takaavat ihmisarvon, edistävät itsetuottamusta ja helpottavat lapsen aktiivista osallistumista yhteisönsä toimintaan.</p> <p>2. Sopimusvaltiot tunnustavat vammaisen lapsen oikeuden saada erikoishoitoa sekä rohkaisevat ja varmistavat avun ulottamisen käytettävissä olevien voimavarojensa mukaisesti siihen oikeutettuihin lapsiin sekä heidän hoidostaan vastaaviin henkilöihin, silloin kun apua on haettu ja kun se soveltuu lapsen tilanteeseen ja hänen vanhempiensa tai muiden hoitajiensa olosuhteisiin.</p> <p>3. Tunnustetaan vammaisen lapsen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettua lakia (380/1987) muutettiin vuonna 2006 (lain muutos 1267/2006) - KHO: 2007:79 - laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977) - Suomen perustuslaki 812/2000 19 § 3 mom - laki lasten päivähoidosta (36/1973) - asetus lasten päivähoidosta (239/1973) - laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977) - yhdenvertaisuuslaki koulutuksen osalta - laki vammaisesta 570/2007 - laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987) ja asetus 759/1987 - laki kansaneläkelaitoksen järjestämistä 	<ul style="list-style-type: none"> - Valtioneuvoiston vammaispoliittinen selonteko 2006, myös englanniksi, valmisteilla vammaispoliittinen ohjelma - Lapsiasiavaltuutetun toimiston arviointi vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja sairaalassa olevien lasten ja nuorten oikeuksien toteutumisesta Suomessa, valmisteilla, valm. 2010 - Lapsiasiavaltuutettu 	<ul style="list-style-type: none"> - Kaveri-projekti, Kehitysvammaisten ja vammattomien nuorten luontainen kanssakäyminen ja kohtaaminen, Kehitysvammaisten Tukiliitto - Malike-toiminta, Toimintaa ja toimintavälineitä erityistä tukea tarvitsevien lasten ja heidän perheidensä vapaa-aikaan ja harrastamiseen, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry - <i>Kesäpäivä kehitys lasten oikeuksien toteutumiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi</i> <i>Plan Suomi Säätiön Kumppanusohjelma 2009-2011</i>

<p>erityistarpeet tämän artiklan 2 kappaleen määräysten mukaista apua on annettava tarvittaessa kiinnittäen huomiota vanhempien tai lapsen muiden hoitajien varallisuuteen. Apu on suunniteltava varmistamaan vammaisen lapsen mahdollisuus koulunkäyntiin, koulutukseen, terveydenhoito- ja kuntoutuspalveluihin, ammattikoulutukseen ja virkistystoimintaan siten, että lapsi sopeutuu mahdollisimman hyvin häntä ympäröivään yhteiskuntaan ja että hän saavuttaa mahdollisimman korkean yksilökohtaisen kehitystason, sivistyksellinen ja henkinen mukaan luettuina.</p>	
<p>4. Sopimusvaltiot edistävät kansainvälisen yhteistyön hengessä asianmukaisen terveydenhoitoa sekä vammaisten lasten lääketieteellistä, psykologista ja toiminnallista hoitoa sekä yleissivistävää ja ammattikoulutusta koskevan tiedon vaihtoa, mukaan lukien myös tietojen levittäminen ja saanti. Tavoitteena on auttaa sopimusvaltioita parantamaan valmiuksiaan ja taitojaan sekä laajentamaan kokemuksiaan mailla aloilla. Tässä on erityistä huomiota kiinnitettävä kehitysmaiden tarpeisiin.</p>	<p>kuntoutuksesta ja kuntoutusrahaetuksista (566/2005)</p> <p>perusopetuslaki, lukiolaki, laki ammatillisesta koulutuksesta</p> <p>–</p> <p>–</p>
<p>24 artikla</p>	

<p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että lapsella on oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta sekä sairauksien hoitamiseen ja kuntoutukseen tarkoitetuista palveluista. Sopimusvaltiot pyrkivät varmistamaan, ettei yksikään lapsi joudu luopumaan oikeudestaan nauttia tällaisista terveyspalveluista.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - alkoholilaki / 1994/1143 - laki potilaan asemasta ja oikeuksista - sosiaalihuoltolaki 17 § , 785/1992, 710/1982 - lastensuojelulaki (417/2007) - kansanterveyslaki (66/1972, muut. 928/2005) - erikoissairaanhoidtolaki (1062/1989) - laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi (693/1976) - asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (380/2009) 	<ul style="list-style-type: none"> - Valtioneuvoston lokakuussa 2003 hyväksymä periaatepäätös alkoholipolitiikan linjauksista - Kansallinen terveyserojen kaventamisen toimintaohjelma 2008 - 2011 (STM 2008:16) - Valtioneuvoston toukokuussa 2001 hyväksymä periaatepäätös Terveys 2015 - kansanterveysohjelmasta <i>STM Julkaisuja 2001:4</i>. - Valtion ravitsemusneuvottelukunnan 2008 antama valtakunnallinen suositus kouluruokailusta - Sähköinen lastenneuvolan käsikirja / <i>valmisilla</i> - Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma 2007-2011 - Terveyden edistämisen politiikkaohjelma 2007-2011. - Terveyden edistämisen laatusuositus (STM Julkaisuja 2006:19). - Raskaana olevien päihdeongelmaisten naisten hoidon varmistaminen. Työryhmän raportti. STM:n selvityksiä 2009:4. - Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelma 2007-2011 (STM Julkaisuja 2007: 17) - Imetyksen edistämisen kansallinen toimintaohjelma 2009-2012, ilm. 10/2009 - Lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisyn ohjelma Kansalliset tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset. THL 	<ul style="list-style-type: none"> - Tupakoinnin vähentäminen lastensuojelutyössä, Suomen Syöpäyhdistys, Lastensuojelun Keskusliitto - <i>Erossa ja elossa II -hanke, Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry</i> - <i>Alkoholiohjelma 2008-2011, Stakes 2008</i> - Äitiys- ja lastenneuvoloissa jaettava terveysneuvonta-aineisto vanhemmille, MLL - Ehkäisevän päihdetyön hanke, MLL - YVPL:n toiminta (ks artikkla 5)
<p>2. Sopimusvaltiot pyrkivät tämän oikeuden täysimääräiseen toteuttamiseen ja ryhtyvät asianmukaisiin toimiin erityisesti:</p>			
<p>a) vähentääkseen imeväis- ja lapsikuolleisuutta;</p>			
<p>b) varmistaa, että kaikki lapset saavat välttämättömän lääkärin- ja terveydenhoidon, jossa painottuu perusterveydenhoidon kehittäminen,</p>			
<p>c) taistellakseen tauteja ja aliravitsemusta vastaan myös perusterveydenhuollon tasolla, muun muassa käyttämällä helposti saatavilla olevaa teknologiaa ja huolehtimalla riittävän ravintopitoisen ruoan ja puhtaan juomaveden saatavuudesta ottaen huomioon ympäristön pilaantumisen vaarat ja riskit;</p>			
<p>d) taataksaan asianmukaisen terveydenhoidon odottaville ja synnyttäneille äideille;</p>			

<p>e) varmistaa, että yhteiskunnan kaikki kerrokset, erityisesti vanhemmat ja lapset, saavat tietoa ja opetusta ja että heitä tuetaan käyttämään saamiaan perustietoja lapsen terveydestä ja ravinnosta, rintaruokinnan eduista, ympäristöhygieniasta ja onnettomuuksien ehkäisystä;</p> <p>f) kehittääkseen ehkäisevää terveydenhuoltoa, vanhempainohjausta sekä perhekasvatusta ja -palveluja.</p> <p>3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tehokkaisiin ja tarkoituksenmukaisiin toimiin poistaakseen lasten terveydelle vahingollisia perinteisiä tapoja.</p> <p>4. Sopimusvaltiot sitoutuvat edistämään ja kannustamaan kansainvälistä yhteistyötä toteuttaakseen asteittain tässä artiklassa tunnustetun oikeuden toteuttamisen kokonaisuudessaan. Tässä kiinnitetään erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - STM:n työryhmä lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi 2.3.2009-31.12.2009. - Valtioneuvoston periaatepäätös. Terveys 2015 - Kansanterveysohjelma, STM Julkaisuja 2001:4. - Kouluruokailuositus. Valtion ravitsemusneuvottelukunta, 2008. - Valtioneuvoston periaatepäätös alkoholipolitiikan linjauksista, 2003. - Alkoholiohjelma 2008-2011, Stakes 2008 - LANUPE :n lasten hyvinvointi-indikaattorien kehittämisen työryhmä 	
<p>25 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot tunnustavat lapselle, jonka toimivaltaiset viranomaiset ovat sijoittaneet hänen huoltonsa järjestämiseksi, hänen suojelemisekseen tai hänen ruumiillisen tai henkisen terveytensä hoitoa varten, oikeuden hänelle annettun hoidon ja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - lastensuojelulaki (2007/417) 		

<p>hänen sijoitukseensa liittyvien muiden olosuhteiden ajoittaiseen tarkistamiseen.</p>			
<p>26 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden nauttia sosiaaliturvasta, mukaan luettuna sosiaalivakuutus, ja ryhtyvät välttämättömiin toimiin tämän oikeuden täydeksi toteuttamiseksi kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.</p> <p>2. Näitä etuuksia myönnettäessä olisi tarvittaessa otettava huomioon lapsen ja hänen elatuksestaan vastuussa olevien henkilöiden varallisuus ja olosuhteet, kuten myös muut lapsen esittämään tai hänen puolestaan esitettyyn hakemukseen vaikuttavat seikat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – laki lapsen elatuksesta (704/1975) – lapsilaislaki (796/1992) – laki lasten päivähoitosta (1973/36) – laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996) – elatustukilaki (580/2008) 	<ul style="list-style-type: none"> – Oikeusministeriön (OM 2:2007) ohje lapsen elatusavun suuruuden arvioimiseksi 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>Erossa ja elossa II -hanke, Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry</i> – Eroinfo-puhelinpäivystys, ruotsinkielinen ja englanninkielinen eroinfo-päivystys, au-vanhemman tukipuhelin, YVPL – Sateenkaariperheet ry:n ponnistukset, jotta läheissuhdeväkivaltatyössä huomioitaisiin myös sateenkaariperheet. – Sateenkaariperheet ry:n eroneuvontahanke – sateenkaariperheiden vanhemmille. – Sateenkaariperheet ry:n vaikuttamistyö perhevapaalainsäädännön uudistamiseksi siten, että kaikilla lapsilla olisi mahdollista nauttia kaikkien vanhempiensa läsnäolosta syntymänsä jälkeisenä aikana vähintään isyysvapaan mittaisena aikana
<p>27 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden hänen ruumiillisen, henkisen, hengellisen, moraalisen ja sosiaalisen kehityksensä kannalta riittävään elintasoon.</p> <p>2. Vanhemmilla tai muilla lapsen huollosta vastaavilla on ensisijainen</p>	<ul style="list-style-type: none"> – lastensuojelulaki (2007/417) – laki lapsen elatuksesta (704/1975) – lapsilaislaki (796/1992) – laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996) – Suomen perustuslaki 812/2000, 19 § 3 mom – elatustukilaki (580/2008) 	<ul style="list-style-type: none"> – Oikeusministeriön (OM 2:2007) ohje lapsen elatusavun suuruuden arvioimiseksi 	<ul style="list-style-type: none"> – Vanhempien eron ABC-kurssit, Eroinfo-puhelinpäivystys, ruotsinkielinen ja englanninkielinen eroinfo-päivystys, au-vanhemman tukipuhelin. Periaateohjelma. YVPL.

<p>velvollisuus kykijensä ja taloudellisten mahdollisuuksiensa mukaisesti turvata lapsen kehityksen kannalta välttämättömät elinolosuhteet.</p> <p>3. Sopimusvaltiot ryhtyvät kansallisten olosuhteidensa ja varojensa mukaisesti tarpeellisiin toimiin tukeakseen vanhempia ja muita lapsesta vastuussa olevia tämän oikeuden toteuttamisessa sekä antavat tarvittaessa aineellista apua ja tukevat ohjelmia, joissa kiinnitetään huomiota erityisesti ravintoon, vaateeseen ja asumiseen.</p> <p>4. Sopimusvaltiot pyrkivät kaikkiin mahdollisiin keinoin turvaamaan lapsen elatusmaksujen saannin vanhemmilta tai muilta lapsesta taloudellisessa vastuussa olevilta niin sopimusvaltiossa kuin ulkomailtakin. Erityisesti silloin kun lapsesta taloudellisessa vastuussa oleva asuu eri maassa kuin lapsi, sopimusvaltiot edistävät kansainvälisiin sopimuksiin liittymistä tai niiden tekemistä sekä muiden asianmukaisten järjestelyjen tekemistä.</p>			
<p>28 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden saada opetusta, ja toteuttaakseen tämän oikeuden asteittain ja yhtäläisesti kaikille ne erityisesti:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - perustuslaki (1999/731) - perusopetuslaki (1998/628) - lukiolaki (1998/629) - laki ammatillisesta koulutuksesta (1998/630) 	<ul style="list-style-type: none"> - Opetussuunnitelman perusteet - Osallistuva oppilas - yhteisöllinen koulu -hanke - Joustava perusopetus (JOPO)-hanke - Peruskoulutus paremmaksi -ohjelma 	<ul style="list-style-type: none"> - Eväitä elämälle avustusohjelma - Pelastakaa Lapset ry - LukiMAT Tietoverkkovälitteinen peruslu- kutaidon ja matematiikan oppimisvalmiuksien oppimis- ja arviointitympäristö, JyYö

<p>a) tekevät pakolliseksi perusasteen koulutuksen, jonka tulee olla maksuttua kaikkien saatavilla;</p> <p>b) tukevat erilaisten keskiasteen koulutusmuotojen kehittämistä, mukaan luettuina opinto- ja ammatinvalinnanohjaus, saattavat ne jokaisen lapsen ulottuville ja ryhtyvät tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin, kuten maksuttoman opetuksen käyttöönottamiseen ja taloudellisen tuen antamiseen sitä tarvitseville;</p> <p>c) saattavat kaikkiin tarkoituksenmukaisin keinoin korkeasteen koulutuksen kaikkien ulottuville heidän kykyjensä perusteella;</p> <p>d) tuovat opetuksen ja ammattikoulutukseen liittyvän tiedon ja ohjauksen kaikkien lasten saataville ja ulottuville;</p> <p>e) ryhtyvät toimenpiteisiin koulunkäynnin säännöllisyyden edistämiseksi ja koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseksi.</p> <p>2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin taatakseen, että kurinpito kouluissa tapahtuu tavalla, joka on lapsen ihmisarvon mukaista ja sopuinnassa tämän yleissopimuksen kanssa.</p> <p>3. Sopimusvaltiot edistävät ja</p>	<p>– Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma vuosille 2007 - 2012</p> <p>– Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2008 - 2011</p> <p>– Kansainvälisyyskasvatus 2010</p> <p>– Erityisopetuksen strategia (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:47)</p> <p>– Vertaissovittelu eli VERSO-toiminta</p> <p>– KiVa Koulu: Opetusministeriön rahoittama toimenpidekokonaisuus koulukiusaamisen vähentämiseksi ja emalta ehkäisemiseksi</p> <p>– Koulurauha-hanke (OPH, Poliisi, MLL, Folkhälsan)</p> <p>–</p>	<p>– Koululaiset liikkeelle - Koululaisten hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla –hanke, Nuori Suomi</p> <p>– <i>Tukioppilastoiminta kouluissa, MLL</i></p> <p>–</p>
---	--	--

<p>kannustavat kansainvälisiä yhteistyötä koulutukseen liittyvissä asioissa pyrkien erityisesti poistamaan tietämättömyyden ja lukutaidottomuuden koko maailmasta ja helpottamaan tieteellisen ja teknisen tiedon sekä nykyaikaisten opetusmenetelmien hyödyntämistä. Tässä kiinnitetään erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin.</p>			
<p>29 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot ovat yhtä mieltä siitä, että lapsen koulutuksen tulee pyrkiä:</p> <p>a) lapsen persoonallisuuden, lahjojen sekä henkisten ja ruumiillisten valmiuksien mahdollisimman täyteen kehittämiseen;</p> <p>b) ihmisoikeuksien ja perusvapauksien sekä Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteiden kunnioittamisen kehittämiseen;</p> <p>c) kunnioituksen edistämiseen lapsen vanhempia, omaa sivistyksellistä identiteettiä, kieltä ja arvoja, lapsen asuin- ja synnyinmaan kansallisia arvoja sekä hänen omastaan poikkeavia kulttuurireita kohtaan;</p> <p>d) lapsen valmistamiseen vastuulliseen elämään vapaassa yhteiskunnassa ymmärryksen, rauhan,</p>	<p>– perustuslaki (1999/731)</p> <p>– perusopetuslaki (1998/628)</p> <p>– lukiolaki (1998/629)</p> <p>– laki ammatillisesta koulutuksesta (1998/630)</p> <p>– laki taiteen perusopetuksesta (1998/633) 1 § Taiteen perusopetuksen tarkoitus</p>	<p>– Opetussuunnitelman perusteet</p> <p>– Osallistuva oppilas - yhteisöllinen koulu -hanke</p> <p>– JOPO-hanke</p> <p>– Peruskoulutus paremmaksi -ohjelma</p> <p>– Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma vuosille 2007 - 2012</p> <p>– Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2008 - 2011</p> <p>– Kansainvälisyyskasvatus 2010</p> <p>– Erityisopetuksen strategia (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:47)</p> <p>– Vertaissovittelu eli VERSO-toiminta</p> <p>– KiVa Koulu: Opetusministeriön rahoittama toimenpidokokonaisuus koulukiusaamisen vähentämiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi</p> <p>– Koulurauha-hanke, OPM, SM, MLL, Folkhälsan</p>	<p>– ALLSALIS menetelmä Nuorten Keskus ry</p> <p>– Elävä kirjasto on yhdenvertaisuus- ja monikulttuurisuustyön toiminnallinen menetelmä nuorisotyöhön, järjestöille, seurakunnille, kirjastoille ja kouluille - ja kaikille muillekin kiinnostuneille. Elävä kirjasto pyrkii edistämään erilaisten ihmisten välisen kohtaamisen ja vuoropuhelun kautta moninaisuutta, ihmisoikeuksia ja ihmisarvon kunnioittamista. Elävä kirjasto toimii kuten tavallinenkin kirjasto, paitsi että paperisten kirjojen sijaan Elävästä kirjastosta lainataan oikeita ihmisiä keskustelua varten. Elävän kirjaston kirjat edustavat erilaisia vähemmistöjä ja muita ryhmiä, jotka kohtaavat syrjintää, ennakkoluuloja, stereotyyppiä ja rasismia Suomen Nuorisoyhteistyö - Aliianssi</p> <p>– Sateenkaaripeitteet ry:n</p>

<p>suvaitsevaisuuden, sukupuolten välisen tasa-arvon ja kaikkien kansakuntien, etnisten, kansallisten ja uskonnollisten ryhmien sekä alkuperäiskansoihin kuuluvien henkilöiden välisen ystävyyyden hengessä;</p> <p>e) kunnioituksen edistämiseen elinympäristöä kohtaan.</p> <p>2. Minkään tämän artiklan tai 28 artiklan osan ei pidä tulkita rajoittavan yksilöiden ja yhteisöjen oikeutta perustaa ja johtaa oppilaitoksia edellyttäen kuitenkin aina, että noudatetaan tämän artiklan 1 kappaleessa esitettyjä periaatteita ja vaatimusta, että tällaisessa laitoksissa annetun koulutuksen tulee vastata valtion asettamaa vähimmäistasoa.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - valttika.fi , nuorten osallistumisen ja yhteiskuntatiedon nettisivusto. Lisäksi sivuilla on opettajille suunnattu kouluosio, josta löytyy esimerkiksi ajankohtauksiin yhteiskunnallisiin aiheisiin kuten vaaleihin liittyviä oppituntitehtäviä. OPM, Alianssi 	<p>koulutustoiminta kouluissa ja oppilaitoksissa edistää moninaisuustaitojen kehityksiä</p>
<p>30 artikla</p> <p>Niissä maissa, joissa on etnisiä, uskonnollisia tai kielellisiä vähemmistöryhmiä tai alkuperäiskansoihin kuuluvia henkilöitä, tällaiseen vähemmistöryhmään tai alkuperäiskansaan kuuluvalla lapsella ei saa kieltää oikeutta nauttia yhdessä ryhmän muiden jäsenten kanssa omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - perustuslaki (1999/731) - yhdenvertaisuuslaki (2004/2001) - perusopetuslaki (1998/628) - lukiolaki (629/1998) - ammatillista koulutusta koskevan laki (1998/630) - saamen kielilaki 1086/2003, 32§ - laki lasten päivähoitosta (36/1973) 	<ul style="list-style-type: none"> - Valtion talousarvio - Lapsiasiavaltuutettujen raportti saamelaislasten oikeuksien toteutumisesta - Romanipoliittinen ohjelma (valmistella) - ROM-EQUAL –projekti, Et-Suomen lääninhallitus? - nuorisovaltuustojen tuki ja palvelut monikulttuurisuus- ja 	<p>-</p>

		<p>vähemmistötyössä. Yhdenvertaisuutta ja monimuotoisuutta edistävien menetelmien tarjonta nuorisotoimijoiden käyttöön, Allianssi</p>	
<p>31 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden lepoon ja vapaa-ajaan, hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä vapaaseen osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin.</p> <p>2. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja edistävät lapsen oikeutta osallistua kaikkeen kulttuuri- ja taide-elämään ja kannustavat sopivien ja yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamista kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajantoimintoihin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nuorisolaki (2006/72) - perusopetuslaki (1998/628) 8 a luku Aamu- ja iltapäivätoiminta, 48 a § Tavoitteet ja perusteet - laki taiteen perusopetuksesta (1998/633) 1 § Taiteen perusopetuksen tarkoitus - lastensuojelulaki 4§, - laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1§, perusopetuslaki 8a luku 2007/417, 361/1983, 628/1998 	<ul style="list-style-type: none"> - Lasten ja nuorten liikuntaohjelma, OPM - Perusopetus paremmaksi (POP) - ohjelma, mm. koulun kerhotoiminnan kehittäminen, OPM - Nuori Kulttuuri on nuorten omaehtoista taitteen tekemistä, uutta ja kokeilevaa kulttuuria sekä jokavuotinen koulutusellinen tapahtuma, jossa esiintyjät saavat arvion esityksestään tai työstään ja jossa on kattavasti edustettuna 	<ul style="list-style-type: none"> - Suomen, Ruotsin ja Norjan lapsiasiavaltuutettujen raportti saamelaislasten oikeuksien toteutumisesta (julkaisu 1:2008). "Saamelaisuus on kuin lahja"; saamelaislasten hyvinvointi ja heidän oikeuksiensa toteutuminen Suomen saamelaisalueilla. Lapsiasiavaltuutettu - Lapsiasiavaltuutetun selvitys romanilasten oikeuksien toteutumisesta, Lapsiasiavaltuutettu - Lapsiasiavaltuutetun raportti saamelaislasten hyvinvoinnista ja oikeuksien toteutumisesta - Kyselytutkimus alakoululaisille heidän suhtautumisestaan leikkiin 2008, Suomen UNICEF - Leikkilinna, Suomen lelumuseo Lasten Päivän Säätiö Espoon kulttuuritoimen kanssa yhteistyössä - Nuorisotyötä tekevien järjestöjen ja muiden nuoren kulttuurin eri alueet. Tapahtumat järjestetään yhteistyössä lääninhallitusten ja paikallisten

			<p>nuorisotoimistojen kanssa. Valtakunnallisia tapahtumia on vuosittain kaksi ja alueellisia 20–25 kpl. Allianssi, www.nuorikulttuuri.fi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koululaiset liikkeelle –hanke, Nuori Suomi - Avartti – Nuoret sen tekevät! on kansainvälinen 14–15-vuotiaiden toimintaohjelma. Avartin tavoitteena on tarjota nuorille mahdollisuus itsensä kehittämiseen ja osallistumiseen kansainväliseen vapaaehtoishjelmaan sekä tukea nuoret kasvua yhteiskunnan jäseneksi ja aktiiviseksi kansalaiseksi. www.avartti.fi
<p>32 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden tulla suojelluksi taloudelliselta hyväksikäytöltä sekä sellaiselta työnteolta, joka todennäköisesti vaarantaa tai haittaa hänen koulutustaan tai on vahingollista hänen terveydelleen tai ruumiilliselle, henkiselle, moraalilaiselle tai sosiaaliselle kehitykselleen.</p> <p>2. Sopimusvaltiot ryhtyvät lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutuksellisiin toimenpiteisiin taatakseen tämän artiklan toteuttamisen. Tässä tarkoituksessa ja ottaen huomioon muiden kansainvälisten asiakirjojen asiaankuuluvat säännökset</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nuorista työntekijöistä annettu laki (998/1993) - valtioneuvoston asetus nuorille työntekijöille erityisen haitallista ja vaarallista töistä (475/2006) 	<ul style="list-style-type: none"> - 	<ul style="list-style-type: none"> - Avartti – Nuoret sen tekevät! on kansainvälinen 14–15-vuotiaiden toimintaohjelma. Avartin tavoitteena on tarjota nuorille mahdollisuus itsensä kehittämiseen ja osallistumiseen kansainväliseen vapaaehtoishjelmaan sekä tukea nuoret kasvua yhteiskunnan jäseneksi ja aktiiviseksi kansalaiseksi. www.avartti.fi

<p>sopimusvaltiot erityisesti:</p> <p>a) määrittävät vähimmäiskäräjän tai -rajat työhön otettaville;</p> <p>b) antavat tarpeelliset työaika- ja työoloja koskevat säännökset; ja</p> <p>c) säätävät sopivat rangaistukset ja muut pakotteet taatakseen tämän artiklan tehokkaan täytäntöönpanon.</p>			
<p>33 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin, lainsäädännölliset, hallinnolliset, sosiaaliset ja koulutukselliset toimenpiteet mukaanluettuina, suojellakseen lapsia asiaankuuluvissa kansainvälisissä sopimuksissa määriteltujen huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden luvattomalta käytöltä sekä estääkseen lasten käytön näiden aineiden laittomassa tuotannossa ja kaupassa.</p>			
<p>34 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot sitoutuvat suojelemaan lasta kaikilta seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön muodoilta. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot ryhtyvät erityisesti kaikkiin tarkoituksenmukaisiin kansallisiin sekä kahden- ja monenvälisiin</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rikoslaki (1889/39) erityisesti 8, 17, 20 ja 25 luku - ulkomaalaislaki (2004/301) - maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annettu laki (493/1999) 	<ul style="list-style-type: none"> - Kansallinen ihmiskaupan vastainen toimintasuunnitelma (2005), SM - Tarkennettu kansallinen ihmiskaupan vastainen toimintasuunnitelma (2008), SM 	<ul style="list-style-type: none"> - Finnish Internet Awareness and Safety, Pelastakaa Lapset yhdessä MLL:n ja viestintäviraston kanssa - <i>Kestävä kehitys lasten oikeuksien toteutumiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi Plan Suomi Säätiön kumppanusoikeusohjelma</i>

<p>toimenpiteisiin estääkseen:</p> <p>a) lapsen houkuttelemisen tai pakottamisen osallistumaan laittomiin seksuaalisiin tekoihin;</p> <p>b) lasten hyväksikäytön prostituutiossa tai muussa laitossa seksuaalisen toiminnan harjoittamisessa;</p> <p>c) lasten hyväksikäytön pornografisissa esityksissä tai aineistoissa.</p>	<p>– lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja hyväksikäyttöä vastaan koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus CETS 201</p>		<p>–</p> <p>2009-2011</p>
<p>35 artikla</p> <p>Sopimusvalliot ryhtyvät kaikkiin tarkoituksenmukaisiin kansallisiin sekä kahden- ja monenvälisiin toimenpiteisiin estääkseen lasten ryöstämisen, myynnin ja kauppaamisen missään tarkoituksessa ja muodossa.</p>	<p>– rikoslaki (1889/39) erityisesti 8, 17, 20 ja 25 luku</p> <p>– ulkomaalaislaki (2004/301)</p> <p>– maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annettu laki (493/1999)</p> <p>– laki lapseksiottamisesta (153/1985)</p> <p>– asetus lapseksiottamisesta (508/1997)</p> <p>– asetus Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunnasta (509/1997)</p> <p>–</p>	<p>– kansallinen ihmiskaupan vastainen toimintasuunnitelma (2005), SM</p> <p>– tarkennettu kansallinen ihmiskaupan vastainen toimintasuunnitelma (2008), SM</p> <p>– Ihmiskaupparaportin nimeäminen vuoden 2009 alusta (vähemmistövaltuutettu)</p>	<p>–</p>
<p>36 artikla</p> <p>Sopimusvalliot suojelevat lasta kaikilta muilta hänen hyvinvointiaan jollain</p>			

<p>tavoin uhkaavilta hyväksikäytön muodoilta.</p>			
<p>37 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot takaavat, että</p> <p>a) lasta ei kiduteta, eikä kohdella tai rangaista julmalla, epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla.</p> <p>Kuolemanrangaistusta tai elinkautista tuomiota ilman vapauttamismahdollisuutta ei tule langettaa alle 18-vuotiaana tehdyistä rikoksista;</p> <p>b) lapselta ei saa riistää hänen vapauttaan laittomasti tai mielivaltaisesti. Lapsen pidättämisessä, muussa vapaudenriistossa tai vangitsemisessa tulee noudattaa lakia ja näihin toimiin on turvauduttava vasta viimeisenä ja mahdollisimman lyhytaikaisena keinona;</p> <p>c) vapaudenriiston kohteeksi joutunutta lasta on kohdeltava inhimillisesti ja kunnioittaen synnynnäistä ihmisarvoa ottaen huomioon hänen ikäistensä tarpeet. Erityisesti on vapaudenriiston kohteeksi joutunutta lasta pidettävä erillään aikuisista, paitsi silloin kun katsotaan olevan lapsen edun mukaista menetellä toisin. Jokaisella lapsella on oikeus pitää yhteyttä perheeseensä kirjitse ja vierailukäynnin, paitsi</p>	<ul style="list-style-type: none"> – lastensuojelulaki (2007/417) – rikoslain (1889/39) 6 luku – rikoslain (1889/39) 21 luku (muutettuna lailla 1995/578) – laki nuorisorangaistuksesta (1196/2004) – vankeuslaki (2005/767) – tutkintavankeuslaki (2005/768) – lähestymiskiellosta annettu laki (898/1998) 		

<p>poikkeuksellisissa olosuhteissa;</p> <p>d) vapaudenriiston kohteeksi joutuneella lapsella on oikeus pikaiseen oikeus- ja muuhun apuun samoin kuin oikeus kiistää vapaudenriiston laillisuus tuomioistuimessa tai muun toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman viranomaisen edessä ja oikeus saada pikainen päätös missä tahansa tällaisessa asiassa.</p>			
<p>38 artikla</p>			
<p>1. Sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan niitä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sääntöjä, jotka soveltuvat niihin aseellisissa selkkauksissa ja joilla on merkitystä lapsen kannalta, sekä takaamaan kunnioituksen näitä sääntöjä kohtaan.</p> <p>2. Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin varmistukseen, etteivät alle 15-vuotiaat henkilöt suoranaisesti osallistu vihollisuuksiin.</p> <p>3. Sopimusvaltiot pidättyvät värväämästä asevoimiinsa henkilöä, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta. Kutsuunsa palvelukseen niitä, jotka ovat täyttäneet 15 vuotta mutta eivät 18 vuotta, sopimusvaltiot pyrkivät antamaan etusijan tämän ikäryhmän</p>		<p>– asevelvollisuuslaki2007/14382 §:n 1 mom., 13 §</p>	

<p>vanhimmillle.</p> <p>4. Sopimusvaltiot ryhtyvät kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisten siviiliväestön suojelua koskevien velvoitteidensa mukaisesti kaikkiin mahdollisiin toimiin suojellakseen ja hoitaakseen lapsia, joihin aseellinen selkkaus vaikuttaa.</p>		
<p>39 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin asianmukaisiin toimiin edistääkseen minkä tahansa laiminlyönnin, hyväksikäytön, pahoinpitelyn, kidutuksen tai muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen, tai aseellisen selkkauksen uhriksi joutuneen lapsen ruumiillista ja henkistä toipumista sekä yhteiskunnallista sopeutumista. Toipumisen ja sopeutumisen on tapahduttava ympäristössä, joka edistää lapsen terveyttä, itsekunnioitusta ja ihmisarvoa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – lastensuojelulaki (2007/417) – rikoslain (1889/39) 6 luku – rikoslain (1889/39) 21 luku (muutettuna lailla 1995/578) – laki nuorisorangaistuksesta (1196/2004) – vankeuslaki (2005/767) – tutkintavankeuslaki (2005/768) – lähestymiskiellosta annettu laki (898/1998) 	
<p>40 artikla</p> <p>1. Sopimusvaltiot tunnustavat jokaiselle lapselle, jonka väitetään syyllistyneen rikoslain rikkomiseen,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – lastensuojelulaki (2007/417) – rikoslain (1889/39) 6 luku – rikoslain (1889/39) 21 luku 	

<p>jota syytetään siitä tai jonka on todettu sitä rikkoneen, oikeuden tulla kohdelluksi tavalla, joka edistää lapsen ihmisarvoa ja arvokkuutta, joka vahvistaa lapsen kunnioitusta muiden ihmisoikeuksia ja perusvapauksia kohtaan sekä ottaa huomioon lapsen iän ja pyrkimyksen edistää hänen yhteiskunnallista sopeutumistaan ja rakentavan roolin omaksumista yhteiskunnassa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – (muutettuna lailla 1995/578) laki nuorisorangaisuksesta (1196/2004) – vankeuslaki (2005/767) – tutkintavankeuslaki (2005/768) – lähestymiskiellosta annettu laki (898/1998) 	
<p>2. Tämän toteuttamiseksi ja ottaen huomioon kansainvälisten asiakirjojen asiaankuuluvat määräykset sopimusvaltiot takaavat erityisesti, että:</p>		
<p>a) lapsen ei väitetä syyllistyneen rikoslain rikkomiseen, häntä ei syytetä siitä tai hänen ei todeta rikkoneen sitä tekojen tai laiminlyöntien perusteella, jotka eivät tekohetkellä olleet kiellettyjä kansallisessa lainsäädännössä tai kansainvälisessä oikeudessa;</p>		
<p>b) lapsella, jonka väitetään syyllistyneen tai jota syytetään rikoslain rikkomisesta, on ainakin seuraavat takeet;</p>		
<p>i) häntä pidetään syyttömänä, kunnes hänet lain mukaan todetaan syylliseksi;</p>		
<p>ii) hänelle on ilmoitettava viipymättä</p>		

ja suoraan, tai tarvittaessa vanhempiansa tai laillisten huoltajiensa välityksellä häntä vastaan esitetyt syytteet, ja hänellä on oikeus saada oikeusapua tai muuta asianmukaista apua puolustuksensa valmistelussa sekä sen esittämisessä;

iii) hänen on viipymättä saatava lainsäädännön mukaisesti asiansa toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman viranomaisen tai oikeudellisen elimen päätettäväksi rehellisessä oikeudenkäynnissä oikeus- tai muun asianmukaisen avustajan läsnä ollessa ja ottaen erityisesti huomioon lapsen iän, hänen tilanteensa, hänen vanhempansa tai lailliset holhoojansa tai huoltajansa läsnäollessa, ellei sen todeta olevan lapsen edun vastaista.

iv) häntä ei saa pakottaa todistamaan tai tunnustamaan syyllisyyttään. Hänen on voitava kuulustella tai kuulustelluttaa vastapuolen todistajia sekä saada hänen puolestaan esiintyvät todistajat kutsutuiksi ja kuulustelluiksi tasapuolisuuden nimissä;

v) jos hänen katsotaan rikkoneen lakia, hänellä on oikeus saada tämä päätös ja sen perusteella määrätty toimenpiteet korkeamman toimivaltaisen, riippumattoman ja puolueettoman viranomaisen tai

oikeudellisen elimen käsiteltäväksi lainsäädännön mukaisesti;

vi) hänen on saatava maksutta tulkin apua, jos hän ei ymmärrä tai puhu kieltä, jolla asiaa käsitellään;

vii) hänen yksityisyyttään on kunnioitettava täydellisesti asian käsittelyn kaikissa vaiheissa.

3. Sopimusvaltiot pyrkivät edistämään sellaisten lakien säätämistä, menettelytapojen ja viranomaisten asettamista ja laitosten perustamista, jotka soveltuvat erityisesti lapsiin, joiden väitetään syyllistyneen, joita syytetään tai joiden on todettu rikkoneen rikoslakia, ja erityisesti:

a) säätämällä vähimmäisiän, jota nuorempia lapsia ei pidetä kelpoisina rikkomaan rikoslakia;

b) aina milloin mahdollista ja toivottavaa, ryhtymään muihin kuin oikeudellisiin toimenpiteisiin tällaisten lasten kohdalla, edellyttäen, että ihmisoikeuksia ja oikeusturvaa kunnioitetaan täydellisesti.

4. Sen varmistamiseksi, että lapsia kohdellaan heidän hyvinvoinnilleen sopivalla sekä heidän olosuhteisiinsa ja rikkomukseensa oikeassa suhteessa olevalla tavalla, on oltava

<p>mahdollisuus erilaisiin järjestelyihin, kuten huolenpitoon, ohjausta ja valvontaa koskeviin päätöksiin, neuvontaan, viranomaisvalvontaan, sijaisperhehoitoon, opetus- ja ammattikoulutusohjelmiin ja muihin laitosjoiituksen vaihtoehtoihin.</p>			
<p>41 artikla</p>			
<p>Mikään tässä yleissopimuksessa ei vaikuta määräksiin, jotka edistävät paremmin lapsen oikeuksien toteutumista, ja joita voi olla:</p> <p>a) sopimusvaltion lainsäädännössä; tai</p> <p>b) sopimusvaltiota sitovassa kansainvälisessä oikeudessa.</p>			
<p>42 artikla</p> <p>Sopimusvaltiot sitoutuvat saattamaan yleissopimuksen periaatteet ja määräykset yleisesti niin aikuisten kuin lastenkin tietoon tarkoituksenmukaisesti ja aktiivisesti.</p>	<p>– Laki lapsiasiavaltuutetusta 1221/2004</p>	<p>– LOS:n tunnettuutta edistävä vuosittainen seminaari, UM, Lastensuojelun Keskusliitto</p> <p>– LOS:n määräaikaisraportointia koskeva esite. UM, Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma, lapsiasiavaltuutettu, Lastensuojelun Keskusliitto</p>	<p>– Lapsiasiavaltuutetun tuottama kirjallinen materiaali</p> <p>– Lapsiasiavaltuutetun verkotiedottaminen aikuisille ja lapsille, www.lapsiasia.fi ja www.lastensivut.fi</p> <p>– Lapsiasiavaltuutetun järjestämä koulutus, esim. kouluvierailut, joissa tiedotetaan lapsen oikeuksista oppilaille ja opettajille lapsiasiavaltuutetun luennot, puheenvuorot ja muut julkiset</p>

			<p>esiintymiset</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiedotusmateriaali eri kohderyhmille, Suomen UNICEF - Implementation Handbook For the Convention on the Rights of the Child käännetään ja toimitetaan Suomeksi viranomaiskäyttöön kevät 2010, Suomen UNICEF, STM:n tuella - Järjestöjen LOS -juhlavuoden viestinnän koordinointi, Lastensuojelun Keskusliitto - Kirjasto ja lapsitiedon verkkosivusto, Lapsen Maailma-lehden artikkelisarja vuonna 2009, Lastensuojelun Keskusliitto - Materiaalin tuottaminen lastensuojelusta maahanmuuttajavanhemmille valmistuu 2009, Lastensuojelun Keskusliitto - Ero – opas vanhemmille, jossa kerrotaan lapsen oikeuksista erotilanteissa, Neuvo-projekti, Lastensuojelun Keskusliitto - Tiedotusmateriaali Pelastakaa Lapset ry - <i>nettisivuilla tietoa LOS:sta, MLL Lapsemme-lehden juttusarja LOS:sta, MLL</i>
<p>43 artikla</p>			
<p>1. Tarkastelemaan sopimusvaltioiden edistymistä tämän yleissopimuksen velvoitteiden täyttämässä perustetaan lapsen oikeuksien komitea, joka hoitaa jäljempänä</p>			

määrittelyjä tehtäviä.

2. Komitea koostuu kymmenestä korkean moraalin ja tämän yleissopimuksen alueelta hyvän asiantuntemuksen omaavasta asiantuntijasta. Sopimusvaltiot valitsevat komitean jäsenet kansalaisistensa keskuudesta ja he toimivat komiteassa henkilökohtaisessa ominaisuudessaan. Jäsenten valinnassa on kiinnitettävä huomiota tasapuoliseen maantieteelliseen jakaumaan ja siihen, että keskeisimmät oikeusjärjestelmät ovat edustettuina.

3. Komitean jäsenet valitaan salaisilla vaaleilla sopimusvaltioiden nimeämistä henkilöistä. Kukin sopimusvaltio voi asettaa ehdokkaaksi yhden kansalaisensa.

4. Komitean ensimmäinen jäsenvaali pidetään viimeistään kuuden kuukauden kuluessa tämän yleissopimuksen voimaantulosta ja sen jälkeen joka toinen vuosi. Vähintään neljä kuukautta ennen kutakin vaalia Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin on lähetettävä sopimusvaltioille kirje, jossa pyydetään näitä nimeämään ehdokkaansa kahden kuukauden kuluessa. Pääsihteerin laatii sen jälkeen kaikkia nimetyistä

henkilöistä aakkosjärjestyksessä olevan luettelon, josta käy ilmi heidät nimenneet sopimusvaltiot, ja antaa sen tämän jälkeen yleissopimuksen sopimusvaltioiden tiedoksi.

5. Vaali toimitetaan pääsihteerin koolekutsumissa sopimusvaltioiden kokouksissa Yhdistyneiden kansakuntien päämajassa. Nämä kokoukset ovat päätösvaltaisia, kun läsnä on kaksi kolmasosaa sopimusvaltioista, ja komiteaan tulevat valituiksi ne, jotka saavat eniten ääniä ja enemmistön läsnä olevien ja äänestävien sopimusvaltioiden edustajien äänistä.

6. Komitean jäsenet valitaan nelivuotiskaudeksi. Heidät voidaan valita uudestaan, jos heidät nimitään uudelleen ehdokkaiksi.

Ensimmäisessä vaalissa valituista jäsenistä viiden toimikausi päättyy kahden vuoden kuluttua.

Sopimusvaltioiden kokouksen puheenjohtaja valitsee arvalla nämä viisi jäsentä välittömästi ensimmäisen vaalin jälkeen.

7. Jos komitean jäsen kuolee, eroaa tai ilmoittaa ettei jostain muusta syystä voi hoitaa tehtäviään komiteassa, sopimusvaltio, joka oli nimennyt henkilön ehdokkaaksi nimittää toisen asiantuntijan kansalaistensa joukosta tämän tilalle

hänen kaudestaan jäljellä olevaksi ajaksi. Nimitys on alistettava komitean hyväksyttäväksi.

8. Komitea hyväksyy omat menettelytapasääntönsä.

9. Komitea valitsee toimihenkilönsä kaksivuotiskaudeksi.

10. Komitean kokoukset järjestetään tavallisesti Yhdistyneiden kansakuntien päämajassa tai missä tahansa muussa komitean päättämässä paikassa. Komitea kokoontuu yleensä vuosittain. Tämän yleissopimuksen sopimusvaltioiden kokous tekee päätöksen komitean kokousten kestosta ja tarkistaa päätöstä tarvittaessa. Päätös alistetaan yleiskokouksen hyväksyttäväksi.

11. Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri huolehtii, että komitealla on käytössään tarvittava henkilökunta ja työtilat, jotta komitea voi hoitaa tämän yleissopimuksen mukaiset tehtävänsä tehokkaasti.

12. Yleiskokouksen päätöksellä saavat tämän yleissopimuksen perusteella perustetun komitean jäsenet palkkaa Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen päättämien ehdoin.

44.-54 artiklat ovat päätöksiä sopimukseen liittymisestä, muuttamisesta, siitä raportoisesta ja sopimuksen muusta voimassaolosta

LIITE 3

YK:N LAPSEN OIKEUKSIEN YLEISSOPIMUKSEN 20-VUOTISJUHLAVUOSI

Lapsen oikeuksien sopimuksen juhlavuoden 2009 tapahtumakooste (J. Klemettinen)

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma koordinoi lapsen oikeuksien sopimuksen 20-vuotisjuhlavuoden valtakunnallista viestintä- ja vaikuttamiskampanjaa. Tähän koosteeseen on kerätty tapahtumia, joita eri toimijat, järjestöt, seurakunnat sekä koulut ovat ilmoittaneet kampanjan aikana toteuttaneensa. Ajanjakso keskittyy koko juhlavuoteen 2009 sekä erityisesti juhlapäivään 20. marraskuuta.

Ei kenenkään varjossa

Kampanjaan sisältyi Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman, Lapsilla on omat oikeudet – kampanjan sekä Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry:n järjestämä suunnittelukilpailu lapsen oikeuksien logon aiheeksi syyskuussa 2008. Logoehdotuksia lähetettiin yhteensä 57 kappaletta, viidestä eri kuvataidekoulusta Lasten ja nuorten töissä usein esiintyneitä teemoja olivat leikki, huolenpito, hoiva ja ystävyys. Lapsen oikeuksien kansainvälisyydestä kertoi monissa töissä esiintynyt maapallo. Iso ja pieni - vastapari eri muodoissaan oli myös tullut monen kuvittajan mieleen.

Logosuunnittelukilpailun voitti " Ei kenenkään varjossa" -tekijänä Unja Nuotio, Lasten ja nuorten Arkkitehtuurikoulu Arkki ry:stä. Työn näkökulma, mikä on lapsi ja aikuinen - pieni ja suuri, tasavertaisuus mm. oli raadin perusteluissa. Ehdotus oli ansioitunut nimeä myöten, onnistunut ja vahva tulkinta lapsen oikeuksista.

Lapsenoikeudet.fi/ barnkonventionen.fi

Politiikkaohjelma varasi käyttöönsä opetusministeriön www-sivuille kaksi uutta domainnimeä. Verkkosivuosoitteet: www.lapsenoikeudet.fi ja www.barnkonventionen.fi. Näille sivustoille avattiin juhlavuoden tapahtumakalenteri 2009, johon eri toimijoilla oli mahdollista ilmoittaa juhlavuoteen liittyvistä tapahtumista ja tilaisuuksista. Juhlavuoden logo eri kielisenä (tunnuksesta on suomen-, ruotsin-

saamen- ja englanninkieliset versiot.) oli myös saatavilla lapsenoikeudet.fi -sivustolla. Juhlavuoden tunnuksen sai vapaasti käyttöönsä yleishyödylliset järjestöt ja yhteisöt, seurakunnat ja kunnat sekä muut julkisen vallan toimijat. Logoa sai vapaasti käyttää lapsen oikeuksien sopimuksen tapahtumien ja tuotteiden yhteydessä. Sivustolle koottiin myös tietoa ajankohtaisista asioista sekä taustatietoa tiedotuskampanjasta ja juhluvuoden toimijoista. Medialle oli tarjolla valmiita juttuja sekä tiedotteita. Kouluille oli kerätty materiaalia lapsen oikeuksien sopimuksen käsittelemiseen tunneilla. Lastensuojelun Keskusliiton julkaisema uutiskirje oli myös saatavana sivustolla.

Juhlavuoden tapahtumakalenteri

Ilmoituksia tapahtumista tuli yli 150 toimijalta koskien laajasti koko Suomea. Samalla järjestäjällä saattoi olla useita yksittäisiä tapahtumia saman otsikon alla. Juhlavuoden ohjelmassa oli huomioitu hyvin eri ikäryhmiä ja tapahtumia oli järjestetty aivan pienistä lapsista aikuisväestöön.

Esimerkiksi Humanistisen ammattikorkeakoulujen henkilökunta, opiskelijat ja opettajat toteuttivat "Anna päivä lapsen oikeuksille" -kampanjan syksyn 2009 aikana. Kampanja toteutettiin YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 20-vuotisjuhlavuoden kunniaksi. Jokainen opiskelija ja henkilökunnan jäsen saattoi käyttää yhden työpäivän toimintaan lasten oikeuksien edistämiseksi. Kulttuurituotannon yksikön opiskelijat ja henkilökunta keskittyivät mm. lapsen oikeuteen kulttuuriin, ja viittomakielialan yksikössä on tehty töitä kuurojen lasten kanssa (<http://www.humak.fi/paivalapselle/>)

Mannerheimin lastensuojeluyhdistyksen MLL:n Lappeenrannan yhdistys järjesti aamupuurotilaisuuden. Kohderyhmänä oli yhteistyökumppanit ja päiväkotilasten vanhemmat.

Oulussa, Oulun yliopistossa (kliinisen lääketieteen laitos/lastentaudit) oli akateeminen väitöstilaisuus: "Sairalahoidossa oleva lapsi sosiaalisena toimijana kipunsa arvioinnissa ja hoidossa" - Tämä laadullisin menetelmin (lasten haastattelu ja piirustukset) toteutettu tutkimus kohdistui sairaalahoidossa olevien 4-11 -vuotiaiden lasten itsensä raportoimiin kipukokemuksiin. Lähtökohtana on ajatus, että lapsella on oikeus tulla kuulluksi häntä itseään koskevissa asioissa ja, että lapset ovat kykeneviä sosiaaliasia toimijoita. He pystyvät toimimaan tiedonantajina, ilmaisemaan tunteensa ja reaktionsa, mikäli aikuiset käyttävät lapsikeskeisiä menetelmiä tiedonhankinnassa.

Nyt kuuntele mua! -musiikkituokio kiersi useissa kauppakeskuksissa ja samalla oli mahdollisuus painattaa kangaskasseihin kuvioita, sekä piirtää ja kirjoittaa omia mielipiteitään liitutaululle. Tapahtuman järjesti Plan Suomi.

Kaikki tapahtumat: www.lapsenoikeudet.fi/tapahtumakalenteri

Kerro tapahtumasta - Webropol -kysely

Juhlavuoden tapahtumakalenterin lisäksi Lapsen oikeudet 20 vuotta - kansallinen viestintä - ja vaikuttamiskampanja toteutti juhluvuoden jälkeen Kerro tapahtumasta - Webropol -kyselyn. Kyselyllä kerättiin tietoa siitä, missä, mitä ja kuinka paljon tapahtuikaan lapsen oikeuksien juhluvuonna valtakunnallisesti!

Tietopyyntöä lähetettiin laajalle toimijakentälle, tapahtumakalenteriin ilmoittaneille sekä kouluille. Saapuneita vastauksia eri toimijoilta saatiin 153 ja kouluilta yhteensä 123.

YHTEENVETO

Juhlavuonna 2009 järjestetyn tapahtuman teema tai nimi

Koulujen teemoista löytyi mm. seuraavia aiheita:

☘ aamunavaus ☘ juhla ☘ juhlapäivä ☘ konsertti ☘ kulkue ☘ kummit ☘ kunnan ☘ kävely ☘
luokan ☘ luokissa ☘ musiikkiesitys ☘ näyttely ☘ oikeudet ☘ oppilaiden ☘ oppitunteja ☘
päivänavauksia ☘ rättigheter ☘ salissa ☘ sopimus ☘ tapahtumia ☘ teema ☘ teemaviikko ☘ testi
☘ tilaisuus ☘ unicef ☘ vierailu ☘ vuotisjuhla ☘ vuotta ☘ yhdessä ☘ yhteinen

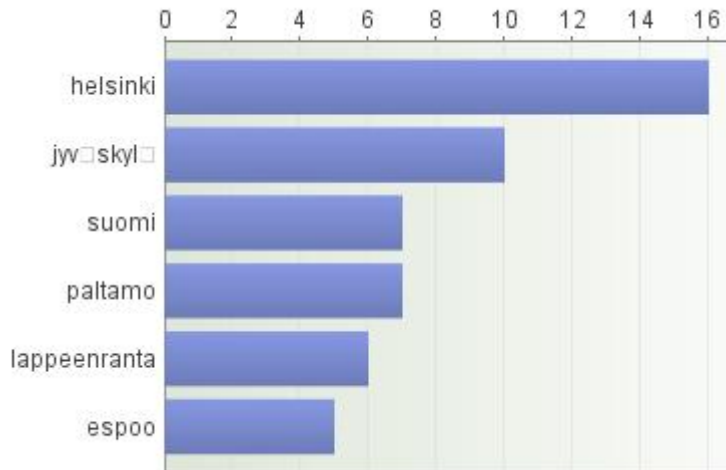
Tapahtuman järjestäjä(t)

Toimijoita oli runsaasti ja yhteisiä tapahtumia oli järjestetty selvästi paljon. MLL:n eri piireistä löytyi yli kolmekymmentä mainintaa ja lähes sama määrä Pelastakaa lapset ry:ltä ja Unicefiltä. Seurakunnat olivat mukana hyvin: yli 20 mainintaa.

Tapahtuman paikkakunta

Vastaajia 150

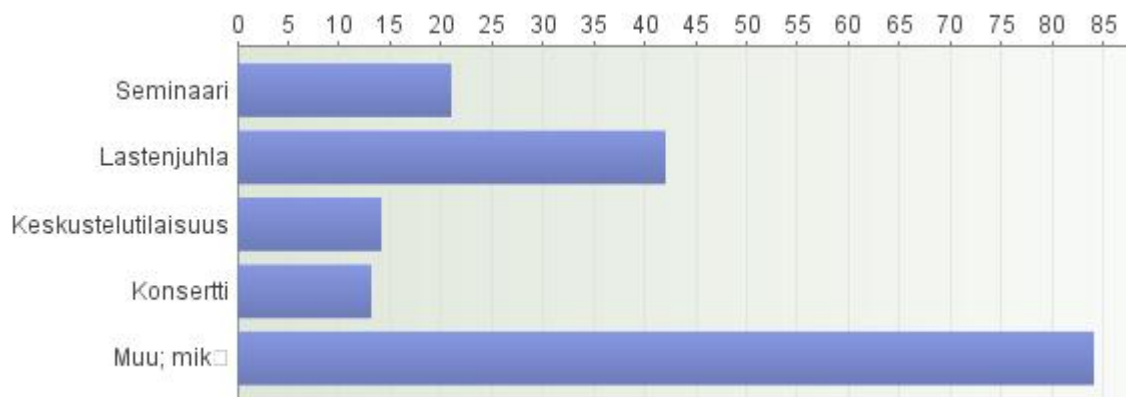
Paikkakunta maininnoissa vastattiin myös koko Suomi, jolloin viitattiin valtakunnallisiin tapahtumiin. Myös medioiden hyödyntäminen loi tapahtumista koko maan kattavia. Hyvä esimerkki oli HABBO-marssi, joka tavoitti lapset ja nuoret kaikkialla. Eri kuntia ja kaupunkeja oli mainittu yli 80. Näitä olivat mm. Alajärvi, Kemi, Kemiönsaari, Lieksa, Oulunsalo, Savonlinna, Sotkamo, Urjala, Utsjoki ja Vantaa jne..

Ja kaupunkeja, joissa koulut olivat järjestäneet tapahtumia:

Kysymykseen millainen tapahtuma oli kyseessä ja tapahtuman luonne

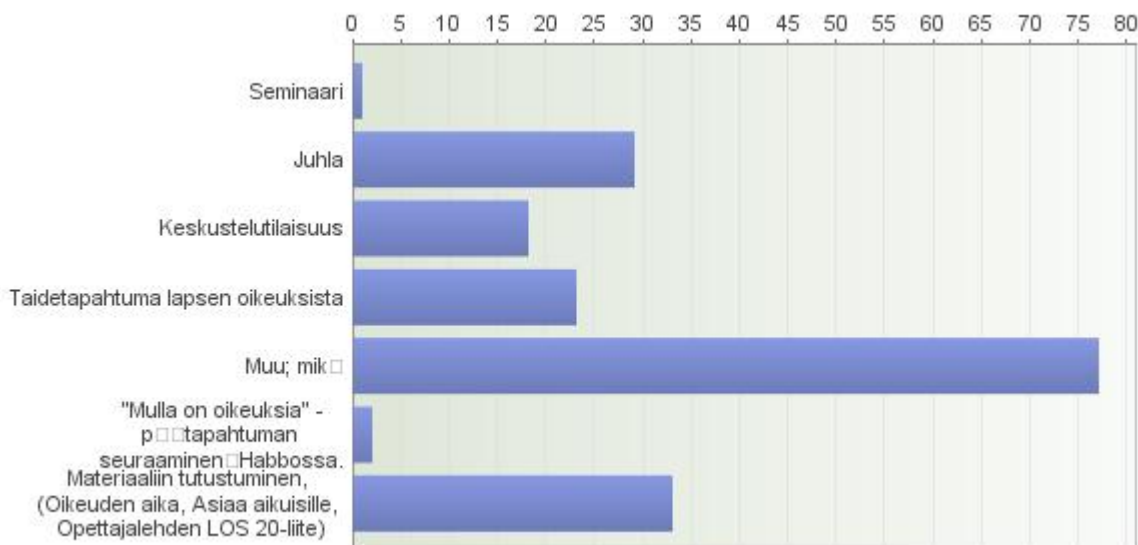
Vastaajien määrä 149

- **Avoimeen kysymykseen tapahtuman luonteesta vastauksina saatiin:** lipaskeräys, toritapahtuma, opintopiiri, virtuaalikampanja: tiedotusta, kysely lapsille, Chat-keskustelua päättäjien ja julkkisten kanssa lapsen oikeuksista, koulutus, aamunavaus, radioitu yhteislaulujuhlahetki puistossa, urheilutapahtuma, palkintojen jako, Lasten oikeuksien kulkue, kirkkohetket, videokilpailu lasten ja nuorten oikeuksista, kerho/leiri, julkaisu (useita) ja oppitunteja lapsen oikeuksista eri koululla sekä huumorivetoinen tiedotus- ja varainkeruukampanja.

Tapahtuman luonne kouluissa:

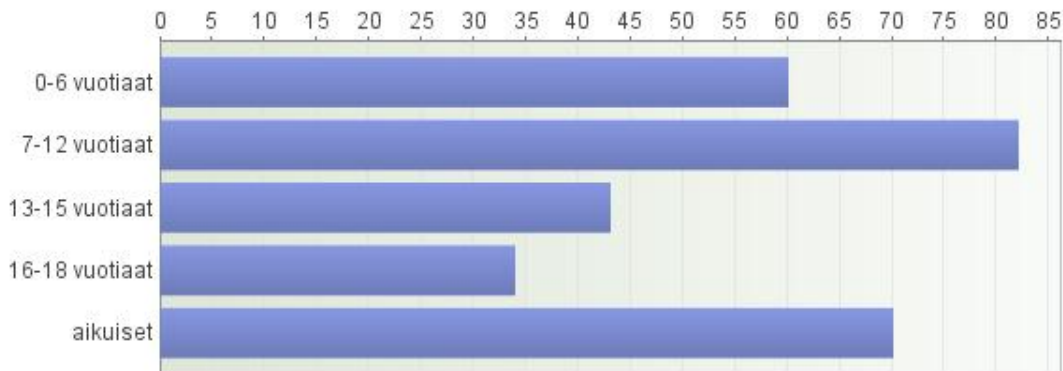
Vastaajien määrä: 121

Koulujen osalta on hyvä huomata että materiaaliin tutustuminen ja niiden käyttö oli suosittua. Vapaissa kommentteissa pyydettiin edelleen julkaisuja ja materiaalia lähetettäväksi teeman käsittelyä varten. Koulut olivat ottaneet lapsen oikeudet aamun- ja päivän avauksiin, lukumäärä lähes 30 mainintaa. Teeman käsittely ja toiminnallinen tapahtuma oli toiseksi käytetyin muoto, yli 20 vastausta. Unicefin

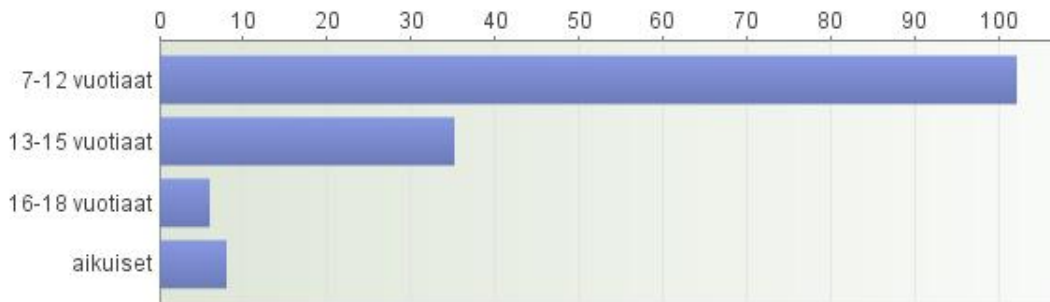
videot sekä materiaalin käyttö oli suosittua. Taidetta ja kulttuuritapahtumia löytyi runsaasti, sekä joitakin kahviloita. **Pääasiallinen ikäryhmä eri toimijoiden tapahtumissa**

Vastaajien määrä: 150

Pääasiallinen ikäryhmä kouluissa

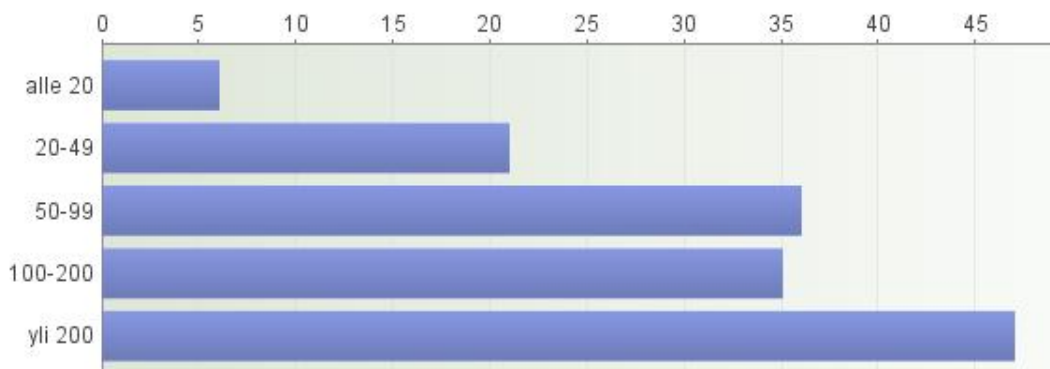
Vastaajien määrä: 121

Yllä olevissa taulukoissa huomataan 16-18 vuotiaiden vähäinen osuus kohderyhmänä.. Selityksenä on osittain se, että kouluille lähetetyn kyselyn kattavuus koski perusopetuksen vuosiluokkia 1-9. Nuoria, ikäryhmässä 16-18, tavoitettiin paremmin muissa yhteyksissä. Mulla on oikeuksia! -kampanjaan kyselyyn osallistui 1100 lasta ja Mulla on oikeuksia! -ryhmäsivuilla oli yhteensä noin 2400 osallistujaa. Iltabileissä Habbossa oli 3925 osallistujaa. Tapahtuma keräsi valtaisan suosion netissä. YouTube -video Saulin chatista oli käyty katsomassa 21600 kertaa tammikuun 2010 lopussa.

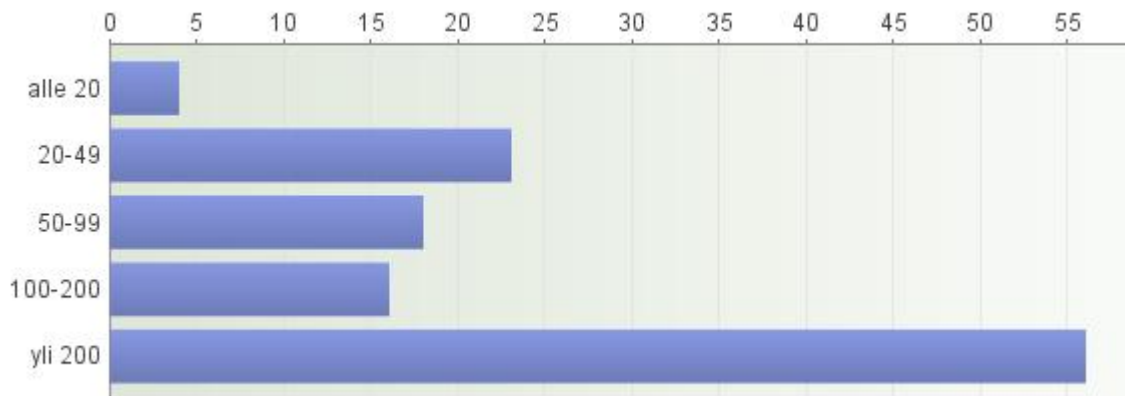
Osallistujamäärät eri toimijoiden tapahtumissa, absoluuttiset luvut

Vastaajien määrä: 145

Lapsen oikeuksien tapahtumien osallistujamäärät koulussa, absoluuttiset luvut

Vastaajien määrä: 117

Monikulttuurisuuden ja sukupuolten välinen tasa-arvo näkökulman huomioon ottaminen tapahtumissa kysymykseen saatiin 136 vastausta muilta toimijoilta. Monikulttuurisuus ja tasa-arvo eivät olleet tapahtumien erityisinä teemoina, vaan ajateltiin pikemminkin laajasti kaikkia lapsia. Eri toimijoiden tapahtumissa monikulttuurisuus oli otettu huomioon hyvin tai erittäin hyvin 50,7 % ja kouluissa 71,7 %. Sukupuolten tasa-arvo tuli esiin eri toimijoiden tapahtumissa 66,1% ja kouluissa 73,4 %.

Tapahtumien järjestäjien vapaita kommentteja:

"Vieraskirjana oli savireliefi, johon lapset painoivat sormenjälkensä. Poltettu reliefi luovutetaan lähiaikoina kunnalle valtuustosalin seinälle muistuttamaan päättäjiä: Lapsella on oikeus tulla kuulluksi."

Vastaajien määrä: 113. Alla on koottuna Joitakin viestejä ja poimintoja. Osa viesteistä on lyhennetty.

- Paikkakunnan lehdet toivat tapahtuman upeasti esille. Tapahtuma poiki naapurikuntiin samankaltaisia tempauksia.
- Päivähoidon yhteinen tapahtuma lisäsi yhteenkuuluvuutta lasten ja lasten kanssa töitätekevien kanssa.
- Muuta maata! -kilpailun kuvista on koottu näyttely, joka tuo esille suomalaisten lasten ja nuorten näkemyksiä siitä, mitä maailmassa pitäisi muuttaa.

"Juhlassa oli eri "toimintapisteitä", joissa käsiteltiin lasten oikeuksien teemoja; Lapsella on oikeus turvallisuuteen - huoneessa oli eri pesiä, joihin lapsi sai mennä tekemään asioita, jotka kokee turvalliseksi..., **Oikeus huolenpitoon -- mitattiin, punnittiin lapsia**, Lopuksi jokainen sai vieraskirjaan painaa sormenjälkensä, joka luovutetaan kunnan päättäjille!"

- Kirjoituskilpailu: Aiheena oli iloisten lasten kylä tai koulu. Kirjoituksia tuli 424.

- KÄTTÄ PÄÄLLE- sopimisia.
- Lapsen oikeuksien 20-vuotisjuhlakampanjan kunniaksi kanadalainen pianisti ja säveltäjä Steve Barakatt sävelsi UNICEF-hymnin. Sinfonia Lahti esitti hymnin.
- Mulla on oikeuksia! -kampanja kyselyyn osallistui 1100 lasta ja Mulla on oikeuksia ryhmäsivuilla oli yhteensä noin 2400 osallistujaa.
- Lilla Parlamentet är när barnen själva bestämmer över vad man skall göra med 500€. Iniö röstade fram olika spel, Houtskär röstade fram att bygga en koja, Korpo röstade fram en BMX bana, Nagu röstade fram att förstora skeppet som finns på deras skolgård och Pargas röstade fram en hinderbana och Talent show.
- Lapsen oikeuksien päivänä 20.11. n. 600 lasta, nuorta ja aikuista marssi läpi Jyväskylän keskustan
- Hankkeen aikana järjestettiin saamelaisnuorten konferenssi 16.–17
- LOSSi-09 leirillä vietettiin LOS-synttärijuhlaa.
- Juhla oli pienimuotoinen päiväkodin juhla.
- Kyseessä oli iltatapahtuma, jossa oli pimeässä metsässä luontopolku (lasten mielestä erityisen jännittävä!),
- Moni oli vielä yllättynyt, että onko niillä kläpeillä muka oikeuksiakin! Joukossa oli jopa opettaja
- Leivontatapahtuma alakoulujen 1-2-luokkalaisten kanssa
- Iltapäivän aikana PeLan iltapäivätoiminnassa mukana olevat koululaiset kokeilivat eri liikuntalajeja ohjaajien johdolla Sport-Forum tiloissa.
- Tove Janssonin "Taikatalvi" Linnateatterin upeana esityksenä Lähes 200 mm. tukihenkilö- ja tukiperhelasta pääsi teatteriin.
- Kilpailuun lähetetyt elokuvat toimitetaan kansainväliseen lasten ja nuorten elokuvakatselmukseen, Videotivoliin ja sen yhteydessä järjestettävään Pohjoismaiden ja Baltian maiden Kids for Kids -kisaan.
- Toiveiden viirit -tapahtumaan jokainen lapsi sai tehdä paperisen viirin ja koristella sen omilla toiveillaan.

Kouluilta saatuja vapaita kommentteja:

"Oppilaat olivat innokkaita ja ovat kyselleet, koska taas voisimme jutella niistä lasten oikeuksista."

Vastaaajien määrä: 71. Ao. joitakin viestejä lyhennettynä

- Kaikki 8-luokkalaiset katsoivat ensin vaikuttavan "Yhteiset oikeutemme"-videon, jonka pohjalta jatkettiin pohdiskelua uskonnon ja historian tunneilla. Käytävillä oli julisteiden lisäksi kerätty tärkeimmät suomen-, ruotsin- ja englanninkieliset lapsenoikeusartikkelit kaikkien luettavaksi välituntisin
- Koulukummit ohjasivat 1.- ja 2.luokkalaisten kummilapsiaan.
- Piristävä retki kaupungin laitamilta keskustaan toisten alaluokkalaisten lasten kanssa yhdessä laulamaan! Asiaa välitettiin myös opettajaksi opiskeleville. Tapahtuma osaltaan vahvistaa oppilaskuntatoimintaa, osallisuutta ja demokratiakasvatusta.
- Kokosi yhteen kaikenikäiset lapset ja nuoret sekä juhlan yleisöksi n. 200 aikuista.

- Käsittelimme ekaluokassa aihetta viikon ajan "Tavallisen kiva päivä"- kirjan tarinoiden ja tehtävien avulla.
- Nuorille oli järjestetty erilainen iltatilaisuus nuorisotilalla. Tilaisuuteen oli mahdollisuus osallistua kaikilla nuorilla, **koska kuljetukset oli järjestetty eri puolille kuntaa. Kotien kanssa teimme yhteistyötä "kättä päälle" -sopimuksilla.**
- **Kyselimme lasten toiveita koulun viihtyisyyden lisäämiseksi. Tuli 28 hyvää ideaa, joista tärkeimmät on toteutettu. On hankittu uudet sohvapöydät aulaan, uudet sähkömailat ja viherkasveja ym.**
- **Materiaalia voitte lähettää edelleen. Pyrimme huomioimaan tärkeän asian pitkän kouluvuotta.**
- Aika arkinen päivä kuitenkin. Päivänavauksessa kiinnitettiin huomio asiaan ja that´s it.
- Opettajamme olivat tehneet oppilaitten kanssa videon, jossa JOKAINEN artikla oli kuvattu oppilaan esittämänä ja samalla oppilaat lukivat vielä tekstin! Pyysin taltioimaan, koska oli kovan työn tulos ja erittäin helposti ymmärrettävä pienillekin!
- **Habbo-hotellin Mulla on oikeuksia -tapahtumaa yritimme myös seurata, mutta palvelin oli aivan tukossa...**
- **Yhdisti alakoululaisia ja yläkoululaisia** (koulumme on yhtenäiskoulu)
- Under vanliga lektioner arbetade flera klasser med temat "barnets rättigheter", anpassat till just det egna undervisningsämnet.
- **Tilasimme Lasten oikeuksien juhluvuoden teemaan liittyen kyseisen luennon oppilaille. Tämän lisäksi yksi koulumme 5.lk oppilaista oli 20.11.2009 varajäsenenä edustamassa Lasten Parlamentissa eduskunnassa.**
- **Monissa luokissa katsottiin valkokankailta suoraan netistä Unisefin sivuilla ollut video Lapsen oikeuksista ja osassa luokista luettiin aiheeseen liittyvää kirjaa.**
- Vi velle förbättra vardan i skolan genom att fråga elever hur de skulle vilja att demokratin och jämställdhete skall utvecklas. Detta gjorde vi i mars 2009
- Juhlassa yhdistyi hyvin kansainvälisyys, lapsen oikeudet, yhteisöllisyys
- Kotoisa tilanne, jossa vanhemmat olivat koululla ja toimimme yhteiseen tietoisuuteen, lasten ja aikuisten, lasten oikeuksia.
- Juhla oli luonteeltaan rento. Koko viikko oli valmisteltu yläluokilla räppiä ja alaluokkalaiset olivat maalanneet yhdessä ison maapalloaiheisen seinävaatteen lasten oikeuksista

"ERINOMAINEN PÄIVÄ! "

Lapsilla on omat oikeudet -kampanja

Tiedotuksen yhteenveto 2008–2009

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman toteuttama tiedotus yhteistyössä vapaa toimittaja, tiedottaja Camilla Lehtisen kanssa

Sisältö

Johdanto

Toimenpiteet

Toimenpiteiden määrä

Tehdyt toimenpiteet

Tulokset

Määrälliset tulokset

Tulosten arviointi

1. Johdanto

Elokuusta 2008 marraskuuhun 2009 kestäneen politiikkaohjelman koordinoiman tiedotustyön tavoitteena oli lisätä YK:n lapsen oikeuksien tunnettuutta median kautta.

Sopimuksen tunnettuuden ohella keskeisenä teemana oli lasten osallistuminen ja vaikuttaminen omiin asioihinsa.

Lapsilla on omat oikeudet -kampanjan nimissä tehtiin tiedotuksellista yhteistyötä useiden muiden toimijoiden kanssa. Tässä yhteenvedossa käsitellään toimenpiteitä, joissa politiikkaohjelma oli ainoana tai keskeisenä toimijana.

2. Toimenpiteet

Toimenpiteiden määrä

Politiikkaohjelman osalta tehtiin vuoden 2008 aikana 14 kpl ja 2009 aikana 64 kpl erillistä tiedotukseen liittyvää toimenpidettä.

Vuosien eroa selittää vuoden 2008 valmisteleva työ sekä toisaalta se, että vuosi 2009 oli sopimuksen juhluvuosi. Juhlavuodelle oli luonnollista kohdentaa merkittävä osuus toimenpiteistä vaikuttavuuden varmistamiseksi.

Tehdyt toimenpiteet

Jutut

Camilla Lehtisen kirjoittamat jutut, jotka on julkaistu.

Osallistumista on opeteltava -kiertoartikkeli
järjestö- ja paikallislehdille 13.10.2008

Osallistuminen lisää hyvinvointia -artikkeli
STT:n artikkelipalvelulle 6.10.2008

Nuori työelämässä, Tekniikka& Talous 31.10.2008

Nuoret kuvaajat, Kamera 31.10.2008

Lapsiuhritutkimus, Riku 13.11.2008

Nuori työelämässä, Yritystalous – WalkAbout, 17.11.2008

Lapsi todistajana, Riku 15.1.2009

Kiertoartikkeli, lapsiperheiden loman päätöksenteko

Ammatti- ja paikallislehdille (kokonaisjakelu noin 120 kpl) jaeltuna 23.3.– 20.5.2009

Nuorten tiedeklubit, Tiedetoimittaja 23.4.2009

Isien vanhempainvapaat, TEK 29.4.2009

Koululaiset liikennesuunnittelussa, Ake 27.8.2009

Mitä lasten osallistuminen on, kiertoartikkeli 23.10.2009

Lähetetty ammatti-, järjestö-, asiakas-, paikallis-

ja aluelehdille (kokonaisjakelu noin 130 kpl) jaeltuna 23.10.– 30.10.2009

Lapsen oikeus molempiin vanhempiin, Riku 2.11.2009

Juttuideat

Eri medioille tarjotut juttuaihiot toimitusten itsensä toteutettaviksi

Koulu työpaikkana

tarjottu Telmalle 23.9.2008 ja STT:n nuortenpalvelulle 15.10.2008

Lapset vaikuttajina

tarjottu KaksPlusPerheelle 1.10.2008 ja Meidän Perheelle 14.10.2008 sekä MTV3-
ajankohtaistoimitukselle 16.10.2008

Nuori työelämässä,

tarjottu Talouselämälle 17.10.2008

Asiaa aikuisille -julkaisun teemat

tarjottu Opettajalle 10.11. ja MTV3:n Huomenta Suomi -ohjelmalle 11.11.2008

Lasten oikeuksien tunnettuus Suomessa

tarjottu ja toteutunut Ylen Aamu-Tv 11.11.2008

Isien vanhempainvapaat

tarjottu Talouselämälle, Optiolle, Tekniikka&Taloudelle, Telmalle 1.2.-30.2.2009

Nuori logontekijä ja konkari keskustelevat
tarjottu Markkinointi& Mainonnalle 7.2.2009
Työkaverina lapset, Sylvään koulun malli
tarjottu Telmalle, TEK-lehdelle, Yhteishyvälle, Kotiliedelle 1.3.–30.3.2009

Päivä Lapsiasiavaltuutetun kanssa
tarjottu Me Naisille, Annalle, Telmalle, Kodin kuvalehdelle 2.4–30.4.2009
Lapset kunnan palveluiden käyttäjinä
tarjottu Kuntalehdelle ja Elämässä-lehdelle 3.9. ja 15.9.2009
Tiedeklubit innostavat nuoria
tarjottu ja toteutunut Tekniikka& Talous 29.9.2009
Lapset tekniikan testaajina
tarjottu Tekniikan maailmalle 3.10.2009 ja Helsingin sanomille 30.10.2009
Vieraskynä-teksti lasten osallistumisesta
tarjottu Helsingin Sanomille 16.10. 2009
Osallistuminen ehkäisemässä syrjäytymistä
tarjottu Suomen kuvalehdelle 18.10.2009
Rahasta kannattaa puhua perheessä,
nuori ja kokenut tutkija pohtivat nuorten rahankäyttöä
tarjottu Tekniikka&Taloudelle, Talouselämälle, Primalle, Suomen yrittäjille,
Kauppalehdelle, Meklarille, Yhteishyvälle 4.10.–2.11.2009

Tiedotteet

Lapsilla on omat oikeudet -kampanjan alkaminen 19.11. 2008
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? -koulutustilaisuuksien käynnistyminen 5.1.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Jyväskylässä 26.1.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Turussa 4.2.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Kouvolassa 11.2.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Kuopiossa 9.3.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Oulussa 30.3.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Helsingissä 7.5.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Länsi-Uusimaan tilanne 7.5.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Valtakunnallinen yhteenvedo 7.5.2009
Lapsiperheiden taloudellinen päätöksenteko lomalla 29.6.2009
Sopimuksen tunnettuus Suomessa, Taloustutkimus, 17.9.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Rovaniemellä 21.9.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Tutkijoiden materiaalin tulokset 21.9.2009
Lapsen oikeuksien sopimuksen juhlapäivä 19.11.2009
Lapsen oikeuksien sopimuksen juhlapäivän raportti 20.11.2009
Sopimuksen tunnettuus Suomessa, Taloustutkimus, tammikuu 2010

Tapahtumat / kutsut

Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Jyväskylässä 26.1.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Turussa 4.2.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Kouvolassa 11.2.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Kuopiossa 9.3.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Oulussa 30.3.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Helsingissä 7.5.2009

Ennakkoinfo lapsen oikeuksien 20-vuotisjuhlasta 17.9.2009
Täällä Suomi –kuuleeko Suomi? Rovaniemellä 21.9.2009

Painotuotteet

Sopimuksen 20-vuotisjuhlasta kertova sekä osallistumiseen kannustava 8-sivuinen liite opettajille, kasvatusalan ammattilaisille ja päättäjille:

Jakelu Opettajan ja Lärarenin välissä 10. ja 11.9.2009

Lisäjakelu järjestöjen kautta sekä 20.11.2009 tapahtumissa

Kokonaispainos suomenkielistä 130 000 kpl ja ruotsinkielistä 6 500 kpl

Kampanjan yhteinen esite sopimuksen juhlapäivän 20.11. tapahtumista presidentti Halosen ja ministeri Wallinin tervehdyksillä:

Jakelu 20.11.2009 juhlatapahtumissa Helsingissä ja Vantaalla aikuisille ja lapsille

Kokonaispainos 2 000 kpl.

Muu tiedotus

Täällä lapsi ja nuori – kuuleeko Suomi? -koulutuskiertueiden markkinointi medialle sekä haastatteluiden järjestelyt 26.1.–21.9.2009

lapsen oikeuksien juhlapäivän ennakkoinfotilaisuus 17.9.2009 kutsuineen ja tiedotteineen

tietopaketti sopimuksen juhluvuodesta, kampanjasta sekä lasten osallistumisen teemasta. Toimitettu valtakunnallisten medioille postipakettina, yli sadalle toimituksen edustajalle 21.–25.9.2009

www.lapsenoikeudet.fi-verkkosivujen tiedotusmateriaali medialle, kouluille sekä muille aiheesta kiinnostuneille

tiedottavat kirjeet koulujen rehtoreille, kansanedustajille sekä ministeriöille

tiedotustilaisuudet kampanjan yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille

3. Tulokset

Määrälliset tulokset

Vuonna 2008 mediaseurannan perusteella lapsen oikeuksien sopimukseen liittyviä mainintoja eri medioissa oli kaikkiaan 201 kpl esyys–joulukuussa 2008. Näistä 25 kpl oli selvästi ainoastaan politiikkaohjelman tiedotuksen tuottaman aineiston perusteella syntyneitä juttuja.

Vuonna 2009 mediaseurannan perusteella lapsen oikeuksien sopimukseen liittyviä mainintoja eri medioissa oli kaikkiaan 800 kpl tammi–joulukuussa. Näistä 90 kpl oli selvästi ainoastaan politiikkaohjelman tiedotuksen tuottaman aineiston perusteella syntyneitä juttuja.

Huomattava on, että seurantaan ei toki ole osunut kaikkia juttuja lasten oikeuksien sopimuksesta. Esimerkiksi monet järjestö-, ammatti- sekä asiakaslehdet ovat osin jääneet seurannan ulkopuolelle.

Tulosten arviointia

Tiedotusprojektin alkaessa tavoitteeksi asetettu lapsen oikeuksien medianäkyvyyden lisäämisestä sekä valtion tiedotusroolin kasvattamisesta on toteutunut mediaseurannan perusteella.

Taloustutkimuksen tekemän kyselyn mukaan myös tavoitteeksi nostettu sopimuksen tunnettuuden lisääntyminen näyttää toteutuneen toivotulla tavalla.

Teemat

Lapsen oikeuksien sopimuksen 20-vuotisjuhlateema oli onnistunut. Teema nosti sopimusta ajankohtaiseksi, jolloin siitä oli paitsi helpompi tiedottaa myös perusteltua toimituksissa tarttua aiheeseen juuri juhluvuonna 2009. Tämä teema näkyi läpikulkevana mediaosumien teksteissä.

Teeman painoarvo näkyy myös varsinaisen lapsen oikeuksien juhlapäivän 20.11.2009 ympärillä ilmestyneiden juttujen määrässä: yli 360 juhlapäivää käsittelevää juttua osui seurantaan 13.–21.11.2009. Nämä jutut olivat isoja eli aiheelle oli annettu tilaa – jopa usean erillisen liitteen verran – ja aihetta käsiteltiin useissa pääkirjoituksissa. Valtakunnalliset sähköiset mediat käsittelivät aihetta valtakunnallisella tasolla, kun painetut sanomalehdet keskittyivät myös paikallisiin tapahtumiin. Juhlapäivän näkyvyys oli maantieteellisesti erittäin kattavaa.

Toisena keskeisenä teemana ollut sopimuksen artiklan 12 sisältö eli lasten oikeus osallistua ja ilmaista mielipiteensä näkyi sekin kiitettävästi mediaosumissa. Tiedotuksessa panostettiin keskeisesti tämän teeman avaamiseen, mikä näyttäisi tuottaneen varsinkin vuoden 2009 aikana tulosta.

Kolmantena tärkeänä tavoitteena tiedotustoimenpiteillä oli nostaa lapset näkyviksi toimijoiksi median tekemissä jutuissa. Tämä tavoite onnistui vaihtelevasti. Tosin vuoden 2009 lopulla alkoi näkyä aiempaa enemmän artikkeleita, joissa lapset olivat enemmän toimijoita kuin pelkkiä tapahtumien kohteita. Esimerkiksi Helsingin Sanomat tuotti kokonaisen juttusarjan lapsista, lasten kirjoittamissa jutuissa. Camilla Lehtisen tekemissä jutuissa lapset olivat tekstien keskiössä ja aktiivisia kansalaisia – toimeksiannon mukaisesti.

Negatiivista tai vääristynyttä informaatiota ei mediaseurantaan juuri osunut. Kirjoittelu lasten oikeuksista näyttää pysyneen jopa mielipidekirjoituksissa varsin asiallisena.

Toimintamallit ja niiden toimivuus

Kampanjan eri tahojen välinen tiedotusyhteistyö näyttää toimineen. Aiheiden monipuolisuus sekä juhluvuosi synnytti myönteistä sopuli-ilmiotä eli lapsen oikeudet nousivat useassa mediassa esille. Vastaavasti ainakin juhlapäivän 20.11.2009 voisi sanoa aiheuttaneen jonkinasteista lumipallo-efektiä eli aihetta käsiteltiin ennen ja jälkeen tapahtuman.

Pääasialliseksi tiedottamisen välineeksi valittiin vuonna 2008 jutut, joita Camilla Lehtinen teki projektin aikana vapaana toimittajan lasten oikeuksista ja heidän osallistumisestaan. Juttuja julkaistiin useassa eri mediassa 2008 ja 2009.

Lehtisen tekemien juttujen avulla pyrittiin tavoittamaan erityisesti niitä medioita, jotka eivät omatoimisesti tartu lasten oikeuksiin liittyviin teemoihin. Näiden medioiden tavoittaminen

osoittautui odotusten mukaan haasteelliseksi mutta juttuja aiheesta saatiin julkaistua aiheesta luontaisesti kiinnostuneiden lehtien ohella mm. talouslehdissä ja ammattilehdissä.

Lasten oikeuksista ja osallistumisen mahdollisuuksista tehtyjä valmiita kiertoartikkeleita puolestaan julkaistiin erityisesti paikallis- ja aluelehdissä.

Juttujen tekoa rajasi jossain määrin taloudellinen taantuma: monessa toimituksessa oli ulkopuolisten juttujen hankintakielto varsinkin alkuvuodesta 2009. Sen vuoksi tilannetta paikkaamaan rinnalle otettiin suunniteltua runsaammin myös muita tiedotuksen toimenpiteitä.

Toimitusten itsensä toteutettaviksi tarjottiin lukuisia juttuideoita. Ideoita tarjottiin erityisesti juuri talousalan ja tekniikan alan lehdille. Ehdotukset eivät tuottaneet aivan toivottua määrää valmiita juttuja, vaikka aiheita pidettiin usein kiinnostavina. Eri syistä niihin ei osattu tarttua tai niitä ei pidetty lehtien lukijoiden kannalta kiinnostavina. Voidaan kuitenkin sanoa, että juttuideoilla oli tiedottavaa vaikutusta, sillä moni toimittaja, joka ei muutoin olisi kuullut lapsen oikeuksien sopimuksesta, sai siitä nyt tietoa. Tämä voi myöhemmin näkyä lehtien juttuvalinnoissa.

Syntyneen juttumäärän perusteella valtakunnallisten tiedotteiden ohella Täällä lapsi ja nuori – kuuleeko Suomi? -koulutuskierrojen tiedotustoimenpiteet tuottivat hyviä tuloksia: kutsu lounastapaamiseen ja haastatteluiden tekoon sekä alueelliset tiedotteet toivat valtakunnallisesti kattavaa, alueellista näkyvyyttä. Näissä jutuissa käsiteltiin kiitettävästi myös vuoden kekseistä osallistumisen teemaa.

Tapahtumana mediaa kiinnostivat myös lapsen oikeuksien juhlapäivän ennakkotiedotustilaisuus 17.9.2009, jonka pohjalta tehtiin odotettua enemmän juttuja.

Tiedotuksellisesti näkyvin tapahtuma oli luonnollisesti lapsen oikeuksien juhlapäivä 20.11., johon kaikki kampanjan toimijat panostivat ja jonka eteen tehtiin paljon töitä. Valtion korkeiden päättäjien ja julkisuuden henkilöiden läsnäolo lisäsi median kiinnostusta.

Tulokset jatkotiedottamisen osalta

Kaiken kaikkiaan vuosien 2008 ja 2009 tiedotuksessa luotiin mediakontakteja mahdollisimman monipuolisesti ja hyödynnettiin sähköisen median ohella niin asiakas-, järjestö-, ammattilehtien kuin päivä-, maakunta-, paikallis- ja aikakauslehtien levikkejä.

Juhlavuoden tiedotus on luonut pohjaa jatkuvalla tiedotustyölle. Tätä pohjaa on syytä vahvistaa mahdollisimman pian tiedotuksella, joka tuo lapsia yhä enemmän näkyväksi toisaalta arvokkaina yksilöinä ja kansalaisina ja toisaalta yhteiskunnan keskeisenä voimavarana. Ellei vaikuttamista ja tiedottamista jatketa, palautuu viestintä mediassa mitä todennäköisemmin ongelmalähtöiseksi ja aikuiskeskiseksi.

Keskeistä on jatkaa aktiivista tiedotusta kattavasti. Erityisesti talouden, tekniikan, teollisuuden ja kunnallisen alan medioihin päin on syytä pitää yhteyttä, jotta lasten oikeudet eivät rajaudu vain kapean sektorin asiaksi.

Toinen keskeinen tiedottamisen kanava, jota on tarpeen kehittää, on verkkosivusto www.lapsenoikeudet.fi / www.barnkonventionen.fi. Niin median kuin muidenkin kansalaisten tiedonhankkiminen helpottuisi, mikäli saataisiin aivan oma verkkosivusto lapsen oikeuksien

sopimukselle ja lasten oikeuksiin liittyville ajankohtaisille asioille. Mukana sisällöntuotossa voisivat olla useat eri tahot yhteistyössä yhteisen koordinaation alla.

Teemallisesti lienee tarpeen jatkossa korostaa lapsen oikeuksien koskevan kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia, myös nuoria eikä vain päiväkotij- ja alakouluikäisiä lapsia, jotka helposti nostetaan keskiöön aiheesta puhuttaessa.

LIITE 5

LAPSEN OIKEUDET 20 VUOTTA

KANSALLISEN VIESTINTÄ- JA VAIKUTTAMISKAMPANJAN TOTEUTUMINEN (A. PAAVOLA)

LASTEN NUORTEN JA PERHEIDEN HYVINVOINNIN POLITIIKKAOHJELMA

Lapsen oikeuksien sopimuksen 20-vuotisjuhlavuoden 2009 kampanjassa asetettiin tavoitteeksi järjestöjen, kirkon ja valtiovallan yhteistyössä vahvistaa lapsen oikeuksien yleistä tunnettuutta ja sitoutumista lapsen hyvään Suomeen niin, että mahdollisimman moni aikuinen kokisi lapsen oikeudet omaksi velvollisuudekseen. Erityisesti tavoitteena oli lisätä lapsen oman äänen kuulemistä, osallistumista ja vaikuttamista.

Kohderyhmänä olivat alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret, lasten kanssa työskentelevät sekä lasten vanhemmat.

Vaikuttamisen ja viestinnän ydinviestit

1. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään.
2. Lapsella on oikeus olla lapsi riittävän pitkään ja rauhassa.
3. Lapsella on oikeus saada äänensä kuuluviin päätöksen teossa. Lasten osallistumista on lisättävä ja heidän mielipiteensä on otettava huomioon entistä paremmin.
4. Jokaisella lapsella on oikeus tietää YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta

Kampanjan toteuttaminen

Kampanjan toteutuminen on kirjattu pääasiassa vuoden 2009 alussa laaditun suunnitelman mukaisesti. Lisäksi yhteistyössä syntyi vuoden aikana toimenpiteitä, joita ei etukäteen suunniteltu. Myös joitakin tällaisia asioita on kirjattu kampanjan toteutumaan.

Kampanjan keskeisinä toimijoina olivat: Lasten, nuorten ja perheiden politiikkaohjelma, opetusministeriö, oikeusministeriö, ulkoasiainministeriö, lapsiasiavaltuutettu, Suomen UNICEF, Lastensuojelun Keskusliitto, Suomen Nuorisoyhteistyö-ALLIANSSI, Mannerheimin

Lastensuojeluliitto, Pelastakaa Lapset, Suomen Lasten Parlamentti, Plan Suomi Säätiö, Suomen Vanhempain liitto, Seurakuntien Lapsityön Keskus. Lisäksi monet muut tahot liittyivät kampanjan edistämiseen, koska kokivat sen teeman tärkeäksi omassa työssään. Kampanjaan liittymistä aktivoitiin järjestämällä syyskuussa 2008 laaja viestintäfoorumi, jossa jaettiin informaatiota tulevan juhluvuoden suunnitelmista ja tapahtumista. Myös lapsenoikeudet.fi sivuston välityksellä oli eri toimijoiden helppo liittyä yhteiseen kampanjaan.

Tasavallan presidentti Tarja Halonen toimi YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimuksen 20-vuotisjuhluvuoden suojelijana.

1. 20.11 lapsen oikeuksien päivä 2008

Lapsen oikeuksien kampanjan kansallinen avausseminaari 20.11. suunnattiin asiantuntijoille ja alan toimijoille. Seminaarin yhteydessä järjestettiin politiikkaohjelman, lapsiasiavaltuutetun, järjestöjen ja seurakunnan lapsityön yhteinen tiedotustilaisuus. Viestinnässä korostettiin lapsen oikeutta leikkiin ja leikin merkitystä lapsen kehitykselle. Tilaisuus aloitti kampanjaa toteuttavien tahojen yhteistyön. Seminaarissa YK:n lapsen oikeuksien komitean varapuheenjohtaja Jean Zermatten kertoi sopimuksen toteutumisesta eri maissa.

2. Omnibus - kysely lapsen oikeuksien tunnettuudesta

Politiikkaohjelma teetti Taloustutkimuksella Omnibus- kyselyn marraskuussa 2008, elokuussa 2009 ja tammikuussa 2010 saadakseen tietoa siitä, tapahtuiko kampanjan aikana muutoksia lapsen oikeuksien sopimusta koskevissa tiedoissa ja asenteissa. Väestöltä (15 – 79-vuotiaat, 1000 hengen otos) tiedusteltiin, olivatko he kuulleet puhuttavan lapsen oikeuksien sopimuksesta. Tulokset osoittavat, että kampanjan päätyttyä tammikuussa 2010 74 % oli kuullut puhuttavan sopimuksesta. Aiemmat mittaukset olivat lokakuussa 2008 54% ja elokuussa 2009 56 %.

Kyselyssä kartoitettiin myös lasten osallistumista koskevia asenteita. Vastaukset osoittavat, että suomalaiset arvostavat lasten mielipiteitä, ja että niitä pitäisi kuunnella lapsia koskevassa päätöksenteossa. Valtaosa vastaajista on sitä mieltä, että lasten ja nuorten mielipidettä kysytään liian harvoin heitä itseään koskevissa asioissa. Kuntien nuorisovaltuustoilla koetaan olevan niin ikään liian vähän valtaa. Vastaaajien mielestä lasten vanhemmat eivät myöskään kuuntele riittävästi lastensa mielipiteitä, eivätkä lapset voi koulussa vaikuttaa riittävästi omiin asioihinsa. Lasten ja nuorten osallistumiseen suhtautuivat myönteisimmin ne henkilöt, joille lapsen oikeuksien sopimus oli tuttu.

3. Mediaviestintä kampanjassa

Politiikkaohjelman mediaviestintä käynnistyi vuonna 2008 ja se jatkui koko vuoden 2009 ajan erillisen suunnitelman mukaisesti. Sen toteuttamisesta vastasi toimittaja Camilla Lehtinen politiikkaohjelman rahoituksella. Politiikkaohjelman osalta tehtiin vuoden 2008 aikana 14 kpl ja 2009 aikana 64 kpl erillistä tiedotukseen liittyvää toimenpidettä. Niistä 13 oli toimittajan laatimia julkaistua juttua, 15 medialle tarjottua juttuideaa, 17 tiedotetta, 8 tapahtumakutsua sekä 3 painotuotetta.

Lisäksi järjestöt, kirkko ja lapsiasiavaltuutettu lähettivät medialle tiedotteita niin vuoden aikana kuin juhlapäivänäkin. Tiedotteita laadittiin valtakunnallisiin ja paikallisiin medioihin. Lastensuojelun Keskusliitto toimi koordinaattorina järjestöjen viestinnän yhteistyössä ja toimitti sähköistä uutiskirjetä.

Lapsen oikeuksia käsittelevien juttujen määrä medioissa oli juhluvuoden aikana ilahduttavan suuri. Media raportoi juhlapäivänä ja koko syksyn aikana lapsen oikeuksista monipuolisesti ja kuuli lasten ja nuorten ääntä haastattelemalla heitä itseään. Tulokseen vaikutti varmasti eri toimijoiden yhteistyö ja aktiivisuus mediaviestinnässä. Mediaseurannan perusteella oli juhlapäivää 20.11.2009 koskevia osumia eri medioissa yli 800. Vuonna 2008 printtiosumia kertyi 20.11.–31.12.2008 mediaseurantaan 190, mikä osoittaa, että jo juhluvuoden käynnistymisvaiheessa media oli siitä kiinnostunut.

4. Kampanjan ja lapsen oikeuksien tunnus sekä kampanjan verkkosivut

Politiikkaohjelma rahoitti kaikkien toimijoiden käyttöön juhluvuoden tunnuksen. Logon suunnittelusta järjestettiin syksyllä 2008 kuvataidekouluille suunnattu kilpailu. Mainostoimisto muokkasi voittajaehdotuksesta logon lopullisen muodon. Kilpailun voitti työ "Ei kenenkään varjossa", tekijänä Unja Nuotio Lasten ja nuorten Arkkitehtuurikoulu Arkki Ry:stä. Tunnuksesta on käytettävissä suomen-, ruotsin-, saamen- ja englanninkieliset versiot ja ne ovat olleet ladattavissa kampanjan verkkosivuilta. Logoa käytettiin juhluvuoden tapahtumissa ja julkaisuissa laajasti.

Kampanjalle avattiin omat verkkosivut, www.lapsenoikeudet.fi/www.barnkonventionen.fi, jota politiikkaohjelma hallinnoi ja ylläpiti. Verkkosivut toimivat kampanjan toimijoiden yhteisenä tiedonvälityksen kanavana sekä foorumina kaikille muille juhluvuoden toimijoille omia tapahtumatiedotuksia varten. Juhluvuoden aikana sivuille kertyi tietoja yhteensä 153 tapahtumasta.

Verkkosivuilla järjestettiin webropol-kysely eri ministeriöille ja muille toimijoille koskien niiden osuutta lapsen oikeuksien sopimuksen toimeenpanossa ja seurannassa. Kysely laadittiin siten, että se kokosi kansallisen lainsäädännön, ministeriöiden ohjelmatyön sekä eri toimijoiden hankkeet artiklakohtaisesti. Kyselyn avulla haluttiin saada mahdollisimman kattava kokonaiskuva lapsen oikeuksien sopimuksen toimeenpanon tilanteesta. Tavoitteena oli myös parantaa sopimuksen YK:n Lapsen oikeuksien komitealle tehtävän määräaikaisraportoinnin toimintakäytäntöjä.

Kampanjavuoden lopussa verkkosivulle tehtiin webropol – kysely koskien eri toimijoiden järjestämiä LOS - tapahtumia vuoden aikana sekä koulujen lapsen oikeuksien päivän toimintaa

(liite 3 tapahtumakooste).

Kampanja järjesti verkkokeskustelun 2.-27.11. valtionhallinnon Otakantaa.fi keskustelufoorumilla teemalla Tunnetko lapsen oikeuksien sopimuksen. Keskustelu keräsi 16 viestiä.

5. ”Täällä lapsi ja nuori – kuuleeko Suomi?” Maakunnallinen koulutuskierrros lasten ja nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen lisäämiseksi kunnissa

Politiikkaohjelma koordinoi seitsemän koulutustilaisuuden sarjan, jossa jaettiin käytännön tietotaitoa ja malleja lasten ja nuorten kuulemisen parantamiseksi ja osallistumisrakenteiden kehittämiseksi kunnissa. Tilaisuudet pidettiin tammi – syyskuussa Jyväskylässä, Turussa, Kouvolassa, Kuopiossa, Oulussa, Helsingissä ja Rovaniemellä. Tilaisuuksiin osallistui kuntien eri sektoreiden viranomaisia ja luottamushenkilöitä. Politiikkaohjelma rahoitti koulutuskierroksen ja yhteistyökumppanina oli lapsiasiavaltuutettu.

Toteutuksesta vastasivat opetusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, opetushallitus, lapsiasiavaltuutettu, lääninhallitukset ja maakuntaliitot. Koulutuskierroksen yhteydessä järjestettiin maakunnalliset tiedotustilaisuudet lapsen oikeuksien juhluvuodesta ja osallistumisen teemasta.

6. Lapsen oikeudet lasten kanssa työskentelevien tietoon ja täydennyskoulutukseen

Kampanjassa ei voitu riittävästi toteuttaa suunnitelmia viedä tietoa lapsen oikeuksien sopimuksesta lasten kanssa työskentelevien tietoon ja täydennyskoulutukseen. Täällä lapsi ja nuori – kuuleeko Suomi koulutuskierroksella tavoitettiin joitakin opettajia, nuorisotyöntekijöitä, liikunta- ja harrastusten ohjaajia, mutta kattavampi tiedon välittäminen ei toteutunut.

On tarpeen laatia perusteellinen suunnitelma siitä, miten lapsen oikeuksien sopimuksen aihekokonaisuus liitetään lasten parissa työskentelevien peruskoulutukseen ja täydennyskoulutukseen. Politiikkaohjelma teetti selvityksen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen täydennyskoulutuskeskuksen ja sekä opettajankoulutuslaitosten mahdollisuuksista kehittää lapsen oikeuksiin liittyvää koulutusta. Selvityksen pohjalta tehdään jatkosuunnitelmat opetuksen kehittämisestä. Koulutuksen kehittämisen tavoite liitetään myös lapsen oikeuksien sopimuksen viestintästrategiaan.

7. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mielipidevaikuttamiskampanja

Lapsen oikeuksien juhlapäivän näkyvyyttä ja sopimuksen tunnettuuden parantamista tuettiin erillisellä syksyllä 2009 käynnistyneellä mielipidevaikuttamiskampanjalla, joka kohdistettiin ns. suurelle yleisölle. Sitä varten mainostoimisto Zeeland laati kaksi printtimainosta, jotka pohjautuivat lapsen oikeuksien sopimuksen tekstiin. Toinen mainos kehotti kuuntelemaan lasta ja toinen toi esiin, että yhteinen aika tärkeämpi kuin tavara. Kampanjaan saatiin yrityskumppaneiksi Yhtyneistä Kuvalehdistä ja Kotimaa – yhtiön lehtiä sekä Helsingin Sanomat. Mainokset julkaistiin yrityskumppaneiden yhdeksässä lehdessä syys-, marraskuussa. Myös 29 järjestö-, seurakunta ja asiakaslehteä julkaisi näitä mainoksia.

Lisäksi toteutettiin Nelosen Mediassa radiomainos, jossa lapset kertovat lapsen oikeuksien sopimuksesta. Se esitettiin yhteensä 120 kertaa 15.10 – 20.11 Radio Rockissa ja Radio Aallolla.

Mielipidevaikuttamiskampanja toteutettiin Seurakuntien Lapsityön Keskuksen koordinoimana ja yhteistyössä useiden kansalaisjärjestöjen sekä mainostoimisto Zeelandin kanssa.

Seurakuntien Lapsityön Keskus toteutti kaikille suomalaisille koko vuoden avoinna olevan Kättä Päälle – haastekampanjan. Tavoitteena oli mahdollisimman laajalti levinnyt kampanja lapsiystävällisemmän Suomen rakentamiseksi. Ensimmäiset viralliset Kättä päälle -sopimukset

tekivät huhtikuussa arkkipiispa Jukka Paarma ja eduskunnan puhemies Sauli Niinistö, jotka julkistivat omat lapsiystävälliset tekonsa Lapsen oikeuksien päivänä 20.11.2009. He haastoivat myös ministerit ja piispat lapsiystävällisten sopimusten laadintaan.

8. Lapsen oikeuksien juhlapäivä 20.11.2009

Lapsen oikeuksien sopimuksen juhlapäivänä pyrittiin saamaan sopimukselle näkyvyyttä niin valtakunnallisella kuin paikallisellakin tasolla. Viestinnässä ja tapahtumien järjestämisessä tavoitteena oli saada huomiota lasten mielipiteille ja viedä niitä päättäjien ja muiden aikuisten tietoon.

Valtakunnallisia juhlallisuuksia vietettiin Helsingissä, Vaasassa ja Vantaalla. Juhlapäivän avajaiset järjestettiin Finlandiatalolla, missä kokoontui Suomen Lasten Parlamentin 600 edustajaa juhlakokoukseen. Vantaalla Suomen Nuorisovaltuustojen liiton 200 edustajaa pitivät kokousta ja Vaasassa järjestettiin ruotsinkielinen valtakunnallinen juhlaseminaari.

Finlandiatalossa julkistettiin myös puhemies Sauli Niinistön ja arkkipiispa Jukka Paarman lasten hyväksi tekemät päätökset sekä kaikkein lapsiystävällinen Kättä päälle sopimus. Tapahtumaa koordinoi Seurakuntien Lapsityön Keskus.

Tasavallan presidentti Tarja Halonen ja professori Pentti Arajärvi tapasivat Säätytalolla viiden eri puolelta Suomea tulleiden lasten ja nuorten ryhmää. Lapset kertoivat osallistumisen merkityksestä ja vaikuttamisen kokemuksistaan. Säätytalolla luovutettiin presidentille USKOT – foorumin lapsen oikeuksien julkilausuma. Kulttuuri – ja urheiluministeri palkitsi Säätytalolla lastenkulttuurin tekijöitä. Poliikkaohjelma vastasi Säätytalossa pidettävistä tilaisuuksista.

Puhemies Sauli Niinistö keskusteli nuorten kanssa Habbossa ja verkkokeskustelua seurattiin kouluissa eri puolilla maata. Tapahtumaa koordinoi Unicef yhteistyössä Pelastakaa Lapset, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Elämä on parasta huumetta- järjestöt sekä Netarit. Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula ja Helsingin apulaiskaupunginjohtaja Tuula Haatainen keskustelivat nuorten kanssa Happi-talossa.

Järjestöt sekä evankelisluterilainen kirkko tekivät vuoden aikana tiivistä yhteistyötä sopimuksen 20-vuotisjuhlinnan järjestämiseksi ja sopimuksen tunnetuksi tekemiseksi myös paikallisella tasolla mahdollisimman laajasti. Lapsen oikeuksien sopimuksen verkostotyöryhmä vastasi järjestelyistä. Lisäksi järjestöillä, seurakunnilla ja kuntien toimijoilla oli omia paikallisia tapahtumia eri puolilla Suomea.

9. Lasten uutisten päivä – hanke Yleisradion kanssa

Lapsen oikeuksien kampanja teki yleisradiolle ehdotuksen Lasten uutisten päivästä 20.11. YLE toteutti ehdotuksen siten, että Radio Suomessa oli 15.9 lasten teemapäivä, jolloin maakuntaradioissa lapset ja nuoret saivat suunvuoron. Lapsen oikeuden kuuluivat YLE:n kaikkien kanavien yhteisen loka-marraskuussa järjestetyn Nenäpäivä-hyväntaekäväisystempauksen teemoihin. YLE toteutti myös lapsen oikeuksiin liittyvän lasten valokuvauskilpailun. Kuvista on tehty näyttely, joka löytyy osoitteesta <http://olotila.yle.fi>. YLE:n lastenohjelmissa on vuoden aikana käsitelty lapsen oikeuksien artikloja.

Lapsen oikeuksien juhlapäivänä 20.11. radiokanavat välittivät runsaasti tietoa lapsen oikeuksista ja antoivat tilaa lasten mielipiteille.

10. Vuoden 2009 rukouspäiväjulistus

Vuoden 2009 rukouspäiväjulistuksen sisällön yhtenä teemana oli YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Tasavallan presidentti Tarja Halonen allekirjoitti julistuksen.

Ekumeenisen joulurauhan viestin sisältöön liitettiin lapsen oikeuksien sopimuksesta nousevia teemoja. Suomen eri uskontokunnat laativat myös kannanoton lapsen oikeuksien puolesta ja luovuttivat sen tasavallan presidentille 20.11.

11. Lapsiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti työryhmän, joka arvioi lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan vähentämisen tähänastiset toimet ja suunnittelee jatkotyön tarpeet kansallisesti. Tähän liittyvä kansallinen seminaari järjestetään helmikuussa 2010. Työryhmä on toteuttanut kyselyn lapsille ja nuorille kuritusväkivallan vähentämisen keinoista keväällä 2010. Tavoitteena on myös lasten uhritutkimuksen vakiinnuttaminen.

Lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan tutkimuksiin ja hoitoon liittyvän ns. Lastentalo -toimintamallin edistämiseksi politiikkaohjelma on tehnyt sopimuksen Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa toimintamallin pilotointia varten vuonna 2010.

Politiikkaohjelma on toiminut väkivallan ehkäisyn kysymyksissä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa ja tukenut valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden ohjelman toteutumista.

12. Aineistojen tuottaminen

Politiikkaohjelma, lapsiasiavaltuutettu, järjestöt ja kirkko tekivät paljon yhteistyötä uusien materiaalien tuottamisessa ja jakamisessa. Lisäksi kaikki toimijat tuottivat omia julkaisuja

Juhlapäivänä jaettavaksi tehtiin kampanjan yhteinen esite päivän tapahtumista presidentti Halosen ja ministeri Wallinin tervehdyksillä. Sitä jaettiin 2000 kpl juhlatapahtumissa Helsingissä ja Vantaalla aikuisille ja lapsille.

Lapsiasiavaltuutetun ja järjestöjen tuottamien lapsen oikeuksien eri kielisistä esitteistä tuotettiin lisäpainoksia ja tehostettiin niiden jakelua. Aineistoja tuotettiin myös verkossa jaettavaksi. Esitteitä tuotettiin kaikilla kotimaisilla kielillä (suomi, ruotsi, saame, romani) sekä venäjäksi, englanniksi ja viittomakielellä. Lapsiasiavaltuutetun toimisto painatti 18 000 suomenkielistä esitettä.

Lapsiasiavaltuutetun Asiaa aikuisille – julkaisusta otettiin uusi 10 000 kappaleen painos ja sitä jaettiin jokaiseen kuntaan ja kouluille yhteistyössä politiikkaohjelman ja opetushallituksen kanssa sekä suomeksi että ruotsiksi. Ruotsinkielisenä "Med adress till vuxna" sitä painettiin 2000 kpl. Myös lapsiasiavaltuutetun vuosikirjaa on jaettu suomeksi 3000 kappaletta ja ruotsiksi 1000.

Lapsen oikeuksien nettipeli, Seikkailuja Sisunmaassa toteutettiin Jyväskylän yliopiston, lapsiasiavaltuutetun toimiston ja politiikkaohjelman yhteistyönä. Peli on käytettävissä lapsiasiavaltuutetun lastensivuilla.

Lapsiasiavaltuutettu, ulkoasiainministeriö, Lastensuojelun Keskusliitto ja politiikkaohjelma tuottivat 3000 kappaleen esitteen lapsen oikeuksien sopimuksen laadinnasta ja seurannan prosesseista sekä YK:n lapsen oikeuksien komitean roolista.

Lastensuojelun Keskusliitto julkaisi juhlavuoden toimista kertovaa sähköistä uutiskirjettä. Liitto jakoi myös kaikille Suomessa lapsen oikeuksien juhlapäivänä syntyneille lapsille kehtolaulaulu-cd:n.

Plan Suomi Säätio julkaisi Lapsen oikeuksien juhlavuoden levyn, Nyt kuuntele mua.

13. Aineistoa kouluille

Koulujen aktivointi lapsen oikeuksien juhlavuoden ja juhlapäivän viettämisessä oli kampanjan tärkeä tavoite. Koulujen rehtoreille lähetettiin kirjeet toukokuussa ja elokuussa. Ensimmäisessä kirjeessä kerrottiin juhlavuoden laajasta yhteistyöstä ja toivottiin kouluja varaamaan 20.11. opetusohjelmaansa lapsen oikeuksien päivän viettämisen. Toisessa kirjeessä annettiin konkreettisia ideoita juhlapäivän viettämisestä ja sopimuksen käsittelemisestä kouluissa sekä tietoa Kättä päälle sopimuksen laatimisesta.

Tärkeä osa kouluihin suunnatussa ideoinnissa oli Opettaja- ja Läraren lehtiin laadittu lapsen oikeuksien sopimusta käsittelevä liite syyskuussa. Kokonaispainos suomenkielistä 130 000 kpl ja ruotsinkielistä 6 500 kpl. Liitteen erillispainosta jaettiin laajasti eri tilaisuuksissa.

Suomen UNICEF tuotti uudistetun version Oikeuden aika –oppaista lapsen oikeuksista opettajille. Asiaa aikuisille ja Med adress till vuxna, lapsiasiavaltuutetun julkaisua sekä UNICEFin Oikeuden aika - oppaita jaettiin kaikkiin kouluihin. OPM:n tuella UNICEF ja Lasten Keskus teki satukirjan, Tavallisen kiva päivä, lasten oikeuksista, mikä postitettiin kaikkiin suomenkielisiin alakouluihin.

Pelastakaa Lapset tuotti Lapsen oikeuksien materiaalipaketin. Sen avulla nuoret voivat kouluttaa muita lapsia tai nuoria lasten oikeuksiin liittyvissä kysymyksissä. Lapsiasiavaltuutetun toimisto koulutti Keski-Suomessa oppilaita 20-vuotisjuhlan tapahtumien järjestämiseen kouluissa

14. Euroopan neuvoston lasten ihmisoikeuskasvatuksen koulutusaineiston COMPASITO:n (Manual for human rights education for children) hyödyntäminen.

Euroopan neuvosto on tuottanut lasten ihmisoikeuskasvatuksen koulutusaineiston COMPASITO:n (Manual for human rights education for children). Julkaisu liittyy EN:n lapsen oikeuksien strategiaan.

Kampanja ei toteuttanut suunnitelmaansa käännättää ja kustantaa julkaisua suomeksi korkeiden kustannusten vuoksi. Kyseinen koulutusaineisto on kuitenkin tärkeää materiaalia erityisesti 7-13 -vuotiaiden lasten ihmisoikeuskasvatukseen. On toivottavaa, että sen tuottaminen suomeksi olisi mahdollista toiste.

15. Opetusministeriön kirje valtionavustusta saaville yhteisöille

Kulttuuri- ja urheiluministerin kirjeellä kehoitettiin eri tahoja ottamaan omassa toiminnassaan huomioon lapsen oikeuksien sopimuksen 20-vuotisjuhlat. Kirje lähetettiin 1000 taholle.

16. Suomen Kuntaliiton ja lapsiasiavaltuutetun kirje kuntiin

Kuntaliitto ja lapsiasiavaltuutettu lähettivät 12.1.2009 kuntiin kirjeen, jossa ohjeistettiin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien laadinnasta ja kerrottiin lapsen oikeuksien juhluvuodesta ja sen paikallisesta viettämisestä. Lapsiasiavaltuutetun julkaisu – Asiaa aikuisille lähetettiin myös kuntiin.

17. Muuta kampanjan toimintaa

Lapsen oikeuksien päivää anottiin liputuspäiväksi. Juhlapäiväksi 20.11.2009 sisäasiainministeriö antoi suosituksen liputtaa. Pysyvä käytäntö 20.11. liputuspäiväksi ei ole toteutunut.

Lapsen oikeuksien sopimuksen juhluvuodelle ei saatu omaa postimerkkiä.

18. Poimintoja keskeisistä muista valtakunnallisista toimista

Lastentarhanopettajien liiton 90-vuotisjuhlan teemana oli lapsuuden arvo ja lapsen oikeudet. Teeman taustalla on sekä liiton että lapsen oikeuksien sopimuksen juhluvuosi. Päiväkodeissa ympäri maata juhlittiin sopimusta.

Minä vaikutan -kuvataidekilpailu peruskoulun 4.–6. luokkalaisille 15.1 -30.3. 2009 Kilpailun järjestäjinä olivat oikeusministeriö, opetusministeriö, Opetushallitus, ympäristöministeriö ja eduskuntatiedotus yhdessä Suomen 4H-liiton ja Finlands svenska 4H:n kanssa.

Nuorilta nuorille, 10 faktaa lasten ja nuorten suojelusta on selviytyjät ryhmän laatima esite ja nettiversio. Esitteitä jaettiin 6000 kappaletta.

Lapsen oikeuksien sopimus oli esillä kirkkopäivillä elokuussa.

Pohjoismaiden ministerineuvosto julkaisi kirjan lasten ja nuorten osallisuudesta yhteiskunnassa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 20-vuotisjuhluvuoden kunniaksi. Suomen Lasten Parlamentti esitellään kirjassa esimerkkinä lasten verkkopohjaisesta vaikuttamiskanavasta ja Tampereen Lasten Parlamentti paikallisen kuulemisen mallina.

(<http://www.norden.org/fi/julkaisut/julkaisut/2009-577>)

Lapsiasiavaltuutettu:

- teetti selvityksen ja järjesti seminaari romanilasten oikeuksista 1.9.2009.
- järjesti kirjoituskilpailun aiheesta: Tarina iloisten lasten kylästä tai koulusta. Kilpailuun osallistui 400 koululaista.
- järjesti alkuvuodesta 2009 koulutuskiertueen, jossa tavattiin 700 oppilasta ja 40 opettajaa.

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN: 978-952-485-876-2 (PDF)

ISSN: 1797-951X (PDF)